

Vilniaus universitetas
Komunikacijos fakultetas
Knygotyros ir dokumentotyros institutas

Raminta Kerpiškytė,
Leidybos magistro studijų programos studentė

**VOKIŠKAI KURIANČIŲ RAŠYTOJŲ KNYGŲ LEIDYBA LIETUVOJE
2000–2005 METAIS**

MAGISTRO DARBAS

Vadovas: doc. dr. R. Misiūnas

Vilnius, 2008

Kerpiškytė, Raminta

Ke 148: Vokiškai kuriančių rašytojų knygų leidyba Lietuvoje 2000–2005 metais: magistro darbas / Raminta Kerpiškytė; mokslinis vadovas doc. dr. Remigijus Misiūnas; Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Knygotyros ir dokumentotyros institutas – Vilnius, 2008. – 103, [1] lap. – Santr., angl. – Bibliogr.: p. 73-76 (53 pavad.).

UDK 655 (474.5)

Raktiniai žodžiai: *grožinė literatūra, vokiška literatūra, leidybos rinka, knygų repertuaras, knygų suaugusiesiems, tęstinė knygų serija, knygų tiražas, knygų apimtis, knygų vaikams, finansinė parama.*

Magistro *darbo objektas* – vokiškos grožinės literatūros vertimai į lietuvių kalbą, išleisti Lietuvoje 2000–2005 metais. *Darbo tikslas* – išnagrinėti Lietuvos leidyklų 2000–2005 m. išleistą vokiškų grožinės literatūros knygų repertuarą ir leidybos specifiką. *Darbo uždaviniai:* apibrėžti grožinės literatūros ir knygų sampratą, pristatyti vokiškos literatūros istorijos apžvalgą; išnagrinėti Lietuvos leidybos situaciją nuo 1990 m., ypatingą dėmesį skiriant Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos autorių knygų leidybai; surinkti duomenis apie 2000–2005 m. Lietuvoje išleistus vokiškos grožinės literatūros vertimus į lietuvių kalbą ir remiantis šiais duomenimis išanalizuoti jų repertuarą; išsiaiškinti vokiškų knygų leidybos Lietuvoje tendencijas; atskleisti, kokią dalį leidžiamos grožinės literatūros sudaro vokiškai kuriančių rašytojų knygos; išsiaiškinti, kokie fondai finansuoja šių knygų leidybą.

Naudojantis literatūros, šaltinių ir duomenų analizės bei sintezės metodais, anketinio tyrimo analizės metodu, prieita prie išvados, kad nepaisant skaitymo krizės ir mažėjančio finansavimo populiarajai grožinei literatūrai, vokiškai kuriančių rašytojų knygų vertimų leidyba Lietuvoje tolydžio auga. Bendrame Lietuvos leidybos rinkos kontekste vokiškų knygų leidyba užima svarbias pozicijas ir pagal verstinės grožinės literatūros knygų pavadinimų skaičių yra viena iš lyderių po vertimų iš anglų kalbos.

Nors anketų analizė parodė, kad didelei daliai Lietuvoje leidžiamų vokiškų knygų finansavimas nėra gaunamas, Lietuvos spaudos statistikos duomenimis išleidžiamų knygų pavadinimų skaičius kiekvienais metais didėja. Dažniausiai finansavimą skiria užsienio šalių fondai, suinteresuoti skleisti vokišką kultūrą. Be finansavimo, gauto iš fondų ar institucijų, dažniausiai leidžiamos populiariausių knygų sąrašuose esančios vokiškos knygos ar pripažinimą skaitytojų tarpe pelniusių rašytojų kūriniai. Iš surinktų duomenų išryškėjo, kad 2000–2005 m. Lietuvoje populiarius buvo iš ankstesniais metais išleistų knygų žinomi vokiškai kuriantys rašytojai ir jų knygos.

Dauguma vokiškų grožinės literatūros knygų buvo išleistos ne tęstinėse knygų serijose, bet atskirai. Vidutinis vokiškos grožinės literatūros knygos tiražas atitiko bendrą vidutinį Lietuvoje leidžiamų grožinės literatūros knygų tiražą. Remiantis surinktais duomenimis išaiškėjo, kad žanriniu pobūdžiu dauguma minėtu laikotarpiu išleistų vokiškos grožinės literatūros knygų suaugusiesiems buvo romanai, tarp vokiškų knygų vaikams vyravo apysakos. Daugiausiai išleista Vokietijos rašytojų, mažiausiai Šveicarijos rašytojų grožinės literatūros kūriniai.

Magistro darbas gali būti naudingas leidykloms, kurios orientuojasi leisti vokiškai kuriančių rašytojų grožinę literatūrą, leidybos disciplinos dėstytojams ir studentams.

TURINYS

ĮVADAS	5
1. VOKIŠKA GROŽINĖ LITERATŪRA, JOS LEIDYBA LIETUVOJE	8
1.1. Knygos definicija. Grožinės literatūros samprata	8
1.2. Vokiškos grožinės literatūros apžvalga	10
1.2.1. Vokietijos grožinė literatūra	14
1.2.2. Austrijos grožinė literatūra	15
1.2.3. Šveicarijos grožinė literatūra	17
1.3. Knygų leidybos situacija Lietuvoje	18
1.4. Vokiškų grožinės literatūros knygų leidybos situacija Lietuvoje.....	21
1.4.1. Vokietijos autorių knygų leidybos situacija Lietuvoje	22
1.4.2. Austrijos autorių knygų leidybos situacija Lietuvoje	24
1.4.3. Šveicarijos autorių knygų leidybos situacija Lietuvoje.....	26
2. 2000–2005 METAIS LIETUVOJE IŠLEISTŲ VOKIŠKAI KURIANČIŲ RAŠYTOJŲ GROŽINĖS LITERATŪROS KNYGŲ VERTIMŲ REPERTUARO ANALIZĖ	29
2.1. Vokiškos knygos suaugusiesiems	31
2.1.1. Knygų suaugusiesiems leidėjai	31
2.1.2. Knygų suaugusiesiems serijos	34
2.1.3. Knygų suaugusiesiems tiražai	36
2.1.4. Knygų suaugusiesiems apimtis	40
2.1.5. Populiariausi knygų suaugusiesiems autoriai	41
2.2. Knygos vaikams	42
2.2.1. Knygų vaikams leidėjai	43
2.2.2. Knygų vaikams serijos.....	47
2.2.3. Knygų vaikams tiražai	50
2.2.4. Knygų vaikams apimtis	53
2.2.5. Populiariausi knygų vaikams autoriai	54
3. ANKETINIO TYRIMO „LIETUVOS LEIDĖJŲ NAUDOJIMASIS FONDŲ TEIKIAMA FINANSINE PARAMA“ ANALIZĖ	57
IŠVADOS	68
The Publication of books written by german-writing authors in 2000-2005 in Lithuania.....	71
Bibliografinių nuorodų sąrašas.....	73
Priedai.....	77
1 priedas. Lietuvoje išleistos Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos autorių knygos 2000–2005 m.	77
2 priedas. Leidyklų, išleidusių vokiškas knygas 2000–2005 m., sąrašas.....	96
3 priedas. Knygų serijų, kurioms priklausė 2000–2005 m. išleistos vokiškos knygos, sąrašas.....	98
4 priedas. Anketos pavyzdys.....	100

IVADAS

Knyga – įdomus ir sudėtingas socialinis reiškinys, egzistuojantis daugybę metų. Knyga nuolatos keitėsi tiek formos, tiek turinio prasme, kito ir jos reikšmė visuomeniniame gyvenime, priklausomai nuo socialinių ir kultūrinių sąlygų. Nepaisant knygų draudimo ir deginimo laikotarpių, knyga visais laikais buvo ir liko svarbus reiškinys žmonių gyvenime.

Pastaraisiais metais kalbama apie knygos reikšmės mažėjimą ir vis augantį susidomėjimą technologijomis, tačiau poreikis skaityti knygas išlieka. Lietuvoje skaitytojams siūlomas didžiulis skaičius grožinės literatūros knygų. Neretai paprastas pirkėjas pasiklysta jų gausoje. Vienas už kitą gražesni knygų viršeliai, garsesni autoriai, skambesni pavadinimai vilioja knygų pirkėjus, kviečia pirkti bei skaityti, tačiau aprėpti visą Lietuvoje siūlomų knygų repertuarą, žinoti apie kiekvieną jų ar jos autorių yra sudėtinga ir greičiausiai neįmanoma. Šis magistro darbas yra bandymas išanalizuoti vieną iš verstinės grožinės literatūros srautų – vokišką literatūrą.

Darbo objektas yra vokiškos grožinės literatūros vertimai į lietuvių kalbą, išleisti Lietuvoje 2000–2005 metais imtinai. Vokiška grožinė literatūra darbe suprantama kaip grožinė literatūra, parašyta vokiečių kalba rašytojų, kurie gyveno arba gyvena teritorijose, kuriose kalbama vokiečių kalba (geografiškai šios teritorijos apima dabartinę Vokietiją, Austriją, Šveicariją). Prie vokiškos literatūros priskiriami Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos autorių grožinės literatūros kūriniai. Minėtas laikotarpis pasirinktas, siekiant išsiaiškinti, kokios tendencijos vyravo leidybos versle XXI amžiaus pirmaisiais metais, ypatingą dėmesį skiriant tuo metu išleistiems vokiškos grožinės literatūros vertimams į lietuvių kalbą.

Iki šiol daugiausiai yra nagrinėjama bendra leidybos situacija Lietuvoje, neskirstant grožinės literatūros knygų pagal autoriaus kilmės šalį, nors kiekvienais metais yra susisteminti duomenys, kiek ir kokių knygų buvo išleista Lietuvoje. Tai gali įtakoti neišryškėjęs poreikis skaitytojų ar akademinės visuomenės tarpe gilintis į atskirų valstybių literatūrinį palikimą. Vis dėl to lietuvių kalba yra pasirodę mokslinių publikacijų apie vokiškų knygų leidybą Mažajoje Lietuvoje, kuri buvo glaudžiai susijusi su vokiškuoju politiniu ir socialiniu gyvenimu, taip pat vokiškąja kultūra.

Šio darbo pagrindinis tikslas – išnagrinėti Lietuvos leidyklų 2000–2005 m. išleistą vokiškų grožinės literatūros knygų repertuarą ir leidybos specifiką.

Tikslui pasiekti yra keliami šie uždaviniai:

1. apibrėžti grožinės literatūros ir knygos sampratą, pristatyti vokiškos literatūros istorijos apžvalgą;
2. išnagrinėti Lietuvos leidybos situaciją nuo 1990 m., ypatingą dėmesį skiriant Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos autorių knygų leidybai;

3. surinkti duomenis apie 2000–2005 m. Lietuvoje išleistus vokiškos grožinės literatūros vertimus į lietuvių kalbą ir remiantis šiais duomenimis išanalizuoti jų repertuarą;
4. išsiaiškinti vokiškų knygų leidybos Lietuvoje tendencijas;
5. atskleisti, kokią dalį leidžiamos grožinės literatūros sudaro vokiškai kuriančių rašytojų knygos; išsiaiškinti, kokie fondai finansuoja šių knygų leidybą.

Rengiant darbą taikyti analizės ir sintezės metodai. Analizės metodas pasitelktas analizuojant duomenis apie 2000–2005 m. išleistų vokiškų knygų repertuarą. Duomenys buvo surinkti, remiantis Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centro rengiamu kasmetinės statistinės informacijos biuleteniui „Lietuvos spaudos statistika“ ir Lietuvos integralios bibliotekų informacijos sistemos (LIBIS) suvestiniu katalogu. Sintezės metodu siekta apibendrinti turimus duomenis apie vokiškų knygų leidybą ir šių knygų leidybos tendencijas Lietuvoje.

Pastebima, kad populiariosios grožinės literatūros, tame tarpe ir vokiškos grožinės literatūros, vertimų srautas Lietuvoje kasmet didėja. Tuo pačiu kalbama, kad skaitymas, kaip laisvalaikio praleidimo būdas patiria krizę ir perkamoji knygų galia nuolat mažėja. Dėl šios priežasties mažėja finansinių išteklių leisti knygas. Siekiant sužinoti, kokiomis lėšomis Lietuvoje yra finansuojami vokiškų grožinės literatūros knygų vertimai į lietuvių kalbą ir jų išleidimas, taikant anketinės apklausos metodą atliktas Lietuvos leidyklų tyrimas.

Šio diplominio darbo turinį galima padalyti į tris dalis. Pirmajame skyriuje „Vokiška grožinė literatūra, jos leidyba Lietuvoje“ visų pirma aptariama grožinės literatūros samprata, pristatomas knygos, kaip svarbaus visuomeninio reiškinių ir šio darbo objekto, apibrėžimas. Taip pat šioje dalyje pristatoma vokiškos literatūros istorija, siekiant išskirti iškiliausius jos atstovus. Žinant vokiškos literatūros istoriją, tampa žinoma, kiek Lietuvos skaitytojai yra susipažinę su ja per Lietuvoje išleistus vokiškai kuriančių autorių knygų vertimus. Toliau pirmojoje dalyje aptariama knygų leidybos situacija Lietuvoje nuo 1990 m., atskirai analizuojamos Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos autorių knygų leidybos Lietuvoje ypatybės, taip išryškinant vokiškos grožinės literatūros vertimų vaidmenį bendrame Lietuvos leidybos rinkos kontekste.

Antrajame skyriuje „2000–2005 metais Lietuvoje išleistų vokiškai kuriančių rašytojų grožinės literatūros knygų vertimų repertuaro analizė“, remiantis surinktais duomenimis, analizuojama vokiškų knygų suaugusiesiems ir vaikams repertuaras penkiais aspektais: knygų suaugusiesiems/ vaikams leidėjai, knygų suaugusiesiems/ vaikams serijos, knygų suaugusiesiems/ vaikams tiražai, knygų suaugusiesiems/ vaikams apimtis, populiariausi knygų suaugusiesiems/ vaikams autoriai.

Trečiajame skyriuje „Anketinio tyrimo „Lietuvos leidėjų naudojimas fondų teikiama finansine parama“ analizė“, remiantis atlikto tyrimo duomenimis, analizuojama, kokiomis lėšomis Lietuvoje yra leidžiamos vokiškai kuriančių autorių knygos, kokią dalį visos verstinės grožinės literatūros srauto jos sudaro.

Atlikta vokiškų knygų minėtų metų repertuaro Lietuvoje analizė gali būti naudinga svarstant, kokias vokiškai kuriančių autorių knygas gali būti naudinga išleisti Lietuvoje. Tyrimo duomenų analizė leidžia numatyti Lietuvoje vyraujančias vokiškų knygų vertimų finansavimo tendencijas ir gali būti vertinga ieškant finansavimo šaltinių.

Vykdamas išskeltus uždavinius remtasi įvairia literatūra. Viena šaltinių grupė yra spausdinti dokumentai tiek lietuvių, tiek užsienio kalba, antra grupė – įvairūs elektroniniai šaltiniai, suvestinis katalogas LIBIS.

Darbe naudotos sąvokos ir apibrėžimai pateikti remiantis Visuotine lietuvių enciklopedija, taip pat vokiška „Brockhaus“ enciklopedija, „Meyers“ enciklopediniu žodynu. Vokiškos literatūros istorijos apžvalga parengta išanalizavus vokiškos literatūros istorijos knygas, pavyzdžiui „Epochen der deutschen Literatur“, „Grundlagen Stile Gestalten der deutschen Literatur“, „Deutsche Literatur seit 1945. Texte und Bilder“ ir kitas, taip pat žinytus, elektroninius žurnalų „Damals“, „Lettre international“ ir „Literaturen“ variantus. Duomenys apie 2000–2005 m. Lietuvoje išleistus vokiškų knygų vertimus rinkti nagrinėjant jas devizu, remiantis Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centro rengiamu informaciniu leidiniu „Lietuvos spaudos statistika“, taip pat naudojantis internetinėse svetainėse bei internetiniuose knygynuose esančia informacija. Darbe naudotasi profesinio bibliotekininkų žurnalo „Tarp knygų“, Vilniaus universiteto mokslo žurnalo „Knygotyra“ straipsniuose, finansinę paramą teikiančių fondų tinklalapiuose, kituose moksliniuose straipsniuose ir leidiniuose rasta informacija. Naudoti ir peržiūrėti literatūros šaltiniai yra pateikiami darbo pabaigoje esančiame bibliografinių nuorodų sąrašė.

1. VOKIŠKA GROŽINĖ LITERATŪRA, JOS LEIDYBA LIETUVOJE

*Habent sua fata libelli. /Ir knygos turi savo likimą/
(Terencijus)*

1.1. Knygos definicija. Grožinės literatūros samprata

Knyga yra kultūrinis reiškinys, stipriai įtakojantis visuomeninį-socialinį gyvenimą ir turintis didelės reikšmės žmonių išsilavinimui, vidinei kultūrai, tačiau vis labiau prisitaikantis prie masinės visuomenės standartų. Knyga, senaisiais laikais randama daugiausiai tarp dvasininkijos ar aukštuomenės luomų atstovų, šiandien tapo masine preke. Šis knygos reikšmės ir vertės žmonių gyvenime kitimas, įtakėjo ir požiūrį į pačią knygą – ji tapo įdomi tiek „paprastam“ skaitytojui, tiek mokslininkui, pavyzdžiui (toliau tekste – pvz.) knygotyrininkui, istorikui ar kitos srities specialistui. Negalima pamiršti, kad knyga, nepaisant jos socialinės reikšmės ir kultūrinės vertės, taip pat yra prekė, įtakojanti savitos specifikos verslą – leidybą.

Magistro darbo tyrimo objektas plačiąja prasme yra knyga, kurios sąvoka bus apibrėžta šiame skyriuje, pateiktos pagrindinės knygos definicijos. Siauresne prasme darbe bus analizuojamos grožinės literatūros knygos, todėl šiame skyriuje bus pateiktas literatūros sąvokos apibrėžimas. Taip pat bus pristatytos knygų verslo – leidybos – tendencijos Lietuvoje bei vokiškos grožinės literatūros knygų – Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos autorių kūrinių – vertimų į lietuvių kalbą leidybinė situacija Lietuvoje.

Menas yra kultūros sudedamoji dalis. Remiantis senovės graikų *technē* ir romėnų *ars* sąvokomis, meną galima apibrėžti, kaip „negamtinės kilmės dirbinį, kuriam būdingas tobulumas, meistriškumas“ [1, p. 550]. Meno sąvoka apima visuomenės dvasinio pasaulio supratimo aspektą. Skirtingos meno rūšys pasaulį suvokia kitaip. Literatūra yra svarbi tuo, kad jos dėka suvokiamos „žodžio ir kalbos“ [1, p. 552] teikiamos galimybės. Pats žodis literatūra yra „susijęs su raide, su parašymu“ [12, p. 9].

Literatūrą galima vadinti rašytine kalba, kurios dėka ne tik komunikuojama, bet ir parodomos kūrybinės išgalės, pasireiškiančios per meninį stilių, kurio vartojimo sfera ir yra grožinė literatūra. Literatūrai būdinga ypatinga kalbos vartosena atsiskleidžia per transformuotą ir suintensyvintą kasdieninę kalbą [14, p. 14]. Todėl literatūra išsiskiria kūrybiškumu, vaizdingumu, išmone.

Tačiau takoskyra tarp literatūros ir kitų tekstų nėra visiškai aiški. Literatūros sąvokos suvokimas nuolatos kinta dėl ideologinių ir vertybinių visuomenės pokyčių. Todėl nėra ir

universalios literatūros sąvokos sampratos. Apibendrintai literatūra galima vadinti visuomenės vertinamą kūrybingą rašymą, kuris žavi savo išmone, o juo yra kuriamas vaizdas ir perteikiamos vertybės.

Vertybinis literatūros, o tuo pačiu ir knygos aspektas buvo ir yra vienas svarbiausių šio reiškinių nenutrūkstamo ilgalaikio gyvavimo priežasčių. Knyga žmogaus kultūriniame gyvenime visais amžiais buvo vienas iš svarbiausių reiškinių. Pasaulyje beveik nėra likę kultūrų, kuriose žodinis vertybių perdavimas būtų buvęs svarbesnis nei knyga. Juo labiau, kad civilizacijos vystymasis be knygos kaip reiškinių yra sunkiai įsivaizduojamas [8, p. 74]. Tačiau šiuolaikinėje visuomenėje knyga, ypač grožinės literatūros, atsidūrė dvasinės ir materialiosios kultūrų sankirtoje. Iš vienos pusės ji yra visuomenės ir kultūros atspindys, autoriaus minčių perdavimo būdas, vidinio ir dvasinio pasaulio materialinė išraiška. Knygai sąveikaujant su skaitytoju, ji įgyja prasmę ir suteikia skaitytojui malonumą, tampa dvasine materialaus daikto išraiška. Iš kitos pusės, poligrafinėmis priemonėmis sukurta knyga, perduodanti skaitytojui tam tikrą informaciją, tampa visuomeniniu reiškiniu, *pop* preke, daiktu, patalpintu šalia kitų masinės produkcijos gaminių prekybos centruose ir kitose prekybos vietose. Knygos turinys dažnai būna pritaikytas „masiniam skoniui“ ir dėl to nėra dvasinių vertybių deklaravimo būdas. Tuo pačiu šalia randama nedidelė dalis knygų, kurios turi išliekamąją vertę, bet dažniausiai nėra skirtos plačiajai visuomenei. Apimanti tokias socialines funkcijas kaip informacinė, kumuliacinė, komunikacinė ir estetinė [52], ji yra tarsi riba tarp dvasinio ir materialaus pasaulio. Per tekstą ir iliustracijas perduodama skaitytojui reikalingą informaciją, ji ugdo žmonių vidinę kultūrą, sugebėjimus, galų gale suteikia skaitymo malonumą.

Šį sudėtingą socialinį reiškinį – knygą – bandoma ištirti nuo jo atsiradimo. Tačiau pastebėtina, kad jį sunku apibrėžti dėl sąvokos talpumo. Teoretikai pateikia įvairius knygos sąvokos aiškinimus, atsižvelgdami į knygos turinį, formą, funkcijas, tačiau visuotinai priimto nėra. Vienas iš šaltinių – „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“ – pateikia šias knygos reikšmes:

1. susiūti popieriaus lapai su spausdintu tekstu; tas pats tekstas;
2. susiūti tušti popieriaus lapai ar blankai rašyti;
3. stambaus veikalo dalis [10].

„Knygotyros“ enciklopedinis žodynas pateikia tokį „knygos“ aiškinimą:

1. semantinės [pranc. *semantique* <gr.*semantikos* - prasmės, susijusios su žodžio reikšme] informacijos perteikimo grafiniais ženklais įvairaus pavidalo priemonė.

2. pagal UNESCO apibrėžimą: neperiodinis leidinys, didesnis negu 3 spaudos lankai, arba 48 puslapiai, leidinys.

3. leidinys, spaudinys

4. didelio veikalo dalis (tomo, dalies prasme) [28, p. 172].

Kadangi šiame darbe bus nagrinėjami būtent vokiškai rašančių autorių kūriniai, aktualu pažvelgti, kokias knygos reikšmes pateikia didieji vokiečių kalbos žodynai ir enciklopedijos, ir palyginti jas su pateikiamomis lietuvių kalbos žodynuose.

Vokiečių kalbos žodynai bei enciklopedijos taip pat, kaip ir lietuviški, pateikia kelias sąvokos „knyga“ reikšmes.

Didžiajame vokiečių kalbos žodyne „DUDEN“ suformuluoti panašūs knygos apibrėžimai kaip ir „Dabartiniame lietuvių kalbos žodyne“. Viena iš jame randamų knygos reikšmių yra ši: „tai skirtingo dydžio ir storio surišti ir sudėti į sąsiuvinius arba kitaip susegti lapai, turintys kietą arba minkštą viršelį“ [13, p. 320]. Beveik identiškas knygos apibrėžimas pateikiamas su knyga susijusius procesus aiškinančiame žodyne „Wörterbuch des Buches“, taip pat „Brockhaus“ enciklopedijoje ir „Meyers“ enciklopediniame žodyne.

Atsižvelgiant į minėtuose žodynuose pateikiamos sąvokos „knyga“ reikšmes, galima pastebėti, kad plačiausia prasme sąvoka „knyga“ yra apibrėžiama panašiai. Apibrėžimo skirtumai varijuoja dėl skirtingos lietuvių ir vokiečių kalbų sakinių struktūrų, bet nėra esminių sąvokos reikšmės skirtumų.

Tačiau skirtingų mokslo sričių atstovai sąvoką „knyga“ apibūdina nevienodai, dažniausiai atsižvelgdami į savo srities specifiką. Tokiais atvejais ši sąvoka apibrėžiama siauresne prasme. Keletas pavyzdžių: istorikai į knygą žvelgia kaip į istorinės tikrovės objektyvizuotą atvaizdą [20], tekstologai domisi knygos turiniu ir žvelgia į knygą kaip į tam tikrą laikmeną, mokslo apie knygą atstovai – knygotyros specialistai – knygą apibūdina kaip „istoriškai susiformavusią įvairios tekstinės (ar) iliustracinės informacijos laikinio ir erdvinio fiksavimo ir perdavimo formą, kaip semantinės informacijos perteikimo grafinais ženklais įvairaus pavidalo priemonę“ [29, p. 26].

Šiame darbe knyga suprantama kaip neperiodinis leidinys, didesnis negu 3 spaudos lankai, arba 48 puslapiai; tiksliau – grožinės literatūros kūrinys.

Aptarus bendras knygos ir grožinės literatūros sąvokas, toliau darbe bus pristatyta vokiškos grožinės literatūros istorija.

1.2. Vokiškos grožinės literatūros apžvalga

Vokiškai rašančių autorių kūrinių vertimai sudaro pakankamai didelę dalį Lietuvoje leidžiamos grožinės literatūros, apie 14,4% visų grožinės literatūros vertimų. Vertimai iš vokiečių kalbos yra vieni populiariausių po grožinės literatūros vertimų iš anglų kalbos. Didžiausią dalį vokiškų knygų vertimų sudaro Vokietijos autorių kūriniai, toliau seka austrų literatūra, ir mažiausią dalį vokiškų vertimų sudaro Šveicarijos rašytojų grožinė literatūra.

Pastaraisiais metais Lietuvos skaitytojai daugiausiai yra supažindinami su šiuolaikiniais minėtų šalių rašytojais. Tačiau per visus Nepriklausomybės metus, nuo 1990 m., Lietuvoje buvo išleisti įvairių istorinių epochų vokiškai kuriančių rašytojų darbai, klasika tapę literatūriniai kūriniai.

Šiandieninė Vokietija, Austrija, vokiškoji Šveicarijos dalis susiformavo iš senųjų germanų genčių. Ilgą laiką atskirų valstybių nebuvo, tose vietose gyveno gentys, formavosi tautos, kūrėsi vokiečių kunigaikštystės, hercogystės. Todėl aptariant vokiečių literatūrą iki XVIII a. beveik neįmanoma kalbėti atskirai apie Vokietijos, Austrijos ar Šveicarijos literatūrą, nes tokių valstybių nebuvo. Dėl savitos istorinės situacijos lengviau atskirti Šveicarijos literatūrą, tačiau ji sudaro tik mažą dalį visos vokiškos grožinės literatūros. Todėl dažniausiai kalbant apie šių trijų valstybių literatūrinį palikimą vartojamas terminas „vokiška literatūra“, nors tradiciškai yra susiklostę, kad atskiri žymūs autoriai yra priskiriami prie vienos ar kitos šalies kūrėjų.

Šiame poskyryje pirmiausiai bus pristatyta vokiška literatūra bendrai, po to išskirta šiuolaikinė Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos literatūra.

Viduramžių literatūros atsiradimą lėmė antikinės kultūros poveikis, liaudies kūrybos tradicijos, krikščionybės įtaka. Ankstyvaisiais viduramžiais pradėjo formuotis ir seniausia žinoma germanų genčių kūryba, perduodama iš lūpų į lūpas: maldos, užkalbėjimai, burtažodžiai, užkeikimai. Šios ankstyvosios germanų literatūros rašytinių pavyzdžių nėra išlikę. Prasidėjus didžiajam tautų kraustymuisi, tarp germanų genčių paplito herojinė poezija, kuria buvo garbinami kilmingieji ir apdainuojami žuvusiųjų per karus likimai. Pradėjus plisti krikščionybei, ši pagoniška herojinė poezija paplito tarp šiaurės germanų. Ji tapo vėlesnės germanų literatūros pagrindu.

XII a. įvyko didelis pokytis – literatūros temos ir formos tapo įvairesnės, nei anksčiau, prasidėjo vokiškosios literatūros suklestėjimo laikotarpis. Tuo metu paplito vadinamoji dvaro literatūra, kurios žymiausiai atstovais laikomi Heinrichas iš Morungeno (Heinrich von Morungen), Rainmaras ir Valteris iš Fogelvaidės (Reinmar ir Walther von der Vogelweide), Hartmanas iš Auės (Hartmann von Aue), Gotfrydas Štrasburgietis (Gottfried von Straßburg), Volframas fon Ešenbachas (Wolfram von Eschenbach). Tuo laikotarpiu buvo parašyta žymiausia germanų epinė poema „Nybelungų giesmė“, pagrįsta prieškrikščioniškais germanų herojiniais motyvais. Šiame amžiuje pradeda vystytis vokiečių riterinė literatūra, *minezangu* vadinama riterinė lyrika. Greta riterinių meilės dainų atsiranda moralinis pasakojimas, vadinamasis *špruchas*.

XV a. vokiečių žemes pasiekė italų humanizmas. Tuo metu lotynų kalba Bazelyje kūrė Erazmas Roterdamietis (Erasmus von Rotterdam), Johanas Roichlinas (Johannes Reuchlin), daug įtakos literatūrai turėjo maištingi Sebastiano Branto (Sebastian Brant) eilėraščiai ir Tilio Oilenšpygelio (Till Eulenspiegel) lyrika. Atsiranda liaudies kūryba, kurios žinomiausias pavyzdys yra „Istorija apie daktarą Johaną Faustą“.

Iki XVIII a. vokišką literatūrą labiausiai įtakojo politiniai neramumai, o tuo metu Europoje įsigalėjusios literatūrinės kryptys joje neišsiskyrė. Čia vyravo srovių ir žanrų įvairovė. Baroko laikotarpio vokiškoji literatūra apėmė nuo dvarų kūrybos iki romanų, nuo antikos rašytojų mėgdžiojimų iki savitos literatūros kūrimo. Žymiausi šio laikotarpio atstovai yra Hansas Jakobas Kristofelis fon Grimelshauzenas (Hans Jakob Christoffel von Grimmelshausen), Andrėjus Grifijus (Andreas Gryphius). Svarbiausias baroko indėlis į vokiečių literatūrą buvo tas, kad pradėta daugiau kurti ir rašyti vokiečių kalba. Šio laikotarpio vokiečių literatūra tampa svaresnė lyginant ją su pasauline literatūra.

Švietimo epochos laikotarpiu vokiškosios literatūros istorijoje randamos tokių rašytojų, kaip Frydricho Gotlybo Klopštoko (Friedrich Gottlieb Klopstock), Kristofo Martino Vylando (Christoph Martin Wieland) pavardės, vėlyvasis švietimas neįsivaizduojamas be Gotholdo Efraimo Lesingo (Gotthold Ephraim Lessing) ir jo žinomiausių dramų „Plėšikai“, „Mina fon Barnhelm“ ir „Emilija Galoti“.

Daugmaž nuo XVIII a. galima būtų atskirti nacionalinę Vokietijos ir Austrijos literatūrą. Šiuo laikotarpiu dažnai tradiciškai išskiriama šiaurės vokiečių literatūros pažanga ir Austrijos vokiečių literatūrinis „vėlavimas“. Tačiau abiejų šalių literatūra turi nemažai bendrų bruožų, kuriuos suteikė panaši politinė ir socialinė situacija, vyravusi to meto vokiškose teritorijose.

Kaip reakcija į švietimo epochą, išskirtinai Vokietijoje susiformavo „Audros ir veržimosi“ („Sturm und Drang“) judėjimas – savita literatūrinė revoliucija, kurios atstovai sukilo prieš tuo metu Vokietijos žemėse vyravusią tironiją. Chronologinėmis šio judėjimo ribomis laikomi 1767–1785 m., o sąjūdžio ideologu ir teoretiku – Johanas Gotfrydas Herderis (Johann Gottfried Herder). „Audros ir veržimosi“ atstovai daug dėmesio skyrė tautai, siužetų ieškojo istorijoje, įkvėpimo sėmėsi vokiečių istorijoje, folklore, tautinėje meno tradicijoje. Menininku buvo laikomas audringasis genijus, pats kuriantis taisykles. Šio sąjūdžio žymiausiu atstovu laikomas Johanas Volfgangas Gėtė (Johann Wolfgang von Goethe), sukūręs tokius žymius kūrinius kaip tragedija „Faustas“, romanai „Jaunojo Verterio kančios“, „Vilhelmo Meisterio klajonių metai“, daug kitų kūrinių bei lyrikos. „Audros ir veržimosi“ atstovai taip pat yra Frydrichas Šileris (Friedrich Schiller), Jakobas Michaelis Reinholdas Lencas (Jakob Michael Reinhold Lenz), Frydrichas Maksimilianas Klingeris (Friedrich Maximilian Klinger). Minėtas sąjūdis truko neilgai, o du pagrindiniai jo atstovai, J. V. Gėtė ir Fr. Šileris, tapo vokiečių klasikos simboliais. Vadinamasis „Veimaro klasikos“ („Weimarer Klassik“) laikotarpis apima 1786–1805 m. Be minėtų rašytojų, prie vokiečių klasikų priskiriami Frydrichas Helderlinas (Friedrich Hölderlin), Heinrichas fon Kleistas (Heinrich von Kleist), K. M. Vylandas.

Nemažai žinomų vokiškosios literatūros atstovų išugdė romantizmo laikotarpis. Tuo metu kūrė tokie autoriai, kaip Liudvigas Tykas (Ludwig Tieck), Novalis (Novalis), Achimas fon Arnimas

(Achim von Arnim), Klemensas Brentanas (Clemens Brentano), Ernstas Teodoras Amadėjus Hofmanas (Ernst Theodor Amadeus Hoffmann), Heinrichas Heinė (Heinrich Heine), Frydrichas Šlėgelis (Friedrich Schlegel), Jozefas fon Eichendorfas (Joseph von Eichendorff) ir kiti. Romantizmo sąjūdis Vokietijoje skelbė dvasinę ir intelektualinę laisvę, kas atsispindi ir to meto kūrėjų darbuose. Šiai epochai taip pat priskiriami broliai Jakobas ir Vilhelmas Grimai (Jacob ir Wilhelm Grimm) su savo pasakų rinkiniais.

Vėlesnėse epochose literatūriniai stiliai ir srovės be perstojo keitė viena kitą, jungėsi, maišėsi. Vienų atstovai liko daugiau mažiau žinomi ir svarbūs tik vokiškų teritorijų ribose (pvz.: bydermejerio stiliaus), kiti tapo pakankamai įžymiais pasaulinės literatūros atstovais. Žymiausiais vokiečių poetinio realizmo kūrėjais laikomi Teodoras Štormas (Theodor Storm), Teodoras Fontanė (Theodor Fontane), natūralizmo – Gerhartas Hauptmanas (Gerhart Hauptmann), Frankas Vėdekindas (Frank Wedekind).

Nuo natūralizmo ir simbolizmo prasideda vadinamasis klasikinis modernas (nuo XIX a. pab.), įtakotas stilių pliuralizmo, įvairių literatūrinių srovių. Žymiausiais vokiečių simbolistais yra laikomi Štefanus Georgė (Stefan George), Hugas fon Hofmanstalis (Hugo von Hofmannstahl), Raineris Marija Rilkė (Rainer Maria Rilke). Savo kuriamais prozos kūriniais prieš tradicijas maištavo Heinrichas Manas (Heinrich Mann), Tomas Manas (Thomas Mann), Hermanas Brochas (Hermann Broch), Robertas Muzilis (Robert Musil), Francas Kafka (Franz Kafka), Hermanas Hesė (Hermann Hesse). Prie žymiausių ekspresionistų priskiriami Alfredas Deblinas (Alfred Döblin), Georgas Heimas (Georg Heym), Georgas Traklis (Georg Trakl), vėlesniais metais kūrė Bertoltas Brechtas (Bertolt Brecht), Ėrichas Kestneris (Erich Kästner), Ėrichas Marija Remarkas (Erich Maria Remarque), Arnoldas Cveigas (Arnold Zweig), Stefanus Cveigas (Stefan Zweig) ir kiti [32].

1933 m., pasikeitus politinei situacijai Vokietijoje ir į valdžią atėjus nacionalsocialistams, daugeliui kūrėjų teko palikti Vokietiją bei Austriją ir kurti tremtyje. Knygos buvo deginamos, rašytojai persekiojami. Nemažai jų išvyko gyventi ir kurti į Jungtines Amerikos Valstijas. Saugiu prieglobsčiu rašytojams tapo neutrali Šveicarija, kitos valstybės (Ė. M. Remarkui, T. Ir H. Manams, A. Deblinui ir kitiems). Susiformavo vadinamoji egzilio literatūra. Nemaža dalis to meto rašytojų nustojo tapatintis su Vokietija ar Austrija ir priskyrė save pasaulio piliečiams (pvz.: Ė. M. Remarkas).

XX a., ypač jo antrą pusę, sudėtinga skirstyti į literatūrinius laikotarpius. Susiformuoja pliuralistinė visuomenė, kuriama pliuralistinė literatūra. Labiausiai tuo laikotarpiu kūrybą įtakoja politiniai įvykiai: Trečiojo reicho sukūrimas, pirmas ir antras pasauliniai karai, pokarių laikotarpiai.

Po Antrojo pasaulinio karo, 1945 m., imama kalbėti apie „literatūrinį nulį“ („Stunde Null“), vyrauja vadinamoji „griuvėsių literatūra“ („Trümmerliteratur“), kurioje vaizduojamas sugriautas pasaulis, sudaužyti žmonių likimai. Susikuria „Vienos grupė“ („Wiener Gruppe“), išsiskirianti

moderniomis lyrikos formomis, Vakarų Vokietijoje susiformuoja „Grupė 47“ („Gruppe 47“), o jos nariais tampa pokario literatūros atstovai [6].

Pokario laikotarpiu įvyksta dar vienas svarbus įvykis, įtakojęs ne tik visuomeninį, bet ir kultūrinį gyvenimą – susikuria atskiros valstybės – Vokietijos Federacinė Respublika (toliau tekste – VFR), Vokietijos Demokratinė Respublika (toliau tekste – VDR), Austrija. Susidaro skirtingos sąlygos formuoti nacionalinei literatūrai. Tai įtakoja ir Šveicarijos literatūrą, nes iki to laiko joje kurdavo tiek Vokietijos, tiek Austrijos egzilio rašytojai. Tačiau net ir susikūrus minėtoms valstybėms, galima kalbėti apie vokišką literatūrą bendrai, nes ją jungia bendra kalba, bendra istorinė praeitis ir tradicijos, iš dalies bendra rinka.

Toliau darbe bus pristatyta atskirai Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos autorių kūryba, dėmesys bus skiriamas XX a. literatūrai.

1.2.1. Vokietijos grožinė literatūra

Apie nacionalinę Vokietijos literatūrą kalbėti sudėtinga dėl susiklosčiusių istorinių aplinkybių. Nors „Vokietijos“ samprata yra sena, tačiau kaip moderni valstybė Vokietija buvo suvienyta tik 1871 m. Po Antrojo pasaulinio karo 1945 m. buvo sukurtos VFR ir VDR, atstovavusios skirtingiems politiniams režimais. Tokia Vokietija, kokia ji yra suprantama dabartiniu laiku, buvo suvienyta tik 1990 m.

Šiuo metu Vokietija yra viena didžiausių Europos valstybių, turinti gausų ir turtingą literatūrinį palikimą, taip pat galinti pasigirti pripažinimą literatūros pasaulyje pelniusiais šiuolaikiniais rašytojais. Reikia pastebėti, kad Vokietijos grožinės literatūros knygos stovi vienoje lentynoje kartu su Prancūzijos, Anglijos ar kitų šalių grožinės literatūros autoriais.

Aptariant bendrą vokiečių literatūrą, minėta, kad nuo XVIII a. iš dalies jau galima kalbėti apie Vokietijos nacionalinę literatūrą. Minėti „Audros ir veržimosi“, „Veimaro klasikos“ laikotarpiai buvo labiau būdingi Vokietijai, nei Austrijai ar, juo labiau, Šveicarijai. Šių epochų žymiausi kūrėjai – J. V. Gėtė, Fr. Šileris, Fr. Helderlinas – laikomi vienais iškiliausių Vokietijos literatūros atstovų.

Po Antrojo pasaulinio karo susikūrė dvi naujos valstybės – VFR ir VDR. Skirtingos politinės, socialinės sąlygos įtakojo savitą kultūros ir kūrybos vystymąsi.

Po 1945 m. VFR literatūroje dažniausiai buvo vaizduojami karo baisumai ir grįžusiųjų iš karo situacija. Tuo metu buvo atrasta nauja literatūrinė forma – trumpieji apsakymai (Kurzgeschichte), kurios žymiausiai atstovais laikomi Heinrichas Belis (Heinrich Böll), Wolfgangas Borchertas (Wolfgang Borchert). Atsigavus Vokietijos ekonomikai, rašytojai ėmė optimistiškiau žvelgti į ateitį. Pasirodė tokių kūrėjų, kaip Martyno Valzerio (Martin Walser), Giunterio Graso (Günter Grass) romanai. G. Graso labiausiai išgarsėjo savo kūrinis „Skardinis būgnelis“, už kurį 1999 m. gavo

Nobelio literatūros premiją. Vokietijoje taip pat buvo populiarūs vadinamoji konkrečioji poezija („Konkrete Poesie“), kurios žymiausiu atstovu laikomas Helmutas Heisenbiutelis (Helmut Heißenbüttel).

VDR po Antrojo pasaulinio karo skelbėsi kurianti literatūrinę bendruomenę ir kovojanti prieš vakarų priešišumą poezijai, taip pat propaguojanti demokratiškumą literatūrai. Tačiau politinės partijos įtakojo kultūrinę ir kūrybinę veiklą, literatūrą naudojo politiniams tikslams, o kūrėjams taikė cenzūrą. Dėl tokios politinės padėties, sąvoka „demokratija“ neteko prasmės, o pati literatūra nebuvo laisvės ir kūrybos išraiška. Žymiausi režimo įtakoje kūrę autoriai yra Johanesas Bobrovskis (Johannes Bobrowski), Hermanas Kantas (Hermann Kant), Krista Volf (Christa Wolf), Štefanus Heimas (Stefan Heym).

Šiuolaikinė Vokietija yra laikoma turtinga knygomis šalimi ir viena iš pirmaujančių knygų leidyboje. Kiekvienais metais užsienio leidejams yra parduodama apie 5000 Vokietijos autorių licenzijų, rengiamos knygų mugės, tarp jų ir didžiausia pasaulyje Tarptautinė Frankfurto knygų mugė, kiek mažesnė Leipcigo knygų mugė.

Šiuolaikinė Vokietijos literatūra išsiskiria masinės kultūros atspalviu. Rašytojų sąrašas nuolatos ilgėja – Stenas Nadolnis (Sten Nadolny), Uvė Timas (Uwe Timm), Brigita Kronauer (Brigitte Kronauer), Ralfas Rotmanas (Ralf Rothmann), Raimondas Karveris (Raymond Carver), Judita Herman (Judith Hermann), Tomas Brusigas (Thomas Brussig), Ingo Šulcas (Ingo Schulze), Tomas Klingas (Thomas Kling), Dursas Griunbainas (Durs Grünbein) ir t.t.

Kūrėjai ieško naujų temų, nusigręžia nuo senųjų tradicijų ir pokario laikotarpio. Svarbu pastebėti, kad šiuo laikotarpiu Vokietijos literatūra vis mažiau atsigręžia į politiką ir kūryboje ieško savo identiteto, autentiškumo [7].

1.2.2. Austrijos grožinė literatūra

Austrijoje literatūrinė situacija susiklostė panašiai kaip ir gretimoje Vokietijoje. Sunku nustatyti tikslią ribą, nuo kada galima kalbėti apie Austrijos nacionalinę literatūrą. Tai apsunkina tampriai susijusios istorinės aplinkybės su dabartine Vokietija, žvelgiant į istorines aplinkybes – sąsajos su tautomis, gyvenusiomis vokiškai kalbančiose teritorijose.

Norint išskirti austrų literatūrą iš bendro vokiškos literatūros konteksto, iškyla dar viena problema. Tampa neaišku, ar prie austrų literatūros galima priskirti visus Austrijos-Vengrijos imperijoje gimusius kūrėjus, ar tik tuos, kurie rašė vokiečių kalba ir yra gyvenę dabartinės Austrijos teritorijoje. Šis klausimas nėra iki galo išspręstas literatūros tyrinėtojų. Populiarūs, skaitomi ar vertingą literatūrinį palikimą turintys autoriai, kaip pvz. Fr. Kafka, Elijas Kanetis (Elias Canetti) ar Paulis Celanas (Paul Celan), yra neginčijamai priskiriami austrų literatūrai, tuo tarpu apie mažiau

žinomų rašytojų kilmę diskutuojama ir nerandama priimtino sprendimo. Dėl šių priežasčių dažnai kalbama bendrai apie vokišką literatūrą, kuri apjungia Vokietijos ir Austrijos, taip pat Šveicarijos rašytojus.

Kaip buvo minėta anksčiau, apie austrų literatūrinį palikimą iš dalies galima šnekėti nuo XVIII a. antros pusės, kai austrų literatūra įgavo savitų bruožų nuo šiaurės vokiečių tautų, ypač Prūsijos. Tuo metu šiandieninės Vokietijos žemėse gyvavę tokie literatūriniai sąjūdžiai, kaip „Audros ir veržimosi“, „Veimaro klasikos“, nepasiekė dabartinės Austrijos žemėse gyvenusių rašytojų. Austrijoje tuo metu buvo populiarūs vadinamieji žemieji žanrai, kaip pvz. liaudies komedija.

XIX a. ir XX a. sandūroje susiformavo išskirtinis „jaunosios Vienos“ („Das Junge Wien“) literatūrinis sąjūdis, apjungęs tokias literatūrines sroves, kaip modernas, dekadansas, simbolizmas, neoromantizmas, impresionizmas. Šiam sąjūdžiui priklausė Artūras Šnicleris (Arthur Schnitzler), H. fon Hofmanstalis, Hermanas Baras (Hermann Bahr), Št. Georgė, R. M. Rilke ir kiti. Po Vienos modernio laikotarpio sudėtinga išskirti vėliau gyvavusias literatūrines sroves. Dauguma jų egzistavo viena šalia kitos.

XX a. politinė suirutė, vyravusi dideleje Europos dalyje (esamų valstybių žlugimas, naujų kūrimasis) palietė ir austrus. Tai taip pat įtakoją rašytojus ir jų kūrybą. Savo kūriniais dauguma jų kritikavo naujas politines jėgas, karo metais didelei daliai rašytojų teko dalyvauti kare (pvz. G. Trakliui) arba emigruoti iš Austrijos (pvz. St. Cveigui).

Po Pirmojo pasaulinio karo, susikūrus naujai Austrijai, daugeliui rašytojų buvo sunku identifikuotis su naujaja Austrijos valstybe. Jie garbino buvusią imperiją, o šį valstybės pertvarkymą išgyveno sunkiai (pvz.: R. Muzilis, H. fon Hofmanstalis). Tačiau minėti politiniai ir valstybiniai pasikeitimai taip pat tapo impulsu ieškoti naujų idėjų ir kitokių mąstymo formų.

Antrasis pasaulinis karas buvo dar vienas didelis sukrėtimas Austrijos rašytojams, paveikęs juos panašiai kaip ir Trečiajame reiche kūrusius autorius. Po karo Austrijos literatūra išgyveno vadinamąjį „literatūrinį nulį“ ir atsigavo labai iš lėto. Rašytojams vėl teko ieškoti savo identiteto. Identiteto ieškojimas tapo viena iš vyraujančių literatūrinių temų XX a. austrų literatūroje.

Prie modernųjų Austrijos rašytojų yra priskiriami Ilzė Aichinger (Ilse Aichinger), P. Celanas. Žymiausi šiuolaikiniai austrų rašytojai yra Tomas Bernhardas (Thomas Bernhard), Pėteris Handkė (Peter Handke). Jaunoji Austrijos rašytojų karta išsiskiria autentišku ir provokuojančiu stiliumi, tai Elfrydė Jelinek (Elfriede Jelinek), Valteris Kapacheris (Walter Kappacher), Francas Inerhoferis (Franz Innerhofer) ir kiti [36].

1.2.3. Šveicarijos grožinė literatūra

Sąvoka „vokiška literatūra“ apima ne tik Vokietijos ir Austrijos literatūrinį palikimą, bet ir vokiškai rašančių Šveicarijos autorių kūrybą.

Vokiškoji Šveicarijos dalis yra didžiausia Šveicarijos konfederacijoje ir turi žymiai didesnę kalbinę bendruomenę nei italai, prancūzai ar retoromanai. Svarbu pabrėžti, kad šveicarų literatūra, nepaisant išskirtinės istorinės politinės situacijos (pvz. neutralitetas abiejų pasaulinių karų metu), yra glaudžiai susijusi su visa vokiška literatūra. Analizuojant šveicarų literatūrą, iškyla panaši problema kaip ir su austrų literatūra. Dėl tų pačių istorinių aplinkybių yra sudėtinga apibrėžti sąvoką „šveicarų literatūra“, taip pat iki XIX a. yra sudėtinga išskirti šveicarų kūrybinį palikimą iš bendro vokiškos literatūros srauto.

Iš XIX a. šveicarų rašytojų galima būtų išskirti Johaną Rudolfą Vysą (Johann Rudolf Wyss), Jeremiją Gothelfą (Jeremias Gotthelf), Gotfrydą Kelerį (Gottfried Keller), Johaną Spyri (Johanna Spyri), kurie kūrė romantinę ir realistinę literatūrą. Iš gausybės autorių labiausiai išsiskyrė Robertas Valzeris (Robert Walser) ir Karlas Špiteleris (Carl Spitteler).

Dvasinė kova už savo valstybę XX a. įtakojo savitos literatūros kūrimąsi. Kaimo gyvenimą savo knygoje garbino Liza Venger (Lisa Wenger), Ernstas Canas (Ernst Zahn). Meinradas Inglinas (Meinrad Inglin) vaizdavo Pirmojo pasaulinio karo atgarsius Šveicarijoje. Skaitytojų mėgstamos buvo Džono Knitelio (John Knittel) knygos. Tačiau XX a. pirmosios pusės šveicarų rašytojai nebuvo pripažinti pasauliniu lygiu. Platesnio skaitytojų rato susilaukė vėlesnė šveicarų literatūra.

Po Antrojo pasaulinio karo iškilo tokie pasaulyje pripažinti rašytojai kaip Maksas Frišas (Max Frisch), Frydrichas Diurenmatas (Friedrich Dürrenmatt). Savo knygoje kritikuodamas Šveicariją, M. Frišas tapo naujosios kartos lyderiu. Juo pasekė Adolfas Mušgas (Adolf Muschg), Pėteris Bikselis (Peter Bichsel), Otas Frydrichas Valteris (Otto Friedrich Walter).

Jaunoji Šveicarijos rašytojų karta vis labiau tolsta nuo vidinių Šveicarijos įvykių, temų spektras plėtėja. Šiai kartai priklauso Gertruda Loiteneger (Gertrud Leutenegger), Kristofas Geizeris (Christoph Geiser), Hermanas Burgeris (Hermann Burger) ir kiti. Rašytojai ieško savo identiteto ir vis labiau tolsta nuo visuotinės vokiškos literatūros šaknų [5].

Apibendrintai galima teigti, kad Vokietija, Austrija ir Šveicarija turi daug literatūrinių sąsajų dėl bendros istorinės praeities. Šios valstybės turi gausų literatūrinį palikimą, o šiuolaikiniai autoriai yra žinomi tarptautiniu mastu, o jų kūriniai sudaro gana didelę dalį visos grožinės literatūros.

1.3. Knygų leidybos situacija Lietuvoje

Vokiška grožinė literatūra, tiek klasika tapę kūriniai, tiek šiuolaikinė rašytojų kūryba, sudaro gana didelį srautą Lietuvoje leidžiamos grožinės verstinės literatūros. Vokiškai rašančių autorių knygų leidybos situacija Lietuvoje varijuoja priklausomai nuo visoje Lietuvos leidybos rinkoje vyraujančių tendencijų.

Šiame poskyryje pirmiausia bus analizuojama bendra leidybos rinkos Lietuvoje situacija. Toliau bus nagrinėjami vokiškų knygų leidybos ypatumai Lietuvoje, atskirai aptariant Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos rašytojų knygų leidybos savitumus.

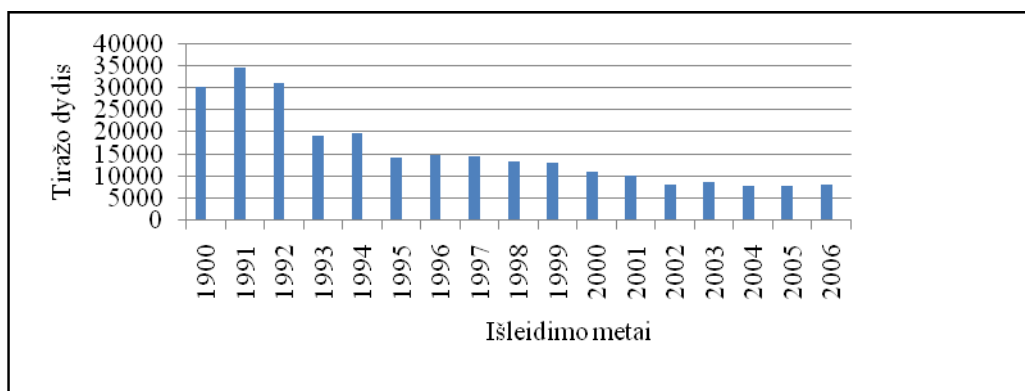
Kaip jau minėta anksčiau, knyga yra ne tik kultūros atspindys, bet ir prekė. Šis knygos specifiškumas – buvimas sankirtoje tarp kultūros ir masiškumo – įtakoja ir leidybos verslą. Nuolat kintančiame pasaulyje, knygų leidybai tenka vis labiau taikytis prie rinkos sąlygų, konkuruoti su tokiomis technologinėmis priemonėmis, kaip televizorius, kompiuteris, filmų grotuvas, įveikti skaitymo krizę ir kintantį modernios visuomenės požiūrį į knygą. Leidyba, kaip ir kitos verslo šakos, vystosi įtakojama tarptautinės bei šalies vidinės ekonominės, socialinės, politinės situacijos, technikos, mokslo laimėjimų, finansinių pajėgumų. Tai lemia du aspektus: leidyba pasaulyje turi daug bendrų bruožų, o taip pat atskirų valstybių leidybai yra būdingos specifinės savybės.

Leidyboje, kaip ir kitose verslo šakose, dominuoja didžiųjų valstybių leidėjai, dirbantys ne tik vidinėse, bet ir užsienio rinkose. Ryškiausias to pavyzdys yra angliakalbės valstybės, kaip Jungtinės Amerikos Valstijos ar Didžioji Britanija, leidžiančios knygas ne tik savo šaliai, bet ir eksportui. Leidybos verslą taip pat stipriai įtakoja didieji pasaulio koncernai, kurie šalia knygų leidybos yra aktyvūs ir kitose verslo srityse (pvz.: AG Bertelsmann), leidybos „gigantai“ (pvz.: „Hachette Livre“, Springer Verlag). Jų produkcija užima didelę dalį knygų rinkos, o leidžiamas repertuaras įtakoja mažesnių leidyklų leidžiamų knygų sąrašo pasirinkimą.

Lietuvos knygų rinka, palyginus su tokių didžiųjų valstybių, kaip Jungtinės Amerikos Valstijos, Prancūzija, Vokietija, Didžioji Britanija, Rusija ir kitos, yra labai maža. Leidyba, įtakota sudėtingų istorinių veiksnių (pvz.: okupacijos), neturi gilių tradicijų, o jos raidos pradžia galima laikyti XX a. devintojo dešimtmečio pabaigą. Tuo laikotarpiu įvykę politiniai ir ekonominiai pokyčiai, stipriai įtakoję knygų leidybą. Nepriklausomybės atkūrimas suteikė galimybę leisti okupacijos metais draustą literatūrą (emigrantų kūrybą, kai kurių Vakarų rašytojų kūrinius). Didelės permainos socialiniame gyvenime, švietimo srityje skatino leidyklų kūrimąsi ir augimą. Tačiau 1992 m. leidybos verslas buvo pristabdytas dėl kilusios infliacijos. 1993 m. Lietuvoje įvedus litą, leidyba patyrė sukrėtimą. Dėl šių ekonominių veiksnių skaitytojams knyga tapo prabangos preke, o leidybos įmonės patyrė nuosmukį. Verslas nebebuvo toks pelningas, kaip pirmaisiais

nepriklausomybės metais [39]. Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, šiuo laiku knygų pavadinimų skaičius pradėjo didėti, o tiražas mažėti (žr. 1 diagramą). 1990 m. bendras visų Lietuvoje išleistų knygų tiražas buvo 30255,4 tūkst. knygų, 1993 m. – 19242,3 tūkst. knygų per metus. Bendras išleistų knygų tiražo mažėjimas buvo jaučiamas ir 2002 m., kai pasiekė tik 8117,1 tūkst. knygų per metus. Bendras išleidžiamų knygų tiražas pastaruosius kelerius metus išlieka panašus.

1 diagrama. 1990–2006 m. Lietuvoje išleistų knygų tiražų tendencijos

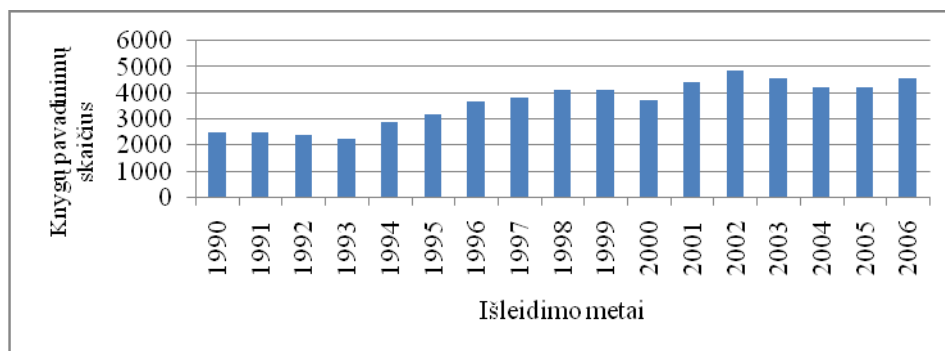

(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

Remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, galima teigti, kad 1993 m. ženkliai sumažėjus bendram knygų tiražui, tiražų mažėjimo tendencija išliko iki 2006 m. Nedideli knygų tiražų svyravimai vyravo 1995–1999 m. Nuo 2000 m. tiražai pradėjo vėl mažėti ir 2002 m. pasiekė krizinį tašką. Pastaruosius ketverius metus jaučiamas nedidelis bendro knygų tiražo svyravimas. Reikia pastebėti, kad knygų tiražų mažėjimo tendenciją įtakoja bendra knygų leidybos situacija Lietuvoje.

Lietuvoje leidžiamų knygų tiražų mažėjimą bandoma atsverti augančiu knygų pavadinimų skaičiumi (žr. 2 diagramą).

2 diagrama. Išleistų knygų pavadinimų skaičius Lietuvoje 1990–2006 m.

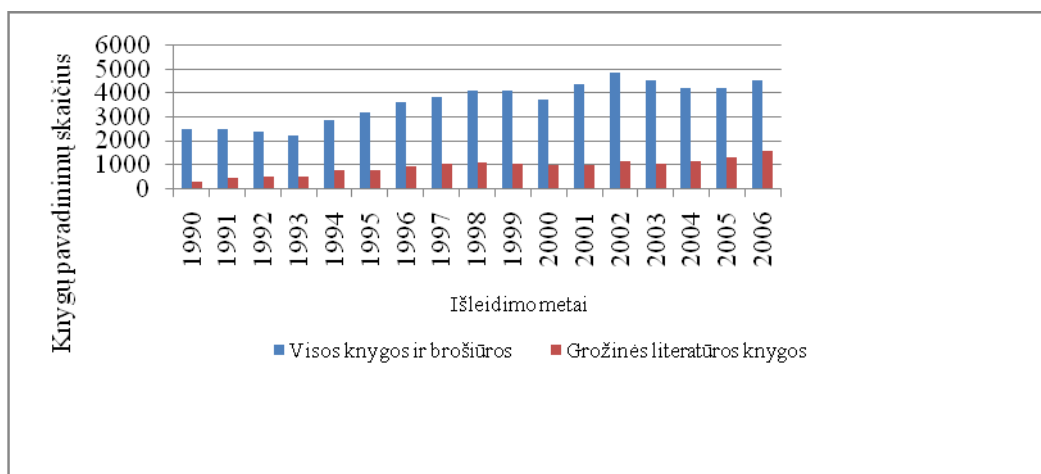
(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

1990 m. Lietuvoje buvo išleisti 2499 knygų pavadinimai, 1995 m. jau 3164 pavadinimai, 1998 m. knygų pavadinimų skaičius išaugo iki 4109. Tačiau 1999 m. prasidėjusi Rusijos krizė pristabdė knygų leidybos verslą ir pradėjo naują leidybos etapą. 2000 m. knygų pavadinimų skaičius sumažėjo iki 3709, o 2002 m. išleistų knygų pavadinimų skaičius pasiekė viršūnę – 4859, kurios iki 2006 m. nesugebėjo peržengti. Šiuo metu išleidžiamų knygų pavadinimų skaičius su nedideliais svyravimais laikosi apie 4200 pavadinimų per metus. Statistiškai kiekvienam Lietuvos gyventojui tenka po 2 knygas kiekvienais metais.

Taip pat reikia pastebėti, kad leidyba Lietuvoje yra orientuota į vidaus rinką. Nors lietuviškų knygų nuolatos yra verčiama į užsienio kalbas, eksportas sudaro mažą dalį Lietuvoje leidžiamų knygų. Užsienio kapitalas Lietuvos leidyklose taip pat nėra žymus. Tai galima būtų paaiškinti tuo, kad Lietuvos rinka nėra didelė. Kaip antrąjį faktorių galima būtų įvardinti tai, kad lietuviškai rašančių autorių kūryba beveik nėra verčiama į užsienio kalbas ir dėl to nėra žinoma bei populiori užsienio valstybėse.

Statistinė leidinių tematikos analizė rodo, kad didžiausią Lietuvoje leidžiamų knygų dalį sudaro grožinės literatūros kūriniai. Grožinės literatūros knygos sudaro apie 30% visų Lietuvoje išleidžiamų knygų. Šis skaičius tolygiai svyruoja kasmet išleidžiamų knygų skaičiui (žr. 3 diagramą).

3 diagrama. Grožinės literatūros knygų santykis su visomis knygomis Lietuvoje 2000–2006 m.

(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

Grožinės literatūros leidybos tendencijos atspindi bendrą Lietuvos leidybinę situaciją. Pirmaisiais Lietuvos nepriklausomybės metais grožinės literatūros knygų skaičius tolydžio augo: nuo 277 knygų 1990 m. iki 1053 knygų 1999 m. Faktą, kad grožinės literatūros knygų skaičius nesumažėjo leidybinės krizės Lietuvoje metais – 1993–1995 m. – galima būtų paaiškinti tuo, kad iki 1990 m. Lietuvoje vyravo *alkis* Vakarų literatūrai ir skaitytojai, nepaisant ekonominio nestabilumo,

siekė susipažinti su anksčiau neprieinama užsienio šalių literatūra, tuo pačiu kitų šalių kultūra. Tačiau 2000 m. ekonominė krizė palietė ir knygų pirkėjus. Grožinės literatūros knygų 2000 m. buvo išleisti tik 946 pavadinimai. 1000 knygų per metus ribą, grožinė literatūra perkopė 2002 m. – 1127 knygų pavadinimai. Pastaraisiais metais išleidžiamų grožinės literatūros knygų skaičius po truputėlį auga, 2005 m. jis pasiekė 1304, 2006 m. – 1545 knygų pavadinimus.

Tiek grožinės literatūros knygas, tiek ir kitų specializacijų leidinius Lietuvos skaitytojams pateikia daugiau nei penki šimtai leidėjų (leidyklų, poligrafijos įmonių, mokslo įstaigų, kitų organizacijų ir individualių asmenų). Leidėjų skaičius didina konkurenciją leidybos rinkoje, o didžiosios leidyklos, kaip „Alma littera“, „Tyto alba“, „Vaga“, apsunkina mažų leidėjų (leidyklų, įvairių draugijų, asociacijų, meninių kolektyvų, religinių institucijų ir kitų) padėtį bei kliudo įsitvirtinti knygų rinkoje. Tačiau reikia pastebėti, kad daugeliui Lietuvos leidėjų, ypač mažųjų, leidyba nėra pagrindinė veiklos sritis. Šie leidėjai paprastai per metus išleidžia mažiau nei 10 knygų, dažnai leidyba būna *vienkartinė* veikla. Remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, leidyklų ir leidėjų skaičius nėra stabilus, jis kasmet varijuoja.

Vienas leidėjas per metus išleidžia vidutiniškai šešis leidinius. Kaip minėta, didžiausią dalį leidinių rinkai pateikia didžiosios leidyklos, kurios išleidžia daugiau nei šimtą leidinių per metus. Apie 100 Lietuvos leidėjų išleidžia tik daugiau kaip 10 leidinių per metus.

Apibendrintai galima teigti, kad 1990–2006 m. leidybos verslas Lietuvoje išgyveno skirtingas gyvavimo ir vystymosi fazes: didžiulį šuolį į viršų ir bumą 1990 m., vėliau nuosmukį dėl infliacijos ir palaipsnį kilimą iki 2000 m. krizės. Po šios krizės sekė augimo fazė. Pastaraisiais metais leidybos verslas stabilizavosi. Išleidžiamų knygų pavadinimų skaičius ir bendri tiražai svyruoja nedaug, tolydžio auga. Tuo pačiu Lietuvoje vyrauja tendencija leisti daug knygų skirtingais pavadinimais ir nedideliais tiražais.

1.4. Vokiškų grožinės literatūros knygų leidybos situacija Lietuvoje

Kaip minėta anksčiau, Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, grožinė literatūra sudaro apie trečdalį visų Lietuvoje išleidžiamų knygų, o grožinės literatūros vertimai į lietuvių kalbą siekia apie pusę visų Lietuvoje leidžiamų grožinės literatūros knygų. Vertimų skaičius kasmet tolygiai didėja, lyginant su bendru išleidžiamų grožinės literatūros knygų skaičiumi. Lietuvos rinkoje vyrauja vertimai iš anglų, rusų, skandinavų kalbų, didelį grožinės verstinės literatūros srautą sudaro vertimai iš vokiečių kalbos.

Kaip pavyzdį galima pateikti 2005 m. Lietuvoje išleistos grožinės literatūros kūriniių statistiką. Minėtais metais buvo išleistos iš viso 4223 knygos, iš jų 1304 – grožinės literatūros kūriniai. Didžiausią grožinės literatūros dalį sudarė lietuvių autorių kūriniai – 705 knygos arba 54%

visų išleistų grožinės literatūros knygų. Kitą išleistų knygų pusę sudarė vertimai iš užsienio kalbų: anglų (171 knyga; 35% visų vertimų), vokiečių (74 knygos; 14,4% visų vertimų), rusų (46 knygos; 6,5% visų vertimų) ir kitų kalbų. Vertimus iš vokiečių kalbos galima suskirstyti pagal autorių kilmės šalis: Vokietijos autorių kūriniai – 64, Austrijos – 8 ir Šveicarijos – 2.

Vokiška literatūra į lietuvių kalbą yra verčiama jau ilgą laiko tarpą. Tai lėmė abiejų valstybių geografinė kaiminystė, taip pat istorinės bei politinės aplinkybės. Vokiškosios literatūros vertimų istorija ypač ryški Mažosios Lietuvos kontekste.

Jau XVI–XVIII a. Mažojoje Lietuvoje randama vertimų iš vokiečių į lietuvių kalbą. Dažniausiai tai buvo religinė literatūra, bažnyčioje ir namie naudojamos evangelikų liuteronų tikybos knygos. XIX a., didėjant grožinės literatūros įvairovei ir augant jos svarbai, didėjo ir jos poreikis. Dėl šios priežasties daugėjo ir grožinės literatūros kūrinių vertimų iš vokiečių kalbos. Daugiausiai tuo metu buvo verčiama prozos, kiek mažiau poezijos. Verstinė vokiška literatūra įtakojo ir lietuviškosios knygos raidą, per vertimus sklido vakarų Europoje vyravusios idėjinės nuostatos.

Didelį vertimų skaičių iš vokiečių kalbos Mažojoje Lietuvoje įkvėpė profesinis vertėjų ugdymas. Didelis vertėjų skaičius įtakojo nemažą verčiamų knygų skaičių.

Po Pirmojo pasaulinio karo Klaipėdos kraštas buvo prijungtas prie nepriklausomos Lietuvos. Čia pradėjo plisti lietuviškoji knyga, o vertimų iš vokiečių kalbos skaičius ženkliai sumažėjo. Viena iš priežasčių galima įvardinti sumažėjusį protestantiškosios literatūros vertimų poreikį. Nepaisant to, naujoji vokiška literatūra buvo verčiama ir plito Klaipėdos krašte [23].

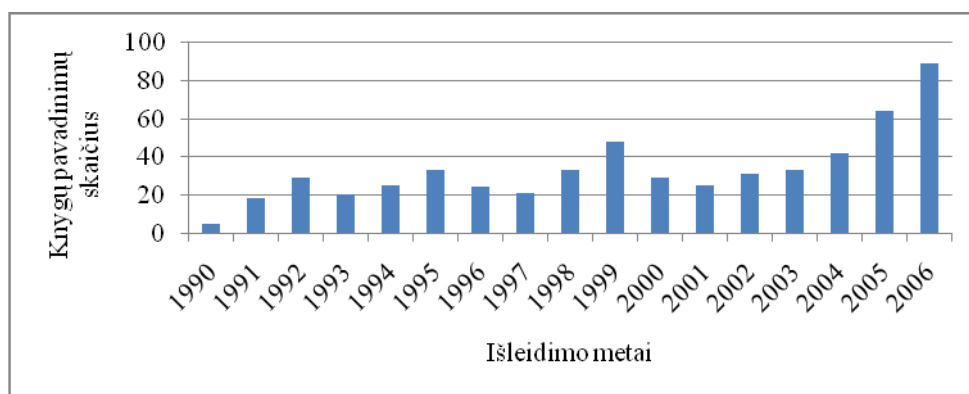
Antrojo pasaulinio karo ir sovietinės okupacijos metais, nepaisant politinių jėgų apribojimų leisti vakarų Europos autorių verstinę literatūrą, nedideliais kiekiais Lietuvoje buvo leidžiami grožinės literatūros vertimai ir iš vokiečių kalbos. 1940–1989 m. Lietuvoje buvo išleisti iš viso 2283 grožinės literatūros vertimai iš vokiečių į lietuvių kalbą, tame tarpe 82 VDR, 47 VFR, 29 Austrijos ir 11 Šveicarijos autorių kūrinių. Tarp išleistų autorių galima paminėti Ė. M. Remarką, Fr. Šilerį, Karlą Majų (Karl May), Vilhelmą Haufą (Wilhelm Hauff), K. Volf, St. Cveigą.

Toliau darbe bus analizuojama atskirai Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos autorių grožinės literatūros vertimų į lietuvių kalbą leidybinė situacija Lietuvoje po 1990 m.

1.4.1. Vokietijos autorių knygų leidybos situacija Lietuvoje

Vokietija – didžiausia iš vokiškai kalbančių valstybių. Šios šalies rašytojų grožinės literatūros kūrinių išleidžiama daugiausiai po angliakalbių valstybių. Vokietijos autorių vertimų skaičius yra tiesiogiai proporcingas išleidžiamų knygų, grožinės literatūros kūrinių, skaičiui (žr. 4 diagramą).

4 diagrama. Vokietijos autorių grožinė literatūros vertimai Lietuvoje 1990–2006 m.

(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

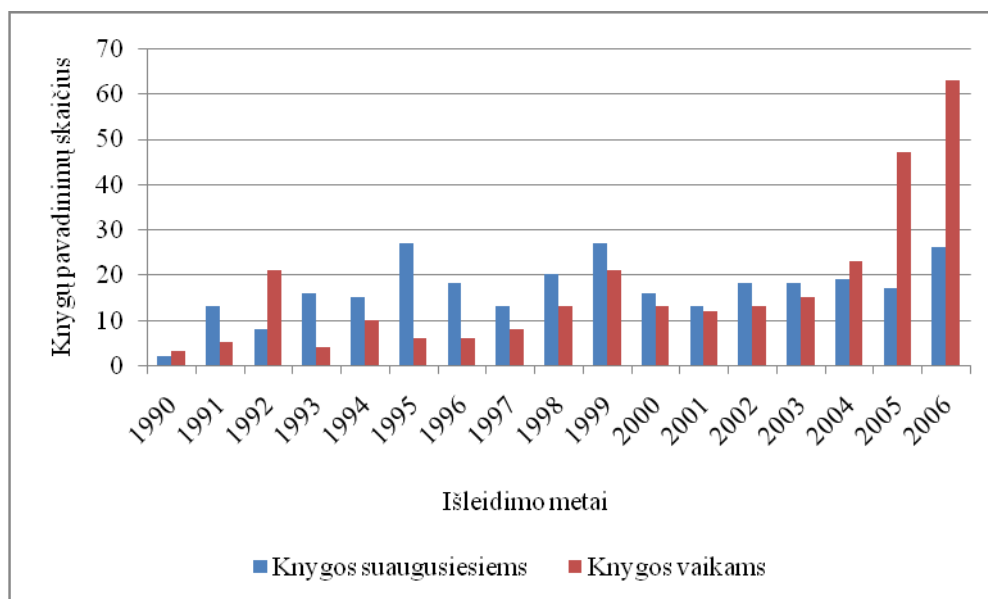
Pagal šią diagramą, sudarytą remiantis Lietuvos spaudos statistika, matyti, kad Vokietijos autorių leidžiamų kūrinių Lietuvoje skaičius svyruoja priklausomai nuo bendros leidybinės situacijos Lietuvoje. 1990 m. šis skaičius tesiekė penkias knygas, tačiau du metus iš eilės tolydžiai augo (18 knygų 1991 m., 29 knygos 1992 m.). 1993 m., prasidėjus ekonominei krizei Lietuvoje ir pablogėjus bendrai leidybinei situacijai, sumažėjo ir Vokietijos autorių kūrinių vertimų. Jų skaičius tesiekė 20 knygų pavadinimų. Vokietijos autorių išleidžiamų kūrinių skaičius smarkiai sumažėjo 1997 m., taip pat 2001 m., kuomet pablogėjo bendra leidybinė situacija Lietuvoje ir sumažėjo tiek bendras išleidžiamų knygų skaičius, tiek ir grožinės literatūros kūrinių skaičius. Nuo 2001 m. Vokietijos autorių kūrinių skaičius tolygiai didėja ir 2006 m. pasiekė 89 knygas.

Vokietijos grožinės literatūros kūrinius leidžia tiek didžiosios Lietuvos leidybinės įmonės, kaip „Alma littera“, „Tyto alba“, „Vaga“, tiek mažesnieji Lietuvos leidėjai, kaip „Aidai“, „Žaltvykslė“, „Vaiga“, „Egmont Lietuva“, A. Varno personalinė įmonė, „Alka“ ir kitos.

Didžiausią Vokietijos autorių grožinės literatūros kūrinių skaičių išleidžia jau minėta didžiausia Lietuvos leidykla „Alma littera“, ja seka leidykla „Vaga“. Kasmet Vokietijos grožinės literatūros kūrinių išleidžia leidykla „Tyto alba“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.

Didelę dalį Vokietijos rašytojų grožinės literatūros kūrinių sudaro knygos vaikams. 2004 m. jų skaičius pralenkė suaugusiesiems skirtas knygas (žr. 5 diagramą). Ši tendencija išliko pastaruosius kelerius metus ir 2006 m. iš 89 Vokietijos autorių kūrinių, 63 (70,8%) buvo skirti vaikams ir tik 26 (29,2%) suaugusiesiems. Reikia pastebėti, kad pastaraisiais metais Lietuvoje visa knygų vaikams leidyba yra suaktyvėjusi. Šis faktorius įtakoja ir augantį Vokietijos autorių knygų vaikams pavadinimų skaičių. Mažiau vokiečių rašytojų knygų vaikams nei suaugusiesiems buvo leidžiama iki 2004 m., tačiau nebuvo tokio ženklaus pavadinimų skaičiaus skirtumo tarp knygų vaikams ir suaugusiesiems kaip pastaruosius dvejus metus.

5 diagrama. Vokietijos autorių grožinės literatūros knygos vaikams ir suaugusiems 1990–2006 m.

(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

Apibendrinant galima teigti, kad Vokietijos autorių grožinės literatūros pavadinimų yra išleidžiama daugiausiai iš visų trijų vokiškai kalbančių šalių. Knygų skaičius svyruoja proporcingai bendrai šalies leidybinei situacijai. Nuo 2001 m. tendencija leisti Vokietijos autorių grožinės literatūros kūrinius didėja, ypač tai pastebima knygų vaikams leidyboje. Daugiausia Vokietijos grožinės literatūros knygų išleidžia didžiosios Lietuvos leidyklos „Alma littera“ ir „Vaga“.

1.4.2. Austrijos autorių knygų leidybos situacija Lietuvoje

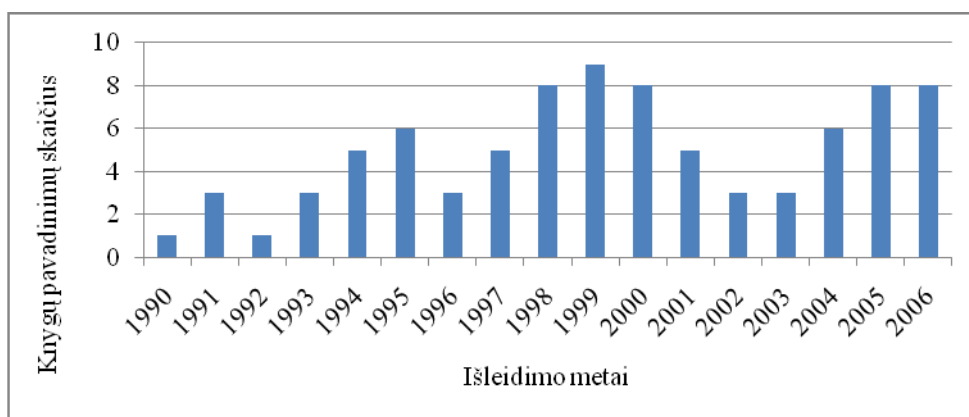
Austrija yra antroji pagal dydį Europos valstybė, kurios valstybinė kalba yra vokiečių. Savo literatūrinės tradicijos išskirtinumu ji domina užsienio valstybių leidėjus.

Lietuvos leidėjai leidžia Austrijos rašytojų kūrinius, tačiau išleidžiamų pavadinimų skaičius yra žymiai mažesnis, nei Vokietijos autorių kūrinių. Austrijos autorių grožinės literatūros vertimai į lietuvių kalbą sudaro tik 1% visų Lietuvoje išleidžiamų grožinės literatūros vertimų. Šį nedidelį skaičių galima paaiškinti tuo, kad Austrija yra žymiai mažesnė šalis nei Vokietija, turinti atitinkamai mažesnę skaičių rašytojų. Austrija geografiškai yra nutolusi nuo Lietuvos, todėl nėra tradicijos Lietuvoje leisti austrų literatūrą.

Nepaisant nedidelio šios valstybės rašytojų išleidžiamų grožinės literatūros knygų skaičiaus, nuo 1990 m. Lietuvos skaitytojams pristatoma bent po kelias Austrijos rašytojų knygas (žr. 6 diagramą).

6 diagrama. Austrijos autorių grožinės literatūros knygos 1990–2006 m.

(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

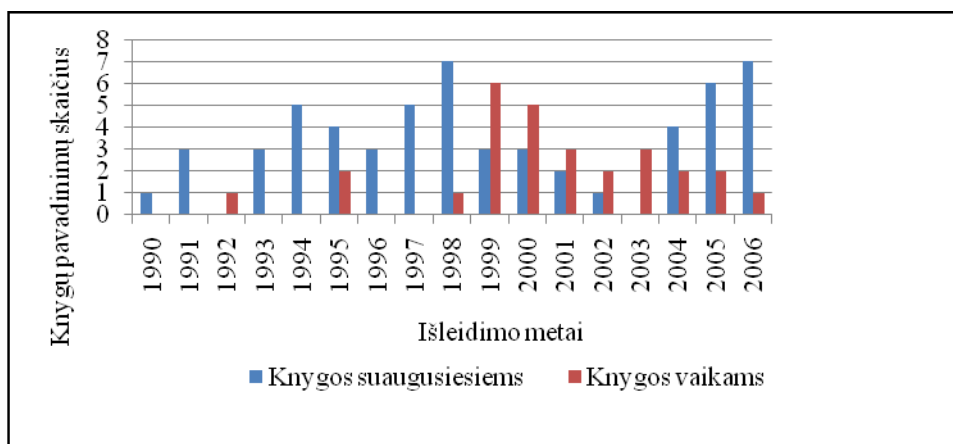
1990 m. ir 1992 m. buvo išleista tik po vieną Austrijos rašytojų knygą. Vėliau išleidžiamų austrų grožinės literatūros knygų sumažėjimas jaučiamas 1996 m., 2002 m. ir 2003 m. (išleista po 3 knygas). Šie laikotarpiai, kaip buvo pastebėta aptariant Vokietijos autorių grožinės literatūros leidybos situaciją Lietuvoje, sutampa su leidybos Lietuvoje krizės metais. Tuo metu buvo sumažėjęs visų Lietuvoje išleidžiamų knygų pavadinimų skaičius. Nuo 2004 m. Austrijos rašytojų vertimų skaičius ženkliai padidėjo ir 2005 m. pasiekė 8 knygų ribą, kuri išliko ir 2006 m.

Remiantis Lietuvos spaudos statistika, pasiskirstymas tarp leidyklų, kurios per Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metus leido Austrijos rašytojų grožinę literatūrą, yra įvairus. Kaip ir leidžiant Vokietijos rašytojų kūrinių vertimus, austrų literatūros leidyboje vyrauja didžiosios Lietuvos leidyklos: „Alma littera“, „Vaga“, „Baltos lankos“. Austrų kūrinius taip pat leidžia ir mažesnės leidyklos, kaip „Aidai“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, „Egmont Lietuva“, „Lietus“, „Katalikų pasaulis“, „Nieko rimto“, „Eridanas“ ir kitos.

Tarp leidžiamų minėtos šalies rašytojų kūrinių nemažą dalį sudaro knygos vaikams (žr. 7 diagramą). Iš 82 Austrijos rašytojų grožinės literatūros knygų, išleistų Lietuvoje 1990–2006 m., 57 jų yra skirtos suaugusiesiems (70,7%) ir 25 (29,3%) vaikams. Remiantis statistika matome, kad dvigubai didesnė dalis Lietuvoje leidžiamų Austrijos rašytojų kūrinių yra skirti suaugusiesiems, skirtingai nei Vokietijos rašytojų kūryba. 1990 m., 1991 m. ir 1996 m. nebuvo išleista nei viena Austrijos rašytojo knyga vaikams. Tuo tarpu suaugusiesiems nebuvo išleista nei viena austrų grožinės literatūros knyga 1992 m. ir 2003 m. Tendencija leisti Austrijos rašytojų knygas vaikams vyravo 1999–2003 m. Nuo 2004 m. Lietuvoje vyrauja austrų grožinė literatūra, skirta suaugusiesiems.

7 diagrama. Austrijos autorių grožinės literatūros knygos vaikams ir suaugusiems 1990–2006

m.

(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

Apibendrinant reikia pabrėžti, kad Austrijos rašytojų grožinės literatūros knygų Lietuvoje išleidžiama daug mažiau nei Vokietijos autorių kūrinį. Jie sudaro tik apie 1% visos verstinės grožinės literatūros, išleidžiamos Lietuvoje. Tačiau kiekvienais metais knygų rinkoje pasirodo bent po kelias Austrijos rašytojų grožinės literatūros knygas. Tarp šios šalies literatūros, leidžiamos Lietuvoje, vyrauja knygos suaugusiesiems, tendencija leisti knygas vaikams buvo pastebima tik 1999–2003 m.

Austrijos grožinė literatūra sudaro mažą dalį visų Lietuvoje leidžiamų grožinės literatūros vertimų, todėl tik iš dalies galima tvirtinti, kad atskirais metais leidžiamų knygų skaičius svyruoja priklausomai nuo leidybinės situacijos Lietuvoje.

1.4.3. Šveicarijos autorių knygų leidybos situacija Lietuvoje

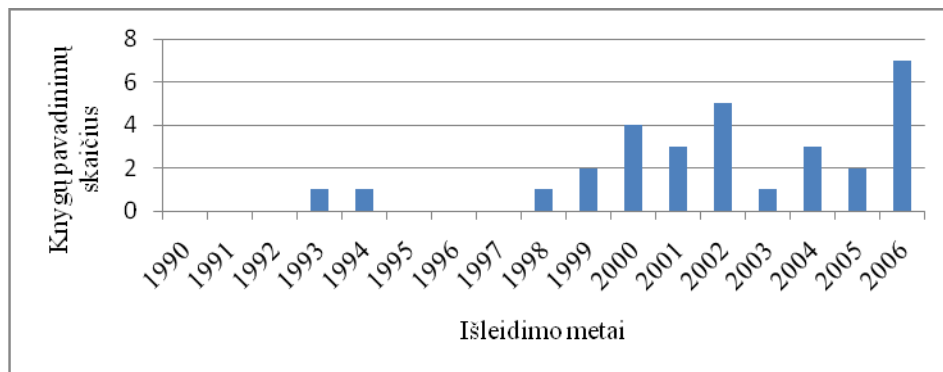
Vokiečių kalba Šveicarijoje yra viena iš valstybinių kalbų, greta italų, prancūzų ir retoromanų. Didžiausią kalbinę bendruomenę Šveicarijoje sudaro būtent vokiečių savo gimtąja kalba laikantys gyventojai. Tai savo istorine, politine bei ekonomine padėtimi išsiskirianti valstybė, kurios kultūra per knygas pristatoma ir Lietuvoje.

Šveicarijos autorių grožinės literatūros kūrinių Lietuvoje išleidžiama mažiausiai, lyginant su Vokietijos ir Austrijos rašytojų grožinės literatūros knygomis, leidžiamomis Lietuvoje. Tai aiškintina mažiausia kalbine vokiečių bendruomene, lyginant su minėtomis valstybėmis. Taip pat reikia paminėti, kad Šveicarija iš šių valstybių istoriškai, politiškai, ekonomiškai ir net kultūriškai yra labiausiai nutolusi nuo Lietuvos.

Iš viso per 1990–2006 m. Lietuvoje buvo išleista tik 30 Šveicarijos rašytojų grožinės literatūros vertimų į lietuvių kalbą (žr. 8 diagramą). Nepaisant išleidžiamų knygų pavadinimų

skaičiaus svyravimų atskirais metais, remiantis statistiniais duomenimis, galima daryti išvadą, kad susidomėjimas šveicarų literatūra nors ir nežymiai, tačiau auga.

8 diagrama. Šveicarijos autorių grožinės literatūros knygos vaikams ir suaugusiems 1990–2006 m.

(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

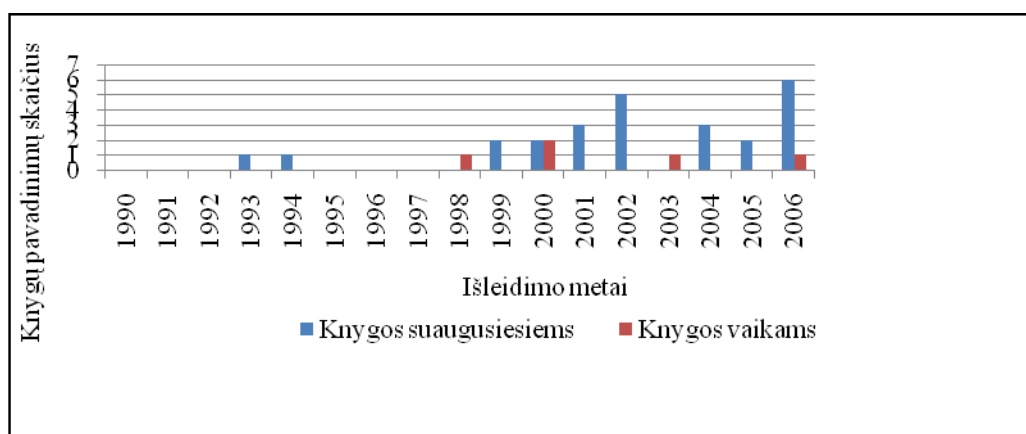
Pirmaisiais Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo metais šveicarų literatūra Lietuvos skaitytojams lietuvių kalba nebuvo prieinama. Tai reiškia, kad 1990–1992 m. Lietuvoje nebuvo išleista nei viena šveicarų rašytojo grožinės literatūros knyga. 1993 m. ir 1994 m. Lietuvoje buvo išleista tik po vieną šveicarų autoriaus kūrinio vertimą, o 1995–1997 m. Lietuvos rinkai vėl nebuvo pateikta nei viena šveicarų rašytojų grožinės literatūros knyga. Tik nuo 1998 m. Lietuvoje kasmet išleidžiama po vieną ar daugiau šveicarų rašytojų grožinės literatūros knygų. Daugiausiai šios šalies atstovų kūrinių buvo išleista 2006 m., iš viso 7 knygos.

Kaip jau minėta, nedidelį Lietuvos leidyklų susidomėjimą Šveicarijos grožinės literatūros knygų leidyba galima paaikškinti tuo, kad Šveicarija turi palyginti mažą kalbinę vokiečių bendruomenę, jei lygintume ją su Vokietijos ar Austrijos vokiečių bendruomenėmis. Lietuvoje taip pat nėra gerai žinomas kultūrinis šios šalies palikimas, literatūra, pati Šveicarijos socialinė-kultūrinė situacija. Remiantis surinkta statistika apie Lietuvoje išleistas Šveicarijos rašytojų knygas, galima numanyti, kad viena iš didesnių priežasčių, kodėl Lietuvos leidyklos neleidžia šveicarų literatūros, gali būti mažas šios šalies literatūros pažinimas, nes Lietuvoje nėra tradicijos leisti šveicarų literatūrą, ir dėl to kylanti rizika nesulaukti reikiamo skaitytojų susidomėjimo išleistais kūriniais.

Lietuvoje gana mažai žinomus šveicarų autorius skaitytojams pristato didžiosios leidyklos, kaip „Alma littera“, „Tyto alba“, „Vaga“, „Baltos lankos“. Iš mažesnių leidėjų paminėtini „Saulabrolis“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, „Lietus“, „Alka“.

Dauguma išleistų Šveicarijos autorių knygų yra skirta suaugusiesiems (žr. 9 diagramą): iš 30 išleistų knygų 25 yra skirtos suaugusiesiems (83,3%) ir tik 5 knygos vaikams (16,7%).

9 diagrama. Šveicarijos autorių grožinės literatūros knygos vaikams ir suaugusiems 1990–2006 m.

(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

Šveicarijos autorių knygos vaikams Lietuvoje buvo išleistos tik 1998 m. (1 knyga), 2000 m. (2 knygos), 2003 m. (1 knyga) ir 2006 m. (1 knyga). 1998 m. ir 2003 m. nebuvo išleista nei vienos knygos suaugusiesiems. Likusiais metais, išleistų knygų vaikams skaičius buvo mažesnis nei knygų, skirtų suaugusiesiems.

Kaip matoma iš statistinių duomenų, Šveicarijos grožinės literatūros vertimų skaičius sudaro mažą dalį Lietuvoje leidžiamos užsienio šalių grožinės literatūros, todėl negalima teigti, kad išleidžiamų pavadinimų skaičius atskirais metais yra įtakojamas bendros leidybinės situacijos Lietuvoje. Kaip pavyzdį galima pateikti 1990–1991 m., kai Lietuvoje buvo jaučiamas užsienio grožinės literatūros pakilimas. Minėtais metais šveicarų autorių knygos nebuvo leidžiamos Lietuvoje.

Apibendrinant galima teigti, kad Šveicarijos autorių kūryba nėra gerai žinoma Lietuvoje. Pasirodo mažas skaičius šveicarų rašytojų knygų vertimų. Dauguma jų yra išleistos per pastaruosius kelerius metus. Didžiąją dalį šių knygų sudaro knygos suaugusiesiems. Nepaisant nedidelio išleidžiamų knygų pavadinimų skaičiaus, Lietuvos skaitytojams nuo 1998 m. kasmet pristatoma keletas Šveicarijos autorių grožinės literatūros kūrinių.

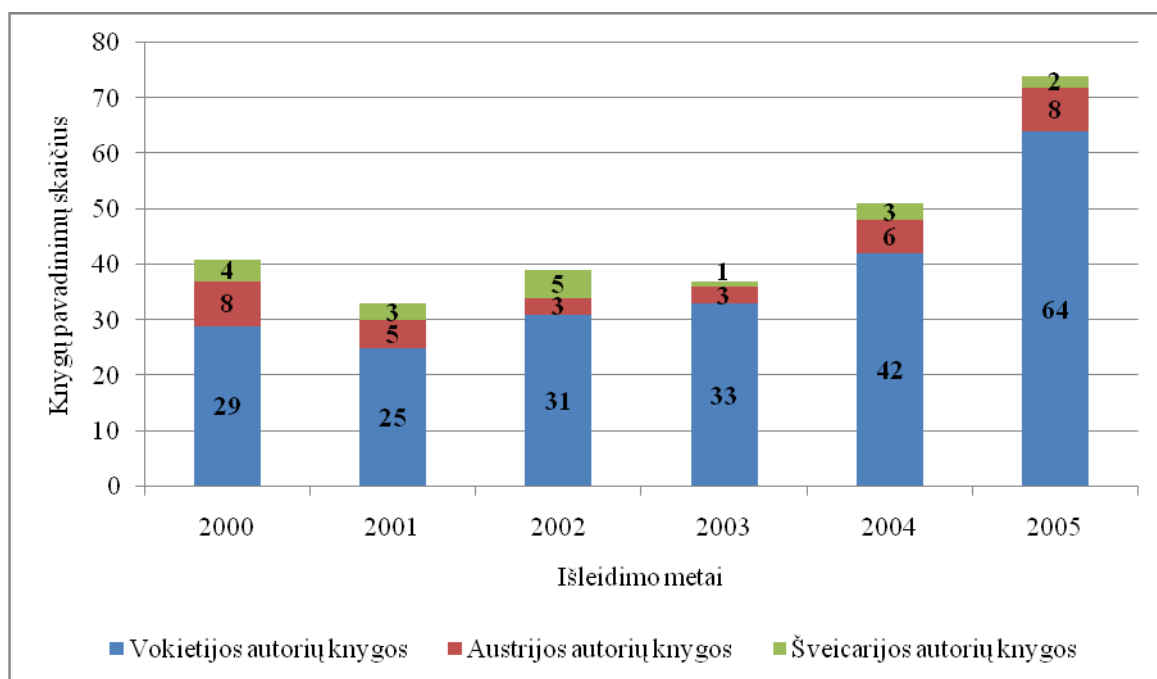
Šiame darbo skyriuje buvo nagrinėta, kas yra grožinė literatūra, pristatytos pagrindinės sąvokos „knyga“ reikšmės, pateikiamos lietuvių kalbos bei vokiečių kalbos žodynuose, enciklopedijose. Taip pat buvo pristatyta vokiškos literatūros apžvalga. Šiame skyriuje nagrinėta bendra knygų leidybos situacija Lietuvoje 1990–2006 m., didžiausias dėmesys skirtas vokiškų knygų leidybai Lietuvoje.

2. 2000–2005 METAIS LIETUVOJE IŠLEISTŲ VOKIŠKAI KURIANČIŲ RAŠYTOJŲ GROŽINĖS LITERATŪROS KNYGŲ VERTIMŲ REPERTUARO ANALIZĖ

Šiame darbo skyriuje bus analizuojama konkrečiu laikotarpiu, 2000–2005 m., Lietuvoje išleistų Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos autorių grožinės literatūros knygų vertimų į lietuvių kalbą (toliau tekste – vokiškų knygų) repertuaro analizė, atlikta remiantis surinktais statistiniais duomenimis (žr. 1 priedą). Statistiniai duomenys surinkti remiantis Lietuvos Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centro rengiamu kasmetiniu statistinės informacijos biuleteniui „Lietuvos spaudos statistika“ ir suvestiniu Lietuvos bibliotekų katalogu LIBIS.

Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, tiriamaisiais metais Lietuvoje buvo išleistos iš viso 275 vokiškai rašančių autorių knygos.

10 diagrama. 2000–2005 m. išleistų vokiškų knygų skaičius

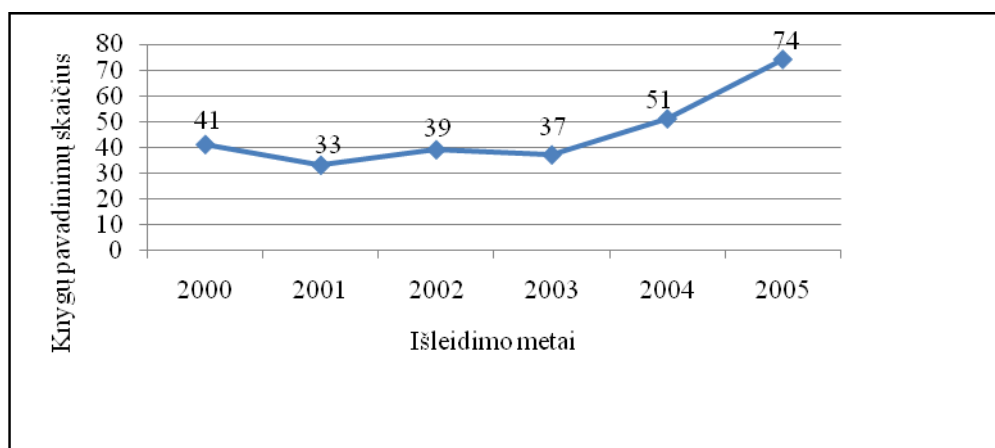
(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

Reikia pažymėti, kad Lietuvos spaudos statistikoje yra pateikiami tik atskirais metais išleistų knygų autoriai ir knygų tiražai. Remiantis šiais duomenimis LIBIS suvestiniame kataloge buvo ieškoma atitinkamais metais išleistų knygų pavadinimų. Svarbu pastebėti, kad Lietuvos spaudos statistikos duomenys nevisada sutapo su kataloge esančių knygų duomenimis (pvz.: nesutapo knygos išleidimo metai kataloge ir statistikoje). Todėl galima daryti prielaidą, kad leidėjai nėra

suinteresuoti pateikti tikslių žinių apie savo leidžiamas knygas Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centrui, leidžiančiam katalogą „Lietuvos spaudos statistika“. Dėl šios priežasties sudėtinga tiksliai nustatyti, kiek ir kokių vokiškų knygų buvo išleista 2000–2005 m. Lietuvoje. Šiame darbe remtasi Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, tačiau, kaip jau minėta, dėl pastebėtų netikslumų, jie gali nebūti visiškai tikslūs. Pagal turimus duomenis, analizuojamu periodu buvo išleistas 10 diagramoje pateikiamas vokiškų knygų skaičius (žr. 10 diagramą).

Iš pateiktų statistinių duomenų galima pastebėti, kad išleidžiama vidutiniškai po 45,8 vokiškas knygas per metus, o pastaraisiais metais pastebima didėjanti tendencija leisti vokiškai kuriančių autorių knygas Lietuvoje (žr. 11 diagramą). Remiantis minėtais skaičiais, galima daryti prielaidą, kad aptariamų šalių autoriai domina Lietuvos skaitytojus, dėl šios priežasties auga paklausa, o leidėjai tampa suinteresuoti pateikti į rinką ir vokiškas grožinės literatūros knygas.

11 diagrama. Lietuvoje 2000–2005 m. išleistos Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos grožinės literatūros knygos

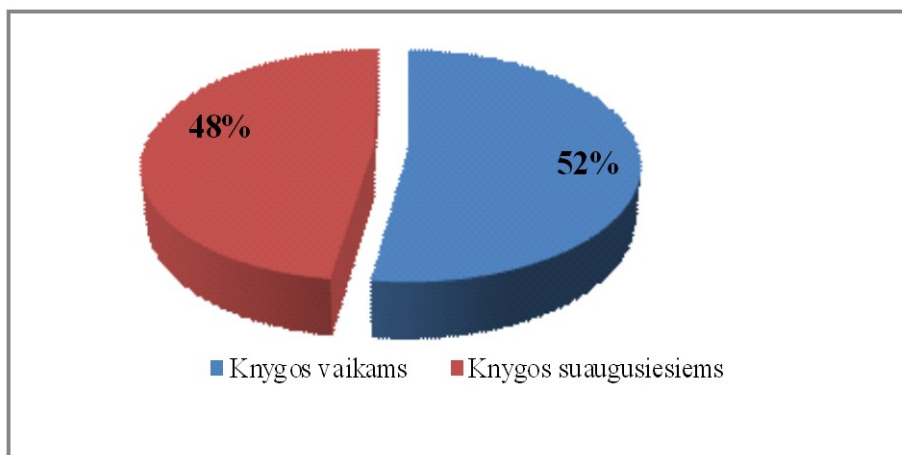
(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

Visas grožinės literatūros knygas galima skirstyti į dvi dideles grupes pagal skaitytojų amžių: knygos, skirtos vaikams, ir knygos, skirtos suaugusiesiems. Šis skirstymas yra sąlyginis, nes nubrėžti „nepajudinamos“ ribos tarp šių amžiaus grupių neįmanoma. Kaip atsvaros taškas galėtų būti vadinamoji paauglių literatūra, tačiau lieka neaišku, ar ją reikia išskirti į atskirą grupę, ar priskirti prie vaikų arba suaugusiųjų knygų. Šiame darbe literatūra, skirta paaugliams, priskirta prie knygų vaikams.

Kaip minėta, 2000–2005 m. Lietuvoje buvo išleistos 275 vokiškos knygos, iš jų 132 suaugusiesiems ir 143 vaikams (žr. 12 diagramą), tai sudaro atitinkamai 48% ir 52% visų minėtais metais išleistų vokiškų grožinės literatūros knygų. Remiantis šiais skaičiais pastebėtina, kad

Lietuvoje minėtais metais išleista daugiau vokiškos grožinės literatūros vaikams, nei suaugusiesiems.

12 diagrama. Lietuvoje 2000–2005 m. išleistų vokiškų knygų vaikams ir knygų suaugusiesiems santykis

(Sudaryta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

Šiame magistro darbo skyriuje bus analizuojama vokiška grožinė literatūra, išleista 2000–2005 metais. Minėtais metais išleistas knygų repertuaras bus suskirstytas į dvi dideles grupes: knygas, skirtas suaugusiesiems, ir knygas, skirtas vaikams. Šių grupių knygų repertuaras bus analizuojamas atskirai, nes taip labiau išryškėja, kokios tendencijos vyrauja vokiškų knygų leidyboje Lietuvoje.

2.1. Vokiškos knygos suaugusiesiems

Kaip jau buvo pastebėta, sudėtinga nubrėžti ribą, skiriančią knygas suaugusiesiems ir knygas, skirtas vaikams. Galima remtis tuo, kad tai, kas nėra skirta skaityti vaikams, yra skirta suaugusiesiems. Tai yra daugiau intuityvus knygų skirstymas ir nebūtinai jis yra teisingas ar juo labiau visuotinai priimtinas.

Knygomis suaugusiesiems šiame darbe bus laikomos visos knygos, išskyrus knygas vaikams ir paaugliams. Knygomis vaikams laikoma grožinė literatūra skirta amžiaus grupei iki 18 metų.

2.1.1. Knygų suaugusiesiems leidėjai

Šiame poskyryje bus aptarta, kokie leidėjai vyravo 2000–2005 m. leidžiant Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos rašytojų grožinės literatūros knygų suaugusiesiems vertimus į lietuvių kalbą

(toliau tekste – knygas), taip pat koks leidyklų pasiskirstymas pagal išleistų knygų pavadinimų skaičių yra atskirais analizuojamo laikotarpio metais.

Kaip buvo minėta anksčiau, remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, 2000–2005 m. Lietuvoje buvo išleistos 132 vokiškai rašančių autorių knygos. Apie 26 knygas nebuvo rasta tikslių duomenų (pvz.: nežinoma, koks tiksliai knygos pavadinimas, nes Lietuvos spaudos statistikoje pateikiamos tik išleistų knygų autorių pavardės). Dėl šios priežasties bus analizuojamos likusios 106 vokiškos knygos suaugusiesiems, išleistos minėtu šešerių metų periodu Lietuvoje.

2000–2005 m. vokiškai rašančių autorių grožinės literatūros knygų vertimus į lietuvių kalbą išleido iš viso 30 leidyklų (žr. 2 priedo 2 lentelę). Išleistų knygų pavadinimų skaičius atskirose leidyklose svyruoja nuo 1 iki 33 knygų per minėtą laikotarpį.

Analizuojant 2 lentelę, matyti, kad 2000–2005 m. dešimt ir daugiau knygų Lietuvoje išleido tik trys leidyklos, dešimt leidyklų išleido nuo dviejų iki keturių knygų per minėtą šešerių metų laikotarpį, likę 17 leidyklų ir leidėjų išleido tik po vieną vokiškos knygos vertimą į lietuvių kalbą.

Remiantis pateiktais skaičiais, matome, kad pirmąsias tris vietas pagal išleistų vokiškų knygų skaičių Lietuvoje 2000–2005 m. užima didžiosios Lietuvos leidyklos „Alma littera“, „Vaga“ ir „Tyto alba“. Kiekybiškai vokiškų knygų suaugusiesiems leidyboje pirmauja didžiausia Lietuvos leidykla „Alma littera“, kuri 2000–2005 m. išleido iš viso 33 knygas, vidutiniškai po 5,5 vokiškas knygas per metus. Tai yra beveik dvigubai daugiau, nei per tą patį laikotarpį išleido pagrindinė jos konkurentė „Vaga“ – 19 knygų, ir tris kartus daugiau, nei leidykla „Tyto alba“ – 10 knygų. Galima daryti prielaidą, kad šios leidyklos yra labiausiai iš Lietuvos leidyklų orientuotos leisti vokiškai rašančių autorių vertimus į lietuvių kalbą. Svarbu ir tai, kad šios leidyklos užima lyderiaujančias pozicijas visoje Lietuvos leidybos rinkoje, taip pat grožinės literatūros rinkoje.

Žvelgiant į atskirų metų statistinius duomenis, lyderių pozicijas užima tos pačios leidyklos, kaip ir bendroje statistikoje:

- 2000 m. – „Alma littera“ (5 knygos), „Vaga“ (3 knygos), „Tyto alba“ (3 knygos);
- 2001 m. – „Alma littera“ (3 knygos);
- 2002 m. – „Alma littera“ (7 knygos), „Vaga“ (3 knygos);
- 2003 m. – „Alma littera“ (5 knygos);
- 2004 m. – „Alma littera“ (6 knygos), „Vaga“ (6 knygos);
- 2005 m. – „Alma littera“ (7 knygos), „Vaga“ (3 knygos), „Tyto alba“ (3 knygos).

Nuo dviejų iki keturių vokiškų knygų suaugusiesiems per 2000–2005 m. laikotarpį išleido net 10 Lietuvos leidyklų. Šie skaičiai rodo, kad leidyklos atskirais analizuojamo laikotarpio metais neišleido nei vieno vokiškai rašančio autoriaus grožinės literatūros kūrinio. Po keturias knygas per 2000–2005 m. išleido leidyklos „Baltos lankos“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla ir „Mūsų knyga“, tris knygas išleido „Presvika“, po dvi – A. Adomanytės firma „Trigrama“, „Aidai“,

„Mintis“, „Egalda“, „Vada“ ir „Žaltvykslė“. Atsižvelgiant į pateiktus skaičius, galima daryti prielaidą, kad vokiškų knygų leidyba minėtoms leidykloms yra atsitiktinė. Tačiau nepaisant nedidelio išleidžiamų knygų pavadinimų skaičiaus, galima pastebėti, kad šios leidyklos Lietuvos skaitytojams pristatė nemažai kultūriškai vertingų Vokietijos, Austrijos ar Šveicarijos literatūrinių kūrinių, pvz.: „Trigrama“ 2000 m. išleido H. Hesės romaną „Sidharta“, o 2001 metais H. Hesės citatų rinkinį „Skaitymai minutėms: mintys iš knygų ir laiškų“, leidykla „Aidai“ skaitytojams pristatė dvi poezijos knygas – 2003 m. Vokietijos poeto Michaelio Kriugerio (Michael Krüger) eilėraščių rinktinę „Prieš pat perkūniją“, 2004 m. Austrijos poetės Kristinos Buste (Christine Buste) poezijos knygą „Druskos sodai“, leidykla „Mintis“ 2000 m. išleido Hanso Helmuto Kirsto (Hans Hellmut Kirst) biografinį romaną „Valkirijos“ operacijos žlugimas: didysis pasikėsinimas į Hitlerį“, leidykla „Egalda“ 2002 m. išleido jau minėto poeto M. Kriugerio poezijos knygą „Keistas grožis tylos“ ir 2002 m. Vylando Šmydo (Wieland Schmied) eilėraščių knygą „Vyno diena ąsočiuose“, leidykla „Vada“ Lietuvos skaitytojus supažindino su vienu žymiausių austrų intelektualinių romanų „Žmogus be savybių“, kurį parašė R. Muzilis ir 2004 m. išleido pirmąjį knygos tomą, o 2005 m. antrąjį šios knygos tomą. Iš minėtų pavyzdžių galima numanyti, kad leidyklos, kurios išleido vos po kelias vokiškas knygas per 2000–2005 m., yra orientuotos supažindinti Lietuvos skaitytojus su literatūriškai vertinga kūryba, neatsižvelgiant į rašytojų kilmės šalį. Minėtu laikotarpiu skaitytojams buvo pristatyti ne tik gerai Lietuvoje žinomi vokiškai rašantys kūrėjai, bet ir mažiau garsūs. Leidyklos taip pat pristatė literatūriškai ir kultūriškai vertingus kūrinius, kurie paprastai netampa masine preke.

Net 17 Lietuvos leidyklų ir leidėjų per 2000–2005 m. išleido tik po vieną vokiškai rašančių autorių knygą suaugusiesiems: „Algimantas“, „Ardor“, „Charibdė“, „Eridanas“, „Homo liber“, „Mažasis vyturys“, „Naujoji Rosma“, „Pasviręs pasaulis“, „Rotas“, „Saulabrolis“, „Saulės delta“, Šilutės H. Zudermano kraštotyros klubas, „Tyrai“, UAB „Jotema“, UAB „Marandas“, „Versus aureus“ ir „Vyturys“. Atsižvelgiant į tai, kad šios leidyklos skaitytojams per šešerių metų laikotarpį pateikė tik po vieną vokiškos knygos vertimą į lietuvių kalbą, galima daryti prielaidą, kad jos yra labiau orientuotos leisti kitų šalių autorių knygas, o vokiškos grožinės literatūros knygų leidyba suaugusiesiems joms yra atsitiktinė. Taip pat reikia pastebėti, kad daliai minėtų leidėjų leidyba nėra pagrindinė veiklos sritis, kaip pvz. Šilutės H. Zudermano kraštotyros klubui, kuris 2002 m. išleido Hermano Zudermano (Hermann Sudermann) autobiografinį romaną „Mano jaunystės vaizdų knyga“. Konkrečiai šiuo atveju, minėtas kraštotyros klubas išleido į jo veiklą orientuotą grožinės literatūros knygą.

Remiantis statistiniais duomenimis pastebėtina, kad leidyklos išleido tiek poezijos knygų, kaip pvz.: UAB „Marandas“ 2003 m. išleido Rainerio Kuncės (Reiner Kunze) poezijos knygą „Moneta visomis kalbomis“, tiek mažųjų žanrų knygų, pvz.: austrų rašytojo A. Šniclerio noveles „Plačiai

užmerktos akys“, tiek romanų, pvz.: leidykla „Eridanas“ 2005 m. išleido austrų rašytojos E. Jelinek kūrinį „Pianistė“, už kurį 2004 m. jai buvo suteikta literatūrinė Nobelio premija. Galima daryti prielaidą, kad tos leidyklos, kurioms vokiškų knygų leidyba nėra prioritetinga, leidžia tuo metu literatūriškai aktualias knygas (pvz.: Nobelio premijos laureatės E. Jelinek romanas), tas, kurios turėtų sudominti ar patraukti skaitytojus, arba knygas, kurios, vertinant iš literatūrinės pusės, yra laikomos kultūriškai vertingais kūriniais.

Apibendrintai galima teigti, kad vokiškų knygų leidyboje suaugusiesiems dominuoja didžiosios Lietuvos leidyklos – „Alma littera“, „Vaga“ ir „Tyto alba“. Jos 2000–2005 m. išleido 10 ir daugiau knygų. Šios leidyklos taip pat lyderiauja visoje Lietuvos grožinės literatūros knygų rinkoje. Dauguma Lietuvos leidyklų išleido nuo vienos iki keturių knygų per visą šešerių metų laikotarpį. Nors vokiškos grožinės literatūros suaugusiesiems leidyba nėra šių leidyklų prioritetinga veiklos sritis, galima rasti išleista nemažą skaičių kultūriškai vertingų kūrinių, poezijos knygų, taip pat populiarių ir Lietuvos skaitytojų įvertinimo sulaukusių knygų.

2.1.2. Knygų suaugusiesiems serijos

Pažvelgus į skaitytojams siūlomų grožinės literatūros knygų repertuarą, galima pastebėti, kad didelė dalis jų priklauso įvairioms leidyklų leidžiamoms knygų serijoms. Vienos populiariausių yra „XX a. aukso fondas“ (leidykla „Alma littera“), „Garsiausios XX a. pabaigos knygos“ (leidykla „Tyto alba“), „Klasika“ (leidykla „Tyto alba“), „Madame“ (leidykla „Alma littera“). Knygų serijos yra viena iš marketingo priemonių, kuriomis siekiama pritraukti ir išlaikyti skaitytojų ratą.

Remiantis surinkta medžiaga apie 2000–2005 m. išleistas vokiškas knygas, šiame poskyryje bus analizuojama, ar leidėjai šias knygas leidžia serijomis, ar vyrauja tendencija leisti atskiras knygas, t.y. nepriklausančias serijoms, bus analizuojamos pačios knygų serijos.

Iš statistinių duomenų galima matyti, kad iš 106 vokiškų knygų suaugusiesiems, išleistų 2000–2005 m. Lietuvoje, 27 jų priklausė leidyklų leidžiamoms tęstinėms knygų serijoms (žr. 3 priedo 4 lentelę), kas sudaro apie 25,5% visų tais metais išleistų knygų.

Remiantis 4 lentelės duomenimis galima pastebėti, kad minėtos 27 knygos priklauso 13 skirtingų knygų serijų. Beveik pusę šių knygų, iš viso 14, išleido leidykla „Alma littera“, serijose „XX amžiaus aukso fondas“, „Madame“, „Meilės gėlės“ ir „Sfinksas“.

Serijoje „XX amžiaus aukso fondas“ 2000–2005 m. išleistos net 9 iš 27 vokiškų knygų: 2000 m. šiuolaikinio Vokietijos rašytojo Ludvigo Felso (Ludwig Fels) romanas „Misteris Džo“, XX a. klasiko ir Nobelio premijos laureato G. Graso romanas „Mano šimtmetis“, Nobelio premija įvertintas H. Hesės psichologinis romanas „Stiklo karoliukų žaidimas“, 2001 m. buvo išleistas šiuolaikinio šveicarų rašytojo Urso Faeso (Urs Faes) romanas „Ombra“ ir pakartotas H. Hesės

romano „Stiklo karoliukų žaidimas“ leidimas. 2002 m. šioje serijoje pasirodė austrų rašytojo Hanso-Ulricho Traichelio (Hans-Ulrich Treichel) romanas „Tristano akordas“, 2003 m. G. Graso novelė „Krabo žingsniu“. 2004 m. „Alma littera“ išleido šiuolaikinės šveicarų rašytojos Agotos Kristof (Agota Kristof) trilogiją „Storas sąsiuvinis; Įrodymas; Trečiasis melas“ ir vieną iš skaitomiausių knygų pasaulyje „Kvepalai: vieno žudiko istorija“, parašytą šiuolaikinio Vokietijos rašytojo Patriko Ziuskindo (Patrick Süskind). Šiai serijai leidykla „Alma littera“ pasirenka žymiausius XX a. rašytojų kūrinius, kurie yra laimėję savo šalių ar tarptautines literatūros premijas. Dauguma serijos „XX amžiaus aukso fondas“ knygų yra pripažintos tiek skaitytojų, tiek ir kritikų. Šios serijos knygos yra skirtos skaitytojui, kuris domisi XX a. literatūra ir kritikų įvertintais autoriais.

Serijos „Meilės gėlės“ ir „Madame“ yra kitokio pobūdžio nei „XX amžiaus aukso fondas“. Šių serijų knygos yra laisvalaikio skaitiniai, skirti atsipalaidavimui, o skaitytojų ratą sudaro daugiausiai moterys. Abiejose serijose analizuojamu periodu nebuvo išleista nei viena austrų ar šveicarų rašytojų knyga. Dabar jau nebeleidžiamoje serijoje „Meilės gėlės“ 2000–2005 m. periodu buvo išleistos dvi Vokietijos rašytojų knygos, abi 2002 m., tai Andrejos Klasen (Andrea Classen) romanas „Vyrai, kuriuos buvo verta mylėti“ ir Hedvygos Kurts-Maler (Hedwig Courths-Mahler) romanas „Man nevalia tavęs mylėti“. Panašaus pobūdžio serijoje „Madame“ leidykla „Alma littera“ išleido taip pat dvi Vokietijos rašytojų knygas: 2004 m. Ildiko fon Kiurt (Ildiko von Kürth) romaną „Laisva!“ ir 2005 m. Klaudijos Keler (Claudia Celler) romaną „Žaidimas su ugnimi“.

Dar viena leidyklos „Alma littera“ išleista vokiška knyga, tai Maeves Karels (Maeve Carels) „Dukrelė“, 2000 m. pasirodžiusi serijoje „Sfinksas“.

Lietuvos leidykla „Tyto alba“ serijose „Klasika“ ir „Garsiausios XX a. pabaigos knygos“ 2000–2005 m. išleido iš viso 5 vokiškas knygas, iš jų 4 serijoje „Klasika“. Pastarojoje serijoje leidykla „Tyto alba“ leidžia literatūrine klasika vadinamus įvairių šalių autorių kūrinius, priklausančius skirtingoms istorinėms epochoms. Dažnai šie kūriniai jau būna buvę išleisti anksčiau tos pačios ar kitos leidyklos ir turi jau susiformavusį skaitytojų ratą. Remiantis surinktais duomenimis, šioje serijoje 2004 m. buvo išleistas Vokietijos „prarastosios kartos“ atstovo Ė. M. Remarko romanas „Naktis Lisabonoje“, 2005 m. – austro Gustavo Meirinko (Gustav Meyrink) siaubo romanas „Golemas“ ir Št. Cveigo autobiografinis romanas „Vakarykštis pasaulis: europiečio prisiminimai“, taip pat jau minėto Ė. M. Remarko romanas „Trys draugai“. Nors leidykla „Tyto alba“ į seriją „Klasika“ įtraukė tik kelias vokiškas knygas, remiantis pastarųjų metų statistika, galima numanyti tendenciją į šią seriją įtraukti daugiau vokiškai rašančių autorių knygų.

Panašioje į leidyklos „Alma littera“ seriją „XX a. aukso fondas“, leidykla „Tyto alba“ serijoje „Garsiausios XX a. pabaigos knygos“ 2000 m. išleido šveicarės Dženės Zoės (Jenny Zoe) romaną „Žiedadulkių kambarys“. Aptariamam laikotarpiu šioje serijoje daugiau nebuvo išleista vokiškai rašančių autorių knygų.

Leidykla „Baltos lankos“ iš visų 2000–2005 m. išleistų vokiškų knygų tris įtraukė į leidžiamas serijas – „Baltų lankų“ rinktinė proza“ ir „Biografija“. Pirmojoje serijoje buvo išleistos dvi vokiškos knygos – 2002 m. vokiečių rašytojo Ė. Kestnerio satyrinis politinis romanas „Fabianas: vieno moralisto istorija“ ir 2004 m. austro Fr. Kafkos „Procesas“. Šioje serijoje leidžiamos žinomų rašytojų skaitytojų jau pripažintos knygos. Biografijų serijoje leidykla „Baltos lankos“ 2001 m. išleido žymaus šveicarų rašytojo „Max Frisch“ biografiją, parašytą Volkerio Hagės (Volker Hage).

Po vieną vokišką knygą serijose analizuojamu šešerių metų periodu išleido 5 Lietuvos leidyklos. Jau neegzistuojanti leidykla „Vyturys“ 2000 m. serijoje „Ad se ipsum“ išleido Norberto Lechlaitnerio (Norbert Lechleitner) pasakojimą „Sielos sparnai: 111 netikėtų išmintingų pasakojimų, pakylėjančių kasdienybę“. Šioje serijoje buvo leidžiamos knygos, skirtos skaityti vienumoje, siekiant gyvenimo išminties, darnos su pasauliu, taip pat su pačiu savimi [17]. Leidykla „Aidai“ 2003 m. serijoje „Aidai. Poezija“ išleido austrų poetės K. Buste eilėraščių knygą „Druskos sodai“. „Tyrai“ serijoje „Pažintys“ 2001 m. išleido vokietės Irinos Koršunovos (Irina Korschunow) psichologinį romaną „Nuo birželio iki birželio“. Leidykla „Mažasis vyturys“ serijoje „Sibi et suis = sau ir saviškiams“, skirtoje mėstančiam skaitytojui, 2003 m. išleido Vokietijos rašytojos Hanos Arens (Hanna Ahrens) skaitinius „Atokvėpiai ir šventės iš dangaus“, o leidykla „Vaga“ serijoje „Pasaulio romanas“ 2005 m. pristatė šveicarų romaną „Ninevė“, kurį parašė G. Loiteneger.

Pastebėtina, kad nei viena leidykla neleidžia serijos, skirtos būtent vokiškai rašančių autorių knygoms. Galima būtų daryti prielaidą, kad vokiškoms knygoms atskira serija neformuojama dėl gana nedidelio išleidžiamų šių knygų skaičiaus. Jau leidžiamose ar leistose anksčiau serijose 2000–2005 m. pasirodė tik 27 vokiškai rašančių autorių kūriniai, kurie sudaro apie 25,5% visų tais metais išleistų vokiškų knygų suaugusiesiems. Vyrauja tendencija leisti vokiškas knygas be serijos.

2.1.3. Knygų suaugusiesiems tiražai

Ankstesniuose poskyriuose, remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, buvo teigta, kad vokiškos grožinės literatūros vertimai į lietuvių kalbą sudaro apie šeštadalį visos Lietuvoje leidžiamos grožinės literatūros. Galima daryti išvadą, kad bendras šių knygų tiražas sudaro taip pat panašią dalį visos Lietuvoje išleidžiamos grožinės literatūros. Šiame poskyryje, remiantis turimais Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, bus analizuojama, kokie tiražai vyravo leidžiant vokiškai rašančių autorių grožinės literatūros knygas 2000–2005 m. Lietuvoje.

Bendras visų 106 vokiškų knygų tiražas yra apie 223,2 tūkst. egzempliorių. Vidutinis vienos knygos tiražas yra 2,1 tūkst. egzempliorių.

Remiantis turima statistika, matoma, kad 2000–2005 m. mažiausiais tiražais buvo išleistos šios knygos:

- 0,2 tūkst. egzempliorių tiražu Bruno Tenglerio (Bruno Tengler) atsiminimų knyga „Pagaliau taika: apie klajones po Rytprūsius ir Lietuvą, 1945–1951“ (2000 m., „Rotas“);
- 0,2 tūkst. egzempliorių tiražu M. Kriugerio eilėraščiai „Keistas grožis tylos“ (2002 m., „Egalda“);
- 0,2 tūkst. egzempliorių tiražu R. Kuncės poezijos knyga „Moneta visomis kalbomis“ (2003 m., UAB „Marandas“);
- 0,5 tūkst. egzempliorių tiražu V. Šmydo eilėraščiai „Vyno diena ašočiuose“ (2002 m., „Egalda“);
- 0,7 tūkst. egzempliorių tiražu H. Volkerio parašyta „Max Frisch“ biografija (2001 m., „Baltos lankos“);
- 0,7 tūkst. egzempliorių tiražu M. Kriugerio eilėraščiai „Prieš pat perkūniją“ (2003 m., „Aidai“);
- 0,7 tūkst. egzempliorių tiražu Kurto Marti (Kurt Marti) eilėraščiai „Da geht ein Mensch = Štai eina žmogus = Dert geit e Mönsch = Va ain žmogus“ (2004 m., „Saulės delta“).

Šios aukščiau paminėtos vokiškos knygos buvo išleistos mažesniu nei 1 tūkst. egzempliorių tiražu, penkios jų yra poezijos knygos. Iš viso per 2000–2005 m. buvo išleistos 6 poezijos knygos ir tik viena jų – K. Buste „Druskos sodai“ – išleista kiek didesniu – 1 tūkst. egzempliorių – tiražu (2004 m., „Aidai“). Remiantis minėtais skaičiais, matoma, kad išleidžiamas labai mažas poezijos knygų pavadinimų skaičius, palyginus su visa grožine literatūra, vos daugiau nei 1 knyga per metus. Poezijos knygų tiražai vidutiniškai 4–10 kartų mažesni, nei kitų grožinės literatūros knygų. Nedideli tiražai rodo ypatingai mažą susidomėjimą poezijos knygomis skaitytojų tarpe.

Remiantis šiais duomenimis, galima daryti išvadą, kad poezijos knygos nėra mėgstamos Lietuvos skaitytojų, todėl leidėjai jas leidžia retai ir labai mažais tiražais. Nepaisant šių statistinių duomenų, skaitytojai kasmet supažindinami vidutiniškai su vienu Vokietijos, Austrijos ar Šveicarijos poetu.

Mažesniu nei 1 tūkst. egzempliorių tiražu 2000–2005 m. taip pat buvo išleistos atsiminimų knyga ir šveicarų rašytojo biografija. Galima būtų spėti, kad viena iš priežasčių, kodėl šios knygos nesukėlė didelio susidomėjimo Lietuvos skaitytojų tarpe, yra mažas šių knygų autorių žinomumas Lietuvoje. Viena iš šių knygų – B. Tenglerio atsiminimų knyga „Pagaliau taika: apie klajones po Rytprūsius ir Lietuvą, 1945–1951“ – turi sąsają su Lietuvos istorija, tačiau nepaisant šio fakto buvo išleista tik 0,2 tūkst. egzempliorių tiražu. Galima numanyti, kad viena iš priežasčių, kodėl ji nebuvo išleista didesniu tiražu ir nesukėlė didelio susidomėjimo Lietuvos skaitytojų tarpe, būtų ta, kad knyga skirta siaurai auditorijai, pvz. istorikams, kita – reklamos trūkumas, leidėjų nesuinteresuotumas paskleisti šią knygą platesnei auditorijai.

Panašus skaičius knygų, iš viso 12, 2000–2005 m. buvo išleistos 1 tūkst. egzempliorių tiražu. Tarp šių knygų galima rasti ir romanų, kaip pvz.: 2002 m. šveicarų rašytojo Rolando Limacherio (Roland Limacher) romanas „Mano tėvo namas“, išleistas leidyklos „Vaga“. Faktas, kad mėgstamas ir populiarus grožinės literatūros romano žanras taip pat yra leidžiamas nedideliais tiražais, leidžia daryti prielaidą, kad mažiau žinomus Lietuvoje vokiškai rašančius autorius ar nedidelio įvertinimo užsienyje sulaukusius romanus leidyklos leidžia atsargiau, t.y. mažais tiražais.

Didžiausiais tiražais 2000–2005 m. Lietuvoje buvo išleistos šios knygos:

- 4,0 tūkst. egzempliorių tiražu H. Hesės filosofinis romanas „Stiklo karoliukų žaidimas“ (2000 m., „Alma littera“);
- 4,0 tūkst. egzempliorių tiražu Ė. M. Remarko romanas „Trys draugai“ (2005 m., „Tyto alba“);
- 5,0 tūkst. egzempliorių tiražu Jutos Oster (Jutta Oster) citatų knyga „Vietoj šokolado, arba Visa, kas gali mus pradžiuginti“ (2005 m., „Alma littera“).
- 5,0 tūkst. egzempliorių tiražu J. Oster citatų rinkinys „Tau pavyks!“ (2005 m., „Alma littera“);

Iš 106 knygų suaugusiesiems tik keturios jų 2000–2005 m. išleistos 4,0 ar 5,0 tūkst. egzempliorių tiražu. Didžiausiu buvo išleistos dvi citatų knygos – net 5,0 tūkst. egzempliorių tiražu. Šį reiškinį galima aiškinti tuo, kad minėtos knygos yra pelningos, jos perkamos ne kaip literatūrinis kūrinys laisvalaikiiui ar savišvietai, bet kaip suvenyras, dovana ir dėl to sulaukia didelio pirkėjų susidomėjimo. Kitos dvi knygos, kurių tiražai siekia 4,0 tūkst. egzempliorių, yra romanai, parašyti pripažintų ir gerai Lietuvoje žinomų autorių: H. Hesės ir Ė. M. Remarko. H. Hesės romanas „Stiklo karoliukų žaidimas“, už kurį 1946 m. rašytojas gavo literatūrinę Nobelio premiją, buvo išleistas Lietuvoje ir anksčiau – 1984 m. leidyklos „Vaga“. Leidykla „Alma littera“ jį išleido 2000 m. 4,0 tūkst. ir 2001 m. 3,0 tūkst. egzempliorių tiražais. Panaši situacija yra ir su Ė. M. Remarko romanu „Trys draugai“: Leidykla „Šviesa“ jį išleido 1991 m., „Jona“ 1993 m., „Baltos lankos“ 1998 m., „Tyto alba“ 1999 m., o 2005 m. pastaroji leidykla pakartojo knygos leidimą ir išleido ją 4,0 tūkst. egzempliorių tiražu. Šios knygos leidimų galima rasti ir XX a. viduryje: 1939 m. ji buvo išleista Kaune, o 1959 m. Vilniuje. Iš šių duomenų akivaizdu, kad abiejų minėtų knygų leidimai analizuojamuoju periodu Lietuvoje pasirodė ne pirmą kartą. Šios knygos buvo gerai žinomos bei sulaukusios pripažinimo tarp skaitytojų. Šiuo atveju leidyklos nepatyrė rizikos leisti minėtas knygas ypatingai dideliais tiražais.

Dauguma vokiškų grožinės literatūros knygų vertimų yra leidžiamos 1,5–3 tūkst. egzempliorių tiražu. Tiražas svyruoja priklausomai nuo autoriaus, pačios knygos žinomumo tarp skaitytojų. Tiražo dydį įtakoja ir tai, ar knyga yra leidžiama pirmą kartą, ar tai pakartotinis leidimas. Didžiausiu tiražu leidžiami tokie autoriai, kaip jau minėti Ė. M. Remarkas, H. Hesė, taip pat Suzana

Kubelka (Susanna Kubelka), kuri rašo laisvalaikiui skirtus romanus, mėgstamus moterų auditorijos. Šių autorių romanai dažnai leidžiami pakartotinai vienais didžiausių tiražų.

Remiantis turimais duomenimis, galima daryti prielaidą, kad mažiausiu tiražu yra leidžiamos eilėraščių knygos, nes jos sulaukia mažiausio skaitytojų susidomėjimo, didžiausiu – citatų rinkiniai ir gerai Lietuvoje žinomų vokiškai rašančių autorių romanai. Dauguma knygų išleidžiamos 1–3 tūkst. egzempliorių tiražu, kurio dydis dažnai priklauso nuo to, kiek autorius ar jo knyga jau yra žinomi skaitytojų tarpe.

Nuo tiražo dydžio, tiražo išpardavimo arba neišpardavimo tikimybės priklauso ir knygos kaina. Ją taip pat įtakoja knygos apipavidalinimas, popieriaus kokybė, viršelio dizainas, svarbus knygos pardavimo kainos ir savikainos santykis [46, p. 100].

Pačiais mažiausiais tiražais iš vokiškų knygų suaugusiesiems 2000–2005 m. buvo išleistos eilėraščių rinktinės. Leidyboje vyraujančio dėsnio, kad kuo mažesnis tiražas, tuo didesnė kaina, daugumai jų negalima pritaikyti. Remiantis internetinio knygyno www.patogupirkti.lt duomenimis, poeto M. Kriugerio poezijos knyga „Prieš pat perkūniją“ kainuoja 8,00 Lt [41]. Šiuo atveju tiek kaina, tiek tiražas nėra dideli, nors įprastomis aplinkybėmis, esant mažam knygos tiražui, kaina turėtų išaugti. Galima numanyti, kad tokią nedidelę kainą įtakoja knygos žanras, kuris paprastai nesulaukia didelio skaitytojų susidomėjimo, tuo padidindamas tiražo neišpardavimo tikimybę. K. Buste poezijos knyga „Druskos sodai“, išleista 1,0 tūkst. tiražu, kainuoja taip pat 8,00 Lt. Palyginimui, Viljamo Šekspyro (William Shakespeare) knygos „Sonetai“ kaina – 10,92 Lt. Internetinio knygyno duomenimis, didžiosios dalies poezijos knygų kaina svyruoja nuo kelių iki vidutiniškai 20,00 Lt [41]. Galima spėti, kad nepaisant nedidelių poezijos knygų tiražų, leidėjai dėl mažos tiražo išpardavimo tikimybės yra priversti šioms knygoms nustatyti pakankamai žemą kainą.

Vienas populiariausių žanrų tarp skaitytojų – romanas – paprastai yra leidžiamas vidutiniu ar didesniu nei vidutinis tiražu. Vyraujančią kainą tarp šių knygų yra sudėtinga nustatyti. Pavyzdys galėtų būti H. Hesės romanai. Romano „Stiklo karoliukų žaidimas“, kurio vien pastaraisiais metais pasirodė trys leidimai, o tiražai siekia 3,0–4,0 tūkst. egzempliorių, kaina internetiniame knygyne yra 30,80 Lt. Tuo tarpu kitų jo knygų, leidžiamų mažesniais tiražais (2,0–3,0 tūkst. egzempliorių), pvz. „Sidharta“, kaina tesiekia 13,80 Lt, „Stepių vilkas“ – 15,60 Lt [41]. Galima numanyti, kad žymių autorių knygoms didelės įtakos turi ir pačių kūrinių žinomumas. Tikybė, kad knyga bus perkama, skatina leidėjus pakelti knygos kainą.

Populiariosios grožinės literatūros knygoms, kurios skirtos laisvalaikio skaitiniams ir neturi didelės literatūrinės vertės, paprastai suteikiama vidutinė kaina, t.y. ji nėra tokia aukšta, kaip literatūrinę vertę turinčių knygų (pvz. minėto H. Hesės romanai) ir nėra tokia žema, kaip daugumos poezijos knygų. Kaina svyruoja apie 20,00 Lt. Ji varijuoja priklausomai nuo knygos perkamumo, pakartotinių leidimų skaičiaus, taip pat tiražo dydžio, popieriaus kokybės ir pan. Prie šių knygų

priskiriami vokietės S. Kubelkos romanai internetinės parduotuvės www.super.lt duomenimis kainuoja nuo 17,85 Lt („Šiandien madam pareis vėliau“) iki 22,50 Lt („Antrasis Mimi pavasaris“) [47]. Panašios kainos vyrauja ir tarp kitų šalių autorių pramoginės literatūros knygų.

Reikia pastebėti, kad atskirose pardavimo vietose knygų kaina gali skirtis dėl prekybininkų uždedamų antkainių knygoms.

Galima daryti išvadą, kad daugumos vokiškos grožinės literatūros knygų kainos yra panašios į visas Lietuvoje parduodamos verstinės grožinės literatūros knygų kainas. Mažiausiai kainuoja nedidelę tiražo išpardavimo tikimybę turinčios knygos, kaip pvz. eilėraščių rinkiniai. Didžiausia kaina paprastai nustatoma literatūrinę vertę turinčioms žymių autorių knygoms. Tarp populiariosios literatūros vyrauja vidutinės knygų kainos. Įtaką knygos kainos nustatymui turi tiražo dydis, taip pat numatoma knygos išpardavimo tikimybė.

2.1.4. Knygų suaugusiesiems apimtis

Knygų apimtis, skirtingai nei tiražai ir kaina, priklauso ne nuo autoriaus populiarumo tarp skaitytojų, o dažniausiai nuo kūrinio žanro. Tai tinka ir vokiškoms knygoms, skirtoms suaugusiesiems. Kokios apimties vokiškos knygos vyravo 2000–2005 m., bus apžvelgta šiame poskyryje.

Tarp Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos rašytojų knygų, išleistų 2000–2005 m., dominuoja romanai. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas romaną apibrėžia, kaip pasakojamąjį sudėtingo siužeto kūrinį [10]. Tai didelės apimties laisvos struktūros prozinis kūrinys, kurio apimtis yra skirtingos ir gali siekti nuo vidutiniškai 100 iki 600 ar daugiau puslapių.

Prie mažiausios apimties knygų galima priskirti šveicarų rašytojos Dž. Zoės romaną „Žiedadulkių kambarys“ (102 puslapiai (toliau tekste – psl.)), R. Limacherio „Mano tėvo namas“ (109 psl.), Vokietijos rašytojo Benjamino Lėberto (Benjamin Lebert) romaną „Šis paukštis yra vienas“ (109 psl.). Kaip minėta, romano žanras įvairuoja pagal apimtį, todėl tarp didžiausios apimties knygų vyrauja būtent romanai. Šioje grupėje galima būtų pateikti tokius pavyzdžius, kaip Ė. M. Remarko „Trys draugai“ (503 psl.), Št. Cveigo „Vakarykštis pasaulis: europiečio prisiminimai“ (470 psl.), S. Kubelkos „Šiandien madam pareis vėliau“ (412 psl.), A. Kristof „Storas sąsiuvinis; Įrodymas; Trečiasis melas“ (405 psl.), R. Muzilio „Žmogus be savybių“ (1 tomas – 591 psl., 2 tomas – 441 psl.) ir kiti. Tarp šių knygų randami įvairaus pobūdžio romanai, tiek skirti laisvalaikiui, tiek filosofiniai ar psichologiniai. Galima numanyti, kad stipriausiai romano apimtį įtakojantis veiksnys yra autoriaus rašymo ypatumai ir sumanymai, kaip išdėstyti romano siužetą.

Kaip jau minėta, knygos apimtį labiausiai įtakoja žanro savitumai. Tad mažiausios apimties vokiškos knygos, išleistos 2000–2005 m. Lietuvoje, yra eilėraščių ir citatų knygos, pvz.:

V. Šmydo „Vyno diena ąsočiuose“ (71 psl.), K. Buste „Druskos sodai“ (79 psl.). Panašios apimties yra ir citatų rinkiniai: J. Oster „Vietoj šokolado, arba Visa, kas gali mus pradžiuginti“ ir „Tau pavyks!“ (kiekviena po 80 psl.).

Tačiau daugumos vokiškų knygų, išleistų analizuojamu periodu, apimtis svyruoja nuo 150 iki 250 puslapių. Knygų apimčių svyravimą būtų galima aiškinti ne tik romano žanriniais ypatumais. Apimtis priklauso ir nuo poligrafinių-tipografinių ypatybių: šrifto, puslapių dydžių, paraščių pločio, popieriaus gramatūros ir kito. Atsižvelgiant į tai, kad didžiosios dalies knygų apimtis yra gana panaši, galima būtų spėti, kad leidėjai stengiasi pateikti į rinką vidutinio storumo knygas. Didelės apimties knygos gali išgąsdinti skaitytojus, tuo tarpu mažos apimties romanas gali atrodyti nevertas dėmesio. Tad knygos apimtis gali pasitarnauti leidyklai kaip marketingo priemonė pritraukti skaitytojus.

Apibendrintai galima teigti, kad knygų apimtis pirmiausia priklauso nuo žanrinių ypatumų – eilėraščių knygos dažniausiai yra nedidelės, o romanai didelės apimties. Tačiau įvairiomis poligrafinėmis-tipografinėmis ypatybėmis galimas knygos apimties koregavimas. Leidėjai stengiasi pateikti į rinką vidutinio storumo knygas, ypač jei kalbama apie romanus. Tai gali būti viena iš marketingo priemonių.

2.1.5. Populiariausi knygų suaugusiesiems autoriai

Vienas iš dažniausiai pirkėjų dėmesį patraukiančių veiksnių be knygos prekinės išvaizdos (knygos viršelis, apimtis) yra knygos autorius. Dažnai knyga iš gausaus siūlomų grožinės literatūros knygų tarpo pasirenkama būtent pagal autorių. Žinomas ir skaitytojų mėgstamas rašytojas traukia skaitytojus ir yra vienas iš svarbiausių sėkmės garantų realizuojant knygą.

Remiantis Lietuvos spaudos statistika galima pamatyti, kokie vokiškai kuriantys autoriai buvo dažniausiai leidžiami Lietuvoje 2000–2005 m.. Jie ir bus pristatyti šiame poskyryje.

Iš 106 analizuojamuoju periodu išleistų vokiškų knygų suaugusiesiems, daugiau nei pusę sudaro Vokietijos rašytojai. Tuo metu Lietuvoje buvo išleista 81 įvairių Vokietijos autorių grožinė knyga, kas sudaro 76,4% visų tais metais išleistų vokiškų knygų. Skaitytojams pristatyta per 50 skirtingų Vokietijos autorių.

Dažniausiai leidžiamais Vokietijos autoriais galima laikyti S. Kubelką, H. Hese, Ė. M. Remarką.

S. Kubelka yra žinoma tarp Lietuvos skaitytojų, kaip lengvų, moterims skirtų romanų autorė. Remiantis suvestiniu LIBIS katalogu, 2000–2005 m. buvo išleista 15 šios autorės knygų, tarp jų „Persprogęs korsetas“, „Šiandien madam pareis vėliau“, „Ofelija mokosi plaukti“. Šios autorės knygas išleido leidykla „Alma littera“. Beveik visos jos buvo leidžiamos pakartotinai. Pažvelgus į

ankstesnių metų duomenis, galima pastebėti, kad S. Kubelkos romanai yra leidžiami nuo 1995 m. kiekvienais metais. Remiantis šiais faktais, galima teigti, kad Lietuvoje susidarė didelis minėtos Vokietijos rašytojos skaitytojų ratas.

Vieno žymiausių Vokietijos rašytojų H. Hesės romanų per šešerių metų laikotarpį išleista iš viso aštuonis kartus. Žymiausia rašytojo knyga „Stiklo karoliukų žaidimas“ leidyklos „Alma littera“ išleista du kartus. Apskritai rašytojo kūriniai Lietuvoje leidžiami nuo daugmaž 1984 m., todėl Lietuvos skaitytojams jis yra jau seniai žinomas.

Gana panaši situacija yra susidariusi kalbant apie Vokietijos rašytoją Ė. M. Remarką. Jis yra tapęs vienu populiariausių Vokietijos rašytojų tarp Lietuvos skaitytojų, žinomu ir mėgstamu tiek vyresnės, tiek ir jaunosios skaitytojų kartos. Nors 2000–2005 m. Lietuvoje buvo išleistos tik penkios šio autoriaus knygos, didelė jų dalis leidžiamos Lietuvoje jau nuo XX a. vidurio.

Lietuvos skaitytojams 2000-2005 m. buvo pristatyti tik 8 skirtingi Austrijos rašytojai. Vienas iš svarbiausių paminėti yra Št. Cveigas. Šiuo laikotarpiu buvo išleisti du šio rašytojo biografiniai romanai. Tačiau LIBIS kataloge galima rasti ir anksčiau Lietuvoje pasirodžiusių šio autoriaus kūrinių, pvz.: 1961 m. „Nepažįstamosios laiškas“, 1985 m. „Širdis nerimsta“, 1996 m. „Permainų svaigulys“ ir kitos. Galima numanyti, kad šis austrų rašytojas yra gana gerai žinomas Lietuvoje. Palyginus su kitų austrų rašytojų išleidžiamų knygų skaičiumi, Št. Cveigo knygos Lietuvoje pasirodo ganėtinai dažnai. Kitų austrų rašytojų knygų analizuojamuoju periodu buvo išleista tik po vieną pavadinimą. Tarp jų randami vieni garsiausių austrų literatūros atstovų, kaip A. Šnicleris, E. Jelinek, R. Muzilis, E. Kanetis, Ingeborga Bachman (Ingeborg Bachmann), Fr. Kafka.

2000–2005 m. buvo išleistos net trys šveicarų rašytojo Fr. Diurenmato knygos: 2000 m. „Justicija“, 2002 m. „Įtarimas“ ir „Labirintas: medžiagos I-III; Bokšto statyba: medžiagos IV-IX“. Jas išleido atitinkamai leidyklos „Saulabrolis“, „Charibdė“ ir Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla. Fr. Diurenmatas Lietuvos skaitytojams taip pat yra žinomas iš ankstesnių metų, pvz.: 1992 m. išleista knyga „Nepažįstami žmonės namuose/ Žoržas Simenonas“. Kitų šveicarų rašytojų grožinės literatūros knygų analizuojamuoju periodu išleista tik po vieną pavadinimą.

Apibendrinant galima teigti, kad tik mažas skaičius vokiškai kuriančių autorių knygų yra leidžiamas nuolatos. Tik pačių žymiausių rašytojų, kaip Ė. M. Remarko ar H. Hesės, knygų tiražai yra pakartojami. Tačiau Lietuvos skaitytojams pristatomas didelis skaičius skirtingų Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos rašytojų.

2.2. Knygos vaikams

Ankstesniame skyriuje analizuotas vokiškų grožinės literatūros knygų suaugusiesiems vertimų į lietuvių kalbą repertuaras ir specifika. Šiame darbo skyriuje, remiantis pagal Lietuvos

spaudos statistiką ir suvestinį katalogą LIBIS surinktais duomenimis, bus nagrinėjamas 2000–2005 m. Lietuvoje išleistų vokiškų knygų vaikams vertimų į lietuvių kalbą repertuaras.

Remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, Lietuvoje 2000–2005 m. iš viso buvo išleisti 143 vokiškų knygų vaikams vertimai į lietuvių kalbą (toliau – knygos vaikams). Buvo minėta, kad ne apie visas knygas buvo surasti reikalingi knygos duomenys. Dėl šios priežasties darbe bus analizuojama 141 knyga vaikams, apie kurias pavyko surinkti tikslius duomenis: knygos autorius, knygos pavadinimas, leidykla, kurioje išleista knyga, knygų serija, jei knyga priklauso vienai jų, knygos žanras, leidimo metai, puslapių skaičius, tiražas, autoriaus kilmės šalis.

Kaip minėta ankstesniame darbo skyriuje, 2000–2005 m. Lietuvoje išleista keliais procentais daugiau knygų vaikams nei knygų suaugusiesiems: atitinkamai 52% ir 48%. Taip pat buvo iškeltas klausimas, kokiais kriterijais vadovaujantis, galima būtų pažymėti ribą tarp knygų vaikams ir knygų suaugusiesiems. Siekiant į jį atsakyti, pirmiausia reikia išsiaiškinti, kas yra literatūra vaikams.

Prie vaikų literatūros priskiriami grožiniai, pažintiniai ir publicistiniai kūriniai skirti vaikams. Tačiau konkrečiai apibrėžti, kokia tai literatūra, yra sudėtinga ir diskutuotina. Tam reikia išsiaiškinti sąvoką „vaikas“.

Vaiko teisių konvencija pateikia tokį sąvokos „vaikas“ supratimą: „Vaiku suprantama kiekviena žmogiška būtybė, neturinti 18 metų, jei pagal jam taikomą įstatymą jo pilnametystė nepripažįstama anksčiau“ [49]. Lietuva yra ratifikavusi ir prisijungusi prie šios Jungtinių Tautų Konvencijos, „gerbia ir garantuoja visas teises, numatytas šioje Konvencijoje“, tarp jų „skatina vaikų literatūros leidimą ir platinimą“ [49].

Vaikų literatūra dažniausiai skirstoma į ikimokyklinio, jaunesniojo, vidutiniojo ir vyresniojo mokyklinio arba paauglystės amžiaus vaikų literatūrą.

Vaikų literatūros terminu išskiriamos dvi sąvokos: rašytojų sukurta vaikų literatūra ir literatūrinė vaikų kūryba. Vaikai rašo spontaniškai, mėgdžiodami, todėl jų kūryba nėra tikroji vaikų literatūra. Terminu „literatūra vaikams“ vadinama bendroji meninė kūryba, prigijusi vaikų lektūroje. Terminais „vaikiška knyga“, „vaikiška literatūra“ pasakoma, kad kūrinyje gausu mažiausiųjų vaikų suvokimui būdingų meninės raiškos elementų [2].

Šiame darbe analizuojamos 2000–2005 m. išleistos knygos vaikams nebus skirstomos į vaikų literatūrą pagal amžiaus grupes, bus nagrinėjamos bendros vokiškų knygų vaikams leidybos ypatybės.

2.2.1. Knygų vaikams leidėjai

Lietuvos spaudos statistikos duomenimis Lietuvoje 2000–2005 m. išleisti 143 vokiškų knygų vaikams pavadinimai. Dėl jau minėto duomenų trūkumo, darbe bus analizuojama 141 Vokietijos,

Austrijos ar Šveicarijos rašytojo knyga vaikams. Šiame poskyryje bus nagrinėjama, kokios leidyklos vyravo 2000–2005 m. leidžiant šias knygas.

Minėtu laikotarpiu vokiškas knygas vaikams išleido 17 Lietuvos leidyklų (žr. 2 priedo 3 lentelę). Iš 3 lentelės matyti, kad tik dvi leidyklos – „Alma littera“ ir „Vaga“ – išleido daugiau nei 10 knygų vaikams per šešerių metų laikotarpį, ašunios leidyklos – nuo dviejų iki šešių knygų vaikams pavadinimų, o likusios devynios leidyklos išleido tik po vieną vokišką knygą vaikams per analizuojamąjį laikotarpį.

Kiekybiškai vokiškų knygų vaikams leidyboje pirmauja leidykla „Alma littera“. Ši leidykla 2000–2005 m. išleido daugiau nei pusę visų vokiškų knygų vaikams – iš viso 87 knygas. Tai sudaro 61,7% visų minėtu laikotarpiu išleistų knygų vaikams. Remiantis šiais duomenimis, galima daryti prielaidą, kad leidykla „Alma littera“ yra labiausiai iš visų kitų Lietuvos leidyklų suinteresuota leisti vokiškas knygas vaikams. Reikia pastebėti, kad ši leidykla į leidžiamų knygų repertūrą įtraukia daugiau vokiškų knygų vaikams, nei vokiškų knygų suaugusiesiems. Leidyklos „Alma littera“ vokiškų knygų reperturas 2000–2005 m. pasiskirstė taip: 72,5% knygų vaikams ir 27,5% knygų suaugusiesiems. Nepaisant pateiktų duomenų, iš Lietuvos spaudos statistikos žinoma, kad minėta leidykla išleidžia didžiausią knygų pavadinimų skaičių per metus Lietuvoje, pvz.: 2003 m. leidykla „Alma littera“ išleido 16% visų Lietuvoje išleistų knygų ir brošiūrų (tame tarpe ir grožinė literatūra), o 2004 m. išleido 19% visų išleistų knygų ir brošiūrų. Tai leidžia daryti prielaidą, kad minėtą leidyklą galima vadinti Lietuvos leidybos „gigantu“, o jos leidžiamos produkcijos kiekis kiekybiškai yra didžiausias Lietuvoje, tarp jų ir vokiškų knygų vaikams rinkoje.

Leidyklą „Alma littera“ knygų vaikams leidyboje vežasi leidykla „Vaga“, 2000–2005 m. išleidusi 13 vokiškų knygų vaikams. Ši leidykla minėtu laikotarpiu išleido tokį patį knygų suaugusiesiems skaičių – 13 pavadinimų. Knygų vaikams ir knygų suaugusiesiems kiekis atskirais metais skiriasi, todėl sudėtinga nustatyti, ar ši leidykla yra orientuota leisti daugiau grožinės literatūros suaugusiesiems, ar vaikams.

Iš viso šešis knygų vaikams pavadinimus 2000–2005 m. išleido leidykla „Gimtas žodis“, visus 2005 m. Iki šių metų, remiantis surinktais duomenimis, leidykla neišleido nei vienos vokiškai rašančių autorių knygos vaikams. 2005 m. pasirodė šios apysakų knygos: Martino Baltšaito (Martin Baltscheit) „Pinos laišakai“, Kristiano Bineko (Christian Bienek) „Mišelė XXL“, Achimo Briogerio (Achim Bröger) „Pica ir Oskaras“, „Pica ir Oskaras eina į mokyklą“, „Pica ir Oskaras ieško nuotykių“, taip pat Gabrielės Kifer (Gabriele Kiefer) pasaka „Kiaulė, mėgstanti spagečius“.

Po penkias knygas per 2000–2005 m. išleido dvi leidyklos: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla ir leidykla „Versus aureus“. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla knygų vaikams rinkai pateikė: 2000 m. Hortenzės Ulrich (Hortense Ullrich) apsakymus „Baubų vieta palovyje“, 2001 m. Joachimo Frydricho (Joachim Friedrich) nuotykinės apsakas „Amanda ir sekliai“, „Bela ir

bildukas“, 2002 m. to paties Vokietijos rašytojo nuotykinės apysakas „Cirkas, priklausantis Baronei, ir papūgos prakeiksmas“, o 2004 m. „Erikas ir boksininkė avis“.

Tik 2003 m. įsikūrusi leidykla „Versus aureus“, 2004 m. Lietuvos mažiesiems skaitytojams pateikė net keturias Vokietijos rašytojų knygas vaikams: Katjos Raider (Katja Reider) „Triufelis ir Rozalija; Rozalija ir Triufelis: Katjos Reider pasakojimas apie laimę su Juttos Bucker iliustracijomis“ ir tris Andželos Zomer-Bodenburg (Angela Sommer-Bodenburg) nuotykinų apysakų vaikams knygas „Mažasis vampyras išsikrausto“, „Mažasis vampyras išvažiuoja“, „Mažasis vampyras ūkininko sodyboje“. 2005 m. minėta leidykla išleido šios rašytojos knygą „Mažasis vampyras ir didžioji meilė“. Nors leidykla „Versus aureus“ nustojo leisti knygas vaikams apie „mažąjį vampyrą“, dėl didėjančio kiekvienais metais išleidžiamų knygų pavadinimų skaičiaus, galima numanyti, kad ji į savo repertuarą įtrauks ir daugiau vokiškų knygų vaikams.

Leidyklos „Egmont Lietuva“ ir „Vaiga“ išleido po keturias knygas vaikams 2000–2005 m. Leidykla „Egmont Lietuva“ 2000 m. išleido tris austrų rašytojo Tomo Brezinos (Thomas Brezina) detektyvines apysakas vaikams: „Kaulų krantas“, „Faraono pabėgimas“ ir „Klaikusis sraigtasparnis“. Dar vieną knygą vaikams minėta leidykla išleido 2003 m, tai J. ir V. Grimų stebuklinę pasaką „Raudonkepuraitė“. Leidykla „Vaiga“ taip pat, kaip ir leidykla „Egmont Lietuva“, 2003 m. išleido tris knygas: V. Haufo pasakų knygą „Gražiausios Haufo pasakos“ ir Karlo Majaus (Karl May) nuotykinio romano „Vinetu“ pirmąją ir antrąją dalis, o 2001 m. minėto K. Majaus romaną „Uolų tvirtovė“.

Statistiniai duomenys rodo, kad atskirais metais vokiškų knygų vaikams leidyboje kiekybiškai pirmauja aukščiau minėtos leidyklos:

- 2000 m. – „Alma littera“ (4 knygos), „Egmont Lietuva“ (3 knygos), „Vaiga“ (3 knygos);
- 2001 m. – „Alma littera“ (4 knygos), „Mažasis vyturys“ (3 knygos);
- 2002 m. – „Alma littera“ (9 knygos), „Vaga“ (3 knygos);
- 2003 m. – „Alma littera“ (18 knygų);
- 2004 m. – „Alma littera“ (18 knygų), „Vaga“ (5 knygos), „Versus aureus“ (4 knygos);
- 2005 m. – „Alma littera“ (34 knygos), „Gimtas žodis“ (6 knygos), „Vaga“ (5 knygos).

Daugiau nei vieną knygą vaikams 2000–2005 m. išleido dar trys leidyklos: „Nieko rimto“, „Mažasis vyturys“ ir „Charvest“. Leidykla „Nieko rimto“ 2005 m. išleido 3 knygas vaikams: austrų rašytojų Hainco Janišo (Heinz Janisch) ir Helgos Banš (Helga Bansch) gyvulinę pasaką „Alkanas kaip meška“ ir eilėraščių „Namie“, taip pat Vokietijos autoriaus E. T. A. Hofmano stebuklinę pasaką „Spragtukas ir pelių karalius“. Leidykla „Mažasis vyturys“ per analizuojamąjį šešerių metų laikotarpį išleido taip pat tris knygas vaikams: 2001 m. Vokietijos rašytojų A. Briogerio apysaką „Tu man patinki“, Irmardo Koino (Irmard Keun) humoristinę apysaką „Mergaitė, su kuria

draudžiama draugaut“ ir Hanso-Giunterio ir Irenos Cimermanų (Hans-Günther ir Irene Zimmermann) apysaką „Matematika plius meilės kančios“.

Leidykla „Charvest“ Lietuvos knygų rinkoje pristatė J. ir V. Grimų bei V. Haifo pasakų knygas. Abi knygas leidykla išleido 2001 m. Būtina atkreipti dėmesį, kad leidykla „Charvest“ yra Minske, Baltarusijoje, tačiau jos repertuare atsirado vokiškos knygos vaikams vertimas į lietuvių kalbą. Per analizuojamąjį šešerių metų laikotarpį minėta leidykla išleido du vokiškų knygų vaikams vertimus į lietuvių kalbą, kurie buvo platinami Lietuvos rinkoje. Todėl ji taip pat įtraukta į 2000–2005 m. išleidusių knygų vaikams leidyklų sąrašą. Galima spėti, kad vertimo į lietuvių kalbą leidimą paskatino numatoma knygos komercinė sėkmė.

Reikia pastebėti, kad dažnai leidyklos apsiriboja vieno ar dviejų rašytojų kūriniais vaikams leidimais. Jie paprastai būna leidžiami kas kelinti metai. Tai būdinga leidykloms, išleidusioms 2000–2005 m. mažiau nei 10 knygų vaikams.

Likusios 9 Lietuvos leidyklos 2000–2005 m. išleido tik po vieną vokišką knygą vaikams: leidykla „Alka“ 2000 m. Lietuvos rinkai pateikė Šveicarijos rašytojos J. Spyri apysaką „Heidi“, leidykla „ANBO“ 2003 m. išleido Vokietijos autoriaus Rudolfo Ėriko Raspe (Rudolf Erich Raspe) nuotykinį humoristinį pasakojimą vaikams „Barono Miunhauzeno nuotyčiai“, leidykla „Ardor“ 2000 m. pristatė R. M. Rilės apsakymus vaikams „Pasakojimai apie gerąjį Dievą“, leidykla „Katalikų pasaulis“ 2002 m. išleido austro Karlo Hainricho Vagesės (Karl Heinrich Wagesse) apsakymus „Ir nutiko... Negirdėtos istorijos“, leidykla „Lietus“ 2000 m. pateikė šveicarų Sveno Hartmano (Sven Hartmann) ir Tomo Hiartnerio (Thomas Härtner) apsakas „Aš ir mano žmogus: trumpi katino pasakojimai“, leidykla „Mens sana“ 2001 m. išleido H. Hesės literatūrinės pasakas „Sapnas apie fleitą: literatūrinės pasakos“, UAB „Lektūra“ 2002 m. Lietuvos rinkai pateikė Vokietijos rašytojos Uršulos Mūr (Ursula Muhr) apsakymų knygą „Sumanioji varlė: gražiausios žvėrelių istorijos“, jau neegzistuojanti leidykla „Vyturys“ 2000 m. išleido Vokietijos rašytojo Michaelio Endės (Michael Ende) pasaką „Džimas Saga ir pašėlęs Tryliktukas“, o leidykla „Žaltvykslė“ 2005 m. pristatė Fr. Šilerio istorinę dramą „Vilius Telis“.

Galima spėti, kad leidyklos, išleidusios 2000–2005 m. tik po vieną vokiškai kuriančio autoriaus knygą vaikams, nėra suinteresuotos leisti vokiškas knygas vaikams. Viena iš priežasčių gali būti, kad šios leidyklos į savo leidžiamų knygų vaikams repertuarą pasirenka knygas, neatsižvelgdamos į knygos autoriaus kilmę.

Apibendrintai galima teigti, kad 2000–2005 m. knygų vaikams leidyboje dominavo didžiausia Lietuvos leidykla „Alma littera“. Ji užėmė didžiausią rinkos dalį, beveik 64%, ir išleido 87 knygas vaikams. Kitos leidyklos išleido nuo vienos iki 13 knygų vaikams per šešerių metų laikotarpį.

2.2.2. Knygų vaikams serijos

Kaip minėta ankstesniame poskyryje, 2000–2005 m. vokiškas knygas vaikams leido 17 leidėjų, kurie į rinką pateikė 141 knygų vaikams pavadinimą. Knygos vaikams, taip pat kaip ir knygos suaugusiesiems, buvo leidžiamos atskirai arba knygų serijose. Šiame skyriuje bus analizuojama, kiek ir kokių vokiškų knygų vaikams yra išleista serijose, kokios serijos vyrauja.

Remiantis statistiniais duomenimis, surinktais Lietuvos spaudos statistikos ir suvestinio katalogo LIBIS pagalba, matome, kad 2000–2005 m. iš 141 analizuojamos knygos vaikams 55 buvo išleistos įvairiose knygų serijose (žr. 3 priedo 5 lentelę) ir tai sudarė 39% visų minėtu laikotarpiu išleistų vokiškų knygų vaikams.

Iš penktosios lentelės matyti, kad 2000–2005 m. šešios Lietuvos leidyklos išleido iš viso 55 vokiškas knygas vaikams 15 serijų. Kiekybiškai pagal leidžiamų serijų skaičių pirmauja leidykla „Alma littera“. Ji vokiškai rašančių autorių knygas vaikams įtraukė net į šešias serijas, trijose iš jų išleista daugiausiai vokiškų knygų vaikams, lyginant su likusiomis knygų serijomis.

Daugiausiai vokiškų knygų vaikams – iš viso 12 – analizuojamuoju periodu buvo išleista leidyklos „Alma littera“ serijoje „Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!“. Šią seriją galima būtų pavadinti „serialu paauglėms“ [22], nes ją sudaro linksmos knygos, parašytos lengvu stiliumi, kuriose neverta ieškoti gilios prasmės. Didelį šios serijos populiarumą paauglių tarpe lemia pasirinkta „meilės tema, perprasta adresato psichologija, dienoraščio forma“ [22]. Šioje serijoje 2000–2005 m. buvo išleistos šios vokiškos knygos: 2003 m. H. Ulrich dienoraštinė apysaka „Mylimos tik geltonplaukės“, 2004 m. Bjankos Minte-Kionich (Bianka Minte-König) apysakos „Meilė mobiliu telefonu“ bei „Raganystės ir meilės burtai“, taip pat minėtos H. Ulrich dienoraštinės apysakos „Kas pabučiuos paskutinis!..“, „Vieno bučinio negana...“, „O kas myli mane?“, „Nevalia bučiuoti raganų“, „Verta kankintis dėl meilės“, pakartotinai išleista „Mylimos tik geltonplaukės“. 2005 m. leidykla „Alma littera“ šioje serijoje išleido Sabinos Bot (Sabine Both) apysaką „Persikraustymas ant devinto debesies“, dar kartą išleido minėtos B. Minte-Kionich apysaką „Meilė mobiliu telefonu“ bei „Raganystės ir meilės burtai“. Reikia pastebėti, kad šioje serijoje iš vokiškai rašančių rašytojų analizuojamu periodu populiariausios yra Vokietijos rašytojos H. Ulrich dienoraštinės apysakos. Jų buvo išleista net šešios, viena jų išleista pakartotinai. Vokietijos autorės B. Minte-Kionich abi apysakos minėtu laikotarpiu išleistos po du kartus.

Kiekybiškai daug vokiškų knygų vaikams – net devynios – 2000–2005 m. išleistos dar vienoje leidyklos „Alma littera“ serijoje – „10+“. Šioje serijoje leidžiami paauglių klasikos, šiuolaikinių garsių autorių kūriniai. Nemažai šioje serijoje leidžiamų knygų yra moksleiviams rekomenduojamuose sąrašuose [45]. Tarp visų šios serijos knygų, 2000–2005 m. buvo išleistos šios vokiškos knygos vaikams: 2000 m. austrų rašytojos K. Niostringer apysaka „Gretutė Zakmajer:

vienos šeimos istorija“, žymaus Vokietijos rašytojo Ė. Kestnerio vienas žymiausių romanų vaikams „Dvynukės“, 2001 m. austrų rašytojų K. Nienstlinger „Pirmadienį viskas kitaip“ ir Renatos Velš (Renate Welsch) „Drakono sparnai“. 2002 m. šioje serijoje pasirodė ne vieną kartą leistos K. Nienstlinger apysaka „Gretutei rūpi Hansiukas“, o 2003 m. tos pačios autorės apysaka „Gretutė, mano mažutė“ ir austrų rašytojo Elfio Donelio (Elfie Donnelly) apysaka „Sudie, seneli, ištariau aš tyliai“, pakartotas Ė. Kestnerio romano „Dvynukės“ leidimas, pristatyta Otfrydo Proislerio (Otfried Preussler) siaubo apysaka vaikams „Krabatas, arba Treji metai užburtame malūne“. Reikia pastebėti, kad anksčiau aptartoje leidyklos „Alma littera“ serijoje „Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!“ vyravo išskirtinai Vokietijos autoriai, šioje „10+“ serijoje, skaitytojai be Vokietijos autorių supažindinti ir su austrų rašytojais, ypatingai su rašytojos K. Nienstlinger kūriniais.

Trečiojoje vietoje pagal 2000–2005 m. Lietuvoje išleistų vokiškų knygų vaikams skaičių randama dar viena leidyklos „Alma littera“ knygų serija – „Skaitiniai: skaitymo kopėčios“. Tai lavinamųjų knygų vaikams serija, sudaryta atkreipiant dėmesį į vaiko amžių, skaitymo gabumus, gebėjimą išlaikyti dėmesį [21]. Šioje serijoje analizuojamuoju laikotarpiu buvo išleistos šešios vokiškos knygos vaikams, visos 2005 m. ir visos, sukurtos Vokietijos rašytojų: Marlizės Arold (Marliese Arold) pasakojimai „Draugystė su arkliais“ ir „Delfinukui gresia pavojus“, Vernerio Ferberio (Werner Färber) paveikslėlių knyga „Pasakojimai apie mažąją ponį“, Kornelijos Funke (Cornelia Funke) pasakojimas „Užburta klasė“, Klaudijos Ondracek (Claudia Ondracek) pasakojimas „Pilies vaiduokliukas mokykloje“, K. Raider „Pasakojimai apie ponius“. Visos serijai priklausančios knygos yra suskirstytos į pakopas nuo pirmos iki trečios. Kuo aukštesnė pakopa, tuo sudėtingnis knygelių tekstas. Išvardintos Vokietijos autorių knygos priklauso visoms pakopoms: pvz.: tarp pirmosios pakopos knygų randama paveikslėlių knyga „Pasakojimai apie mažąją ponį“, tarp antrosios – trumpų pasakojimų knygelė „Užburta klasė“, o sudėtingiausiai trečiajai pakopai priklauso pasakojimas „Delfinukui gresia pavojus“.

Po keturias vokiškas knygas vaikams 2000–2005 m. buvo išleista trijų leidyklų serijose: „Meilės UAB“, „N-14“, „Amanda X“.

Kaip ir pirmiau aptartas serijas, taip ir knygų seriją „Meilės UAB“ leidžia leidykla „Alma littera“. Šioje serijoje, panašiai kaip ir tos pačios leidyklos serijoje „Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!“, dominuoja „jausmų romanai“, skirti mergaitėms. Šioje serijoje 2004 m. buvo išleistos K. Bineko ir Vanesos Valder (Vanessa Walder) apysakos „Netikri pasimatymai ir tikra meilė“ bei „Meilė, skausmas ir rūgštynės“, 2005 m. tų pačių Vokietijos rašytojų apysakos „Meilė ir atostogos“ bei „Meilė – trumparegė“.

Taip pat keturios knygos 2000–2005 m. buvo išleistos leidyklos „Vaga“ serijoje „N-14“, tai 2004 m. pasirodęs austrų rašytojos Evelinos Štain-Fišer (Evelyne Stein-Fischer) romanas „Falling in love“, Vokietijos autorės Dagmaros Chidoluės (Dagmar Chidolue) romanas „Ledi Pank“, 2005

m. Tamaros Bach (Tamara Bach) knyga „Mergina iš Marso“ ir H. Jansen romanai „Pavogta vasara“. Ši serija skirta paaugliams, o jos knygos atspindi šio amžiaus jaunimo problemas ir gyvenimo aktualijas.

Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla 2000–2005 m. išleido keturias vokiškas knygas vaikams serijoje „Amanda X“. Šiai serijai, leidžiamai tuo pačiu pavadinimu ir Vokietijoje, priklauso rašytojo J. Frydricho nuotykinės apysakos apie dvasių kerėtoją Amandą ir jos tiriamas bylas. Šioje serijoje 2001 m. pasirodė knygos „Amanda ir sekilai“, „Bela ir bildukas“, 2002 m. – „Cirkas, priklausantis Baronei, ir papūgos prakeiksmas“, 2004 m. – „Erikas ir boksininkė avis“. Ši serija išsiskiria iš kitų aptartų tuo, kad joje leidžiamos vieno rašytojo, būtent J. Frydricho knygos, sudarančios tęstinę seriją. Be šios serijos knygų, minėtas Vokietijos rašytojas yra parašęs ir išleidęs didelį skaičių kitų knygų vaikams.

Leidykla „Mažasis vyturys“ 2000–2005 m. serijoje „Iš „Mažajo vyturio“ kuprinės“ išleido tris vokiškai rašančių autorių knygas: 2001 m. A. Briogerio apysaką „Tu man patinki“, I. Koino knygą vaikams „Mergaitė, su kuria draudžiama draugauti“ ir H.-G. ir I. Cimermanų apysaką „Matematika plius meilės kančios“.

Leidykla „Vaiga“ Lietuvos skaitytojams pasiūlė Vokietijos rašytojo K. Majaus knygų seriją „Karlo Majaus palikimas“, kurioje 2000 m. išleido antrąją ir trečiąją nuotykinio romano „Vinetu“ dalis, o 2001 m. romaną „Uolų tvirtovė“.

Po dvi knygas analizuojamuoju 2000–2005 m. periodu išleista leidyklos „Vaga“ serijose „Atostogos Donerfelso pilyje“ ir „Detektyvas vaikams“. Pirmojoje 2002 m. pasirodė Julijos Briukner (Julia Brückner) romanai „Slaptasis tunelis“, 2004 m. tos pačios rašytojos knyga – „Duryš į nežinią“, antrojoje 2004 m. išleista Barbaros Vendelken (Barbara Wendelken) detektyvinė apysaka vaikams „Trys Paulos ir pilies vaiduoklis“, 2005 m. tos pačios rašytojos knyga „Trys Paulos ieško Kuniberto“. Tuo tarpu leidykla „Alma littera“ 2000–2005 m. išleido dar dvi „jausmų knygas“ paaugliams serijoje „Sumaištis, bučiniai, katastrofos“, kuriose, taip pat kaip ir anksčiau aptartose, nagrinėjamos paauglių meilės problemos. Šioje serijoje 2005 m. išleistos jau minėtos Vokietijos rašytojos H. Ulrich apysakos „1000 priežasčių (ne)įsimylėti“, „1000 priežasčių (ne)bučiuoti“.

Per visą šešerių metų periodą keturiose knygų serijose buvo išleista tik po vieną vokiškai rašančių autorių knygą vaikams. Leidyklos „Alma littera“ serijoje „Pasaulinis bestseleris“ 2003 m. pasirodė K. Funke apysaka „Vagių karalius“, leidyklos „Alka“ serijoje „Iliustruota didžioji klasika“ 2000 m. išleista šveicarų rašytojos J. Spyri apysaka „Heidi“, leidyklos „Vaga“ serijoje „Privati detektyvė Bilė Pinkernel“ 2005 m. pasirodė Gezine Šulc (Gesine Schulz) detektyvinė apysaka „Fernandas dingo“, leidykla „Žaltvykslė“ 2005 m. serijoje „Mokinio skaitiniai“ išleido Fr. Šilerio istorinę dramą „Vilius Telis“.

Remiantis surinktais duomenimis matoma, kad 2000–2005 m. daugiausiai vokiškų knygų vaikams buvo išleista paaugliams skirtose serijose, kuriose dominuoja „jausmų romanai“. Šias serijas leidžia leidykla „Alma littera“. Nemažai serijų skirta detektyvinėms knygoms, tačiau jose analizuojamuoju laikotarpiu išleista tik nuo vienos iki keturių vokiškų knygų vaikams. Iš visų minėtu periodu išleistų vokiškų knygų vaikams 55 jų pasirodė 17 tęstinių serijų, dvi jų skirtos atskiriems Vokietijos rašytojams. Vienoje leidžiamas rašytojo K. Majaus palikimas, kita apima J. Frydricho knygas apie seklę Amandą. Apibendrintai galima teigti, kad dauguma knygų vaikams, kurios leidžiamos serijose, yra suskirstytos pagal interesų pobūdį, pvz.: detektyvai, meilės romanai, arba pagal amžių, pvz.: „10+“, „N–14“.

2.2.3. Knygų vaikams tiražai

Leidyklų rinkai pateikiami grožinės literatūros vaikams vertimai, kaip ir kitos knygos, yra leidžiami skirtingais tiražais. Tiražai svyruoja priklausomai nuo knygos tikslinės auditorijos, knygos pobūdžio, paklausos, autoriaus autoriteto, knygos žinomumo ir kitų kriterijų. Tai galioja ir vokiškoms grožinės literatūros knygoms, skirtoms vaikams.

Šiame poskyryje bus analizuojama, kokiais tiražais buvo išleistos vokiškos knygos vaikams 2000–2005 m.

2000–2005 m. Lietuvoje išleista 141 vokiška knyga vaikams, kurių bendras tiražas, remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, yra apie 358,2 tūkst. egzempliorių. Vidutinis vienos knygos tiražas yra apie 2,5 tūkst. egzempliorių. Vienos knygos vaikams tiražas yra vidutiniškai 0,4 tūkst. egzempliorių didesnis, nei vienos vokiškos knygos suaugusiesiems tiražas minėtais metais. Priežastis gali būti ta, kad grožinės literatūros knygos vaikams yra ne tik laisvalaikio praleidimo būdas, bet ir lavinimo bei ugdymo priemonė. Todėl galima numanyti, kad knygos vaikams yra paklausesnė prekė, nei knygos suaugusiesiems, ir dėl šios priežasties leidžiamos didesniais tiražais.

Remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, matoma, kad 2000–2005 m. mažiausiais tiražais buvo išleistos šios knygos vaikams:

- 1,0 tūkst. egzempliorių tiražu Kazimiro Paltingerio (Casimir Paltinger) apysaka „Mija ir Avelės istorija“ (2004 m., „Vaga“);
- 1,0 tūkst. egzempliorių tiražu Fr. Šilerio istorinė drama „Vilius Telis“ (2005 m., „Žaltvykslė“);
- 1,2 tūkst. egzempliorių tiražu H.-G. Ir I. Cimermanų nuotykinė apysaka „Šaunioji trijulė Žiurkėno pėdsakais“ (2002 m., „Vaga“);
- 1,2 tūkst. egzempliorių tiražu H. Jansen romanas „Pavogta vasara“ (2005 m.; „Vaga“).

Kaip matoma iš aukščiau pateiktų pavyzdžių, mažiausi knygų vaikams tiražai 2000–2005 m. siekė tik 1,0 ir 1,2 tūkst. egzempliorių, tačiau tokiu nedideliu tiražu per analizuojamąjį šešerių metų laikotarpį buvo išleistos tik keturios knygos. Tuo tarpu 1,5 tūkst. egzempliorių tiražu minėtu periodu buvo išleista 15 vokiškų knygų vaikams. Reikia pastebėti, kad mažais tiražais buvo išleista daugiau knygų suaugusiesiems, nei knygų vaikams. Mažais tiražais leidžiamų knygų suaugusiesiems tiražai, remiantis statistikos duomenimis, yra ženkliai mažesni, tik 0,2–0,7 tūkst. egzempliorių, kai tuo tarpu knygos vaikams paprastai leidžiamos daugiau nei 1,0 tūkst. egzempliorių tiražu. Tokia situacija Lietuvos knygų leidybos rinkoje patvirtina, kad knygos vaikams turi didesnę paklausą, nei knygos suaugusiesiems.

Remiantis tik 2000–2005 m. duomenimis apie knygų vaikams tiražus, sudėtinga nustatyti, kodėl būtent aukščiau išvardintos knygos vaikams, buvo išleistos mažiausiais tiražais. Viena iš priežasčių galėtų būti tai, kad šios knygos lietuvių kalba buvo išleistos pirmą kartą. Kitokia situacija yra su Fr. Šilerio istorine drama „Vilius Telis“, 2005 m. išleista leidyklos „Žaltvykslė“ serijoje „Mokinio skaitiniai“. Panašioje serijoje – „Mokinio biblioteka“ – ji buvo išleista 1958 m., 1962 m. Valstybinės pedagoginės literatūros leidyklos, o 1981 m. leidyklos „Šviesa“ to pačio pavadinimo serijoje. Nedidelį tiražą gali lemti tai, kad ši klasikinė drama yra pritaikyta mokyklų programoms, tačiau nėra vadinamoji masinė prekė.

Didžioji dalis knygų vaikams leidžiama 1,5–3,0 tūkst. egzempliorių tiražu, kaip ir vokiškos knygos suaugusiesiems. Tai atitinka ir vidutinį vienos Lietuvoje leidžiamos grožinės literatūros knygos tiražo vidurkį, kuris siekia apie 2,0 tūkst. egzempliorių.

Didžiausiais tiražais 2000–2005 m. Lietuvoje buvo išleistos šios vokiškos knygos vaikams:

- 5,0 tūkst. egzempliorių tiražu J. Spyri apysaka „Heidi“ (2000 m., „Alka“);
- 5,0 tūkst. egzempliorių tiražu Knisterio (Knister) apysaka „Ragana Lilė apverčia mokyklą aukštyrų kojoms“ (2004 m., „Alma littera“);
- 5,0 tūkst. egzempliorių tiražu H. Ulrich dienoraštinė apysaka „Kas pabučius paskutinis!..“ (2004 m.; „Alma littera“);
- 5,0 tūkst. egzempliorių tiražu H. Ulrich dienoraštinė apysaka „...O kas myli mane?“ (2004 m.; „Alma littera“);
- 4,0 tūkst. egzempliorių tiražu V. Haugo pasakos „Gražiausios Haugo pasakos“ (2000 m.; „Vaga“);
- 4,0 tūkst. egzempliorių tiražu Ė. Kestnerio romanas „Dvynukės“ (2000 m.; „Alma littera“);
- 4,0 tūkst. egzempliorių tiražu K. Niostringer apysaka „Pirmadienį viskas kitaip“ (2001 m.; „Alma littera“);

Kaip matyti iš aukščiau pateiktų duomenų, 5,0 ir 4,0 tūkst. egzempliorių tiražu 2000–2005 m. buvo išleista po kelias knygas vaikams. Tokių tiražų priežastimi gali būti didelė šių knygų vaikams paklausa Lietuvos rinkoje.

Didelius Vokietijos rašytojos H. Ulrich knygų tiražus galima paaiškinti tuo, kad 2000–2005 m. jos knygos vaikams leistos dažnai ir sulaukė didelio populiarumo skaitytojų tarpe. Panaši situacija yra ir su Knisterio knygomis apie raganą Lilę. Tuo tarpu kitų minėtų rašytojų knygos vaikams Lietuvoje leidžiamos gana seniai ir turi susiformavusį skaitytojų ratą. Šveicarijos rašytojos J. Spyri kūrinys „Heidi“ Lietuvoje buvo išleistas 1978 m. leidyklos „Vaga“, 2000 m. šios apysakos leidimą pakartojė leidykla „Alka“. Reikia pastebėti, kad šis kūrinys neprarado savo populiarumo skaitytojų tarpe, nes LIBIS katalogo duomenimis, 2007 m. jį perleido leidykla „Alma littera“ serijoje „10+“. Daug kartų Lietuvoje buvo leistas ir vokiečių rašytojo Ė. Kestnerio romanas „Dvynukės“: 1960 m. Valstybinės grožinės literatūros leidyklos, 1994 m. leidyklos „Spauda“, 1999 m. leidyklos „Mūsų žodis“ ir t.t. K. Nienstlinger apysaka „Pirmadienį viskas kitaip“ 1988 m. buvo išleista leidyklos „Vyturys“. Galima daryti išvadą, kad šie rašytojai yra gerai žinomi skaitytojų tarpe. Juos žino ne tik dabartinė jaunoji karta, tačiau ir vyresnė karta. Šis faktorius yra vienas iš lemiamų knygos populiarumui skaitytojų tarpe, nuo jo priklauso ir leidžiamos knygos tiražo dydis.

Apibendrintai galima teigti, kad vokiškų knygų vaikams tiražai dažniausiai svyruoja nuo 1,0 iki 3,0 tūkst. egzempliorių. Tik labai nedidelė vokiškų knygų dalis leidžiama mažais (apie 1,0 tūkst.) arba ypač dideliais (apie 4,0–5,0 tūkst.) tiražais. Didesniais tiražais dažniausiai leidžiami pakartotiniai skaitytojų mėgstamų knygų vaikams leidimai, tuo metu populiarių rašytojų knygos, pasakos. Palyginus su vokiškų knygų suaugusiesiems tiražais, dauguma knygų vaikams yra išleidžiama didesniais tiražais.

Gana dideli knygų vaikams tiražai įtakoja ir knygų vaikams kainas, kurios veikiamos panašiu faktorių, kaip ir knygos suaugusiesiems: tiražas, tiražo (ne)išpardavimo tikimybė, knygos kokybė. Knygų vaikams kainoms didelės įtakos taip pat turi iliustracijų gausa, ypač tai pastebima knygoje, skirtose, jaunesnio amžiaus vaikams, kuriose iliustracijos užima ypatingai didelę dalį knygos.

Vieno mėgstamiausių jaunesnio amžiaus vaikų skaitinių – pasakų – internetinio knygyno www.patogupirkti.lt duomenimis, nustatytos kainų ribos yra labai skirtingos. V. Haufo pasakų knygos vidutinė kaina 69,90 Lt, brolių Grimų pasakos kainuoja apie 19,43 Lt [41]. Kainų skirtumus įtakoja knygų apimtys, pastaroji beveik du kartus plonesnė. Tuo pačiu mažėja knygos apipavidalinimo kaštai, tuo pačiu ir kaina. Paveikslėlių knygų kaina svyruoja taip pat priklausomai nuo puslapių skaičiaus ir formato dydžio, nes šių knygų kaina labiausiai priklauso nuo knygoje esamų iliustracijų kiekio. Panaši situacija yra ir su kitomis jaunesnio amžiaus vaikams skirtomis knygomis.

Knygų paaugliams kainos svyruoja mažiau. Jose mažesnę rolę vaidina iliustracijos, kurių paprastai būna nedidelis kiekis, todėl kainos nustatymo principas šioms knygoms tampa panašus į knygų suaugusiesiems. Šių knygų kainos svyruoja vidutiniškai nuo 10,00 Lt iki 20,00 Lt (pvz.: H. Ulrich, J. Frydricho knygos) [41] priklausomai nuo knygos apimties, tiražo ir jo išpardavimo tikimybės.

Apibendrintai galima teigti, kad knygų, skirtų paaugliams, kainos yra mažesnės nei knygų suaugusiesiems. Tai įtakoja dažnai didesni tiražai, mažesnė pačios knygos apimtis, formatas. Jaunesnio amžiaus vaikų grupei skirtų knygų kaina išauga dėl iliustracijų gausos, ypatingo apipavidalinimo. Vokiškų knygų vaikams kainos neišsiskiria iš bendro grožinės literatūros knygų vaikams kainų konteksto.

2.2.4. Knygų vaikams apimtis

Kaip jau minėta, knygos tiražas dažnai priklauso nuo autoriaus, ar pačios knygos populiarumo tarp skaitytojų, esamos paklausos, o knygos apimtis dažniausiai – nuo kūrinio žanro bei tipografinių ypatybių.

Knygos vaikams dažnai nėra didelės apimties, t.y. knygų vaikams puslapių skaičius paprastai yra mažesnis nei knygų suaugusiesiems. Viena iš priežasčių galima įvardinti vaikų literatūroje vyraujančią žanrą – apysaką. Sąvoka „apysaka“ Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje apibrėžiama kaip prozos žanras, užimantis tarpinę padėtį tarp romano ir apsakymo, tačiau neturintis aiškiai išreikštų žanrinių požymių ir dažnai laikomas arba ilgu apsakymu, arba trumpu romanu [30]. Kaip minėta anksčiau, suaugusiųjų literatūroje vyrauja romanas – dažniausiai didelės apimties literatūrinis kūrinys, galintis turėti daug siužetinių linijų. Tuo tarpu apysaka yra mažesnio turinio ir sudėtingumo nei romanas. Ribą tarp romano ir apsakos nubrėžti sudėtinga, nes skirtumas tėra kiekybinis, o ne kokybinis. Taip atsižvelgiama į vaikų ir paauglių sugebėjimą susikaupti ir skaityti knygą. Prie trumpųjų literatūrinių žanrų taip pat priskiriamas pasakojimas, pasaka, eilėraščiai. Patiems mažiausiems skaitytojams leidžiamos paveikslėlių knygos, kuriose iliustracijos atstoja didžiąją dalį teksto.

Remiantis surinktais duomenimis, apie 2000–2005 m. Lietuvoje išleistas vokiškas knygas vaikams, galima pastebėti, kad jų apimtis dažniausiai svyruoja nuo 80 iki 150 puslapių.

Prie mažiausios apimties knygų vaikams galima priskirti H. Janišo ir H. Banš gyvulinę pasaką „Alkanas kaip meška“ (24 psl.) bei eilėraščių „Nemie“ (26 psl.), K. Funke apysaką „Užburta klasė“ (33 psl.), V. Ferberio paveikslėlių knygą „Pasakojimai apie mažąją ponį“ (34 psl.), U. Mūr apsakymus „Sumanioji varlė: gražiausios žvėrelių istorijos“ (53 psl.) ir kitas. Kaip galima pastebėti iš išvardintų pavyzdžių, nedidelės apimties knygose vyrauja mažieji žanrai: pasaka, apsakymas,

eilėraščių, taip pat apysakų, kurios kiekybiškai pagal puslapių skaičių iš išvardintų literatūrinių žanrų varijuoja labiausiai. Paveikslėlių knygos paprastai yra skirtos patiems mažiausiems knygų skaitytojams.

Prie didžiausios apimties knygų vaikams, galima priskirti šias knygas: K. Majaus romaną „Vinetu“ (2-a dalis – 447 psl., 3-ia dalis – 448 psl.), Pėterio Froindo (Peter Freund) romaną „Laura ir Aventeros paslaptis“ (445 psl.), Lizelotės Velskopf–Henrich (Liselotte Welskopf-Heinrich) romaną „Juodųjų kalnų ola“ (505 psl.) ir kitas. Galima pastebėti, kad didžiausios apimties knygos vaikams žanriniu požiūriu yra romanai. Jie, kaip minėta, sudėtingesni savo siužetinėmis linijomis, nei dauguma kitų mažesnės apimties žanrų. Taip pat reikia paminėti, kad jie yra skirti paaugliams, t.y. vyriausiai vaikų grupei, kurie yra pajėgūs skaityti sudėtingus didelės apimties kūrinius.

Analizuojant knygų vaikams apimtis, reikia pastebėti, kad jai įtakos turi ne tik žanras, bet ir kitos knygos ypatybės. Viena jų – iliustracijų kiekis. Grožinės knygos vaikams, ypač skirtos jaunesnio amžiaus vaikų grupėms, yra gausiai iliustruojamos, teksto gali būti tiek pat arba net mažiau nei iliustracijų. Jos padeda kurti meninį vaizdą, suvokti teksto prasmę. Todėl net esant trumpam žanriniu požiūriu kūriniui, knygos apimtis gali būti didelė. Knygų vaikams apimtį lemia ir šrifto dydis, kuris šiose knygose yra didesnis nei knygose, skirtose suaugusiesiems. Jei lygintume paaugliams skirtas knygas (pvz.: iš serijos „N-14“) su knygomis skirtomis suaugusiesiems, didelių šrifto skirtumų nepastebėtume. Dideli šriftai vyrauja jaunesnėms amžiaus grupėms skirtose knygose vaikams.

Apibendrinant galima teigti, kad daugiausiai 2000–2005 m. buvo išleista vidutinės apimties vokiškų knygų vaikams, skirtų įvairaus amžiaus vaikų grupėms. Vyraujantis šių knygų žanras – apysakos, kurių apimtis svyruoja vidutiniškai nuo 100 iki 200 puslapių. Prie mažiausios apimties knygų priskiriami eilėraščiai, pasakos, apsakymai, prie didžiausios – romanai. Mažesnės apimties knygos paprastai yra skirtos jaunesnei vaikų grupei, o didesnės – paaugliams, jau skaitantiems savarankiškai. Didelės įtakos knygos apimčiai turi šrifto dydis, kuris knygose vaikams paprastai yra didesnis nei knygose suaugusiesiems, ir iliustracijų gausa.

2.2.5. Populiariausi knygų vaikams autoriai

Knyga, nepaisant modernių technologijų skverbimosi į vaikų gyvenimą, išliko vienas iš svarbiausių laisvalaikio praleidimo būdų. Būtent naujų technologijų pagalba galima daugiau sužinoti apie pačias knygas, kitų skaitytojų atsiliepimus apie jas. Nors pažįstamų ir bendraamžių rekomendacijos yra vienas iš svarbiausių faktorių pasirenkant knygą, didelį vaidmenį vaidina ir autoriaus autoritetas, jo žinomumas, anksčiau išleistų knygų populiarumas.

Kaip jau minėta, remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, Lietuvoje 2000–2005 m. buvo išleista 141 pavadinimas vokiškų knygų vaikams. Didžiąją dalį jų – iš viso 123 knygas vaikams – sudarė Vokietijos rašytojų kūriniai. Minėtu laikotarpiu išleista 16 austrų rašytojų knygų vaikams, ir tik du šveicarų autorių kūriniai, skirti jaunesiems skaitytojams.

Šiame poskyryje bus analizuojama, kokie vokiškai kuriantys knygų vaikams autoriai buvo populiariausi Lietuvoje 2000–2005 m.

Vokietijos knygų platintojų duomenimis, populiariausios Vokietijoje yra rašytojų K. Nienstlinger, Ė. Kestnerio, K. Majaus, Knisterio, O Proislerio, K. Funke knygos vaikams [27]. Minėtų autorių kūrinių yra išleista ir Lietuvoje 2000–2005 m. periodu.

Dažniausiai leidžiamais Vokietijos rašytojais vaikams, remiantis surinktais duomenimis, galima laikyti: O. Proislerį, H. Ulrich, L. Velskopf-Henrich, taip pat Knisterį, J. Frydrichą, K. Funke, H-G. ir I. Cimermanus.

H. Ulrich knygų 2000–2005 m. buvo išleista daugiausiai – iš viso 17, iš jų 11 skirtingų pavadinimų. Per šį laikotarpį dviejų knygų – „Mylimos tik geltonplaukės“ ir „Painiava Siaubo parke: slaptas Flipės dienoraštis“ – leidimai pakartoti, dar dvi knygos – „Nevalia bučiuoti raganų“ ir „Verta kankintis dėl meilės“ – išleistos net po tris kartus. Su šios rašytojos apysakomis Lietuvos skaitytojai pirmąkart susipažino 2000 m., kai Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla išleido knygą „Baubų vieta palovyje“. Vėlesnes šios rašytojos knygas ėmė leisti leidykla „Alma littera“, kiekvienais metais skaitytojams pateikdama po kelis šios rašytojos kūrinius. Reikia pastebėti, kad minėta rašytoja paauglių tarpe išlieka populiari, jos knygos nuolatos leidžiamos pakartotinai vienais didžiausių tiražų (vidutiniškai 3,0 tūkst. egzempliorių). Galima daryti prielaidą, kad šių knygų populiarumą lemia paprastai, suprantamai ir įdomiai atskleidžiami paauglių rūpesčiai ir problemos.

Skaitytojų mėgstamas ir vertinamas yra ir Vokietijos rašytojas O. Proisleris. Analizuojamuoju periodu buvo išleista iš viso 16 jo knygų, iš jų 11 skirtingais pavadinimais. Apysaka „Raganiukė“ buvo išleista tris kartus, o „Mažasis vandenis“, „Vaiduokliukas“ ir „Ponas Klingzoras truputį mokėjo burti“ – po du kartus. O. Proisleris yra vienas tų rašytojų, kurių kūryba pažįstama ir vyresniosios kartos skaitytojų. Jau 1970 m. buvo išleista apysaka „Mažasis vandenis“, 1975 m. „Raganiukė“, 1990 m. „Plėšikas Hocenplocas“ ir kitos. Šio rašytojo knygų išskirtinumas yra vaikus traukiantis žaismingumas, vaikiškas naivumas, tautosakos panaudojimas. Šiuos kūrinius galima būtų vadinti literatūrinėmis pasakomis [24].

2000–2005 m. Lietuvoje buvo išleista iš viso 11 L. Velskopf-Henrich knygų, iš jų šešios skirtingais pavadinimais. Nuotykiniai romanai „Juodųjų kalnų ola“ ir „Harka“ per analizuojamąjį periodą buvo išleisti net po tris kartus, romanas „Kelias tremtin“ – du kartus. Šie Vokietijos rašytojos romanai yra skirti daugiau berniukams, skirtingai nei H. Ulrich apysakos mergaitėms. Taip pat reikia paminėti, kad L. Velskopf-Henrich Lietuvos skaitytojams yra žinoma pakankamai

seniai. Jos knygų buvo išleista ir anksčiau: 1971 m. „Harka“, 1972 m. „Kelias tremtin“, 1976 m. „Anapus Misurio“, 1992 m. „Juodųjų kalnų ola“ ir t.t. Ši Vokietijos rašytoja gana gerai žinoma ir pažįstama dabartinės vyresniosios kartos, savo populiarumo neprarado ir pastaraisiais metais.

Kitų Vokietijos rašytojų knygų vaikams vertimų į lietuvių kalbą 2000–2005 m. išleista mažiau nei po 10. Tarp jų randami tiek jau minėti Knisteris, J. Frydrichas, tiek ir daug metų leidžiami, tačiau vis dar mėgstami K. Majus, K. Funke ir kiti.

Galima teigti, kad Lietuvoje 2000–2005 m. populiariausi buvo jau daug metų leidžiami Vokietijos rašytojai vaikams, kaip L. Velskopf-Henrich ar O. Proisleris. Į jų tarpą įsiterpia ir šiuolaikinių rašytojų, kaip pvz. H. Ulrich. Lietuvoje vyrauja tendencija leisti įvairių vokiškai kuriančių rašytojų vaikams knygas, tuo suteikiant galimybę skaitytojams pasirinkti mėgstamą tematiką, pasakojimo stilių.

Skirtingai nei Vokietijos rašytojų knygų vaikams, austrų literatūra vaikams nėra populiari Lietuvoje. 2000–2005 m. buvo išleista tik 17 austrų rašytojų knygų vaikams. Vidutiniškai kasmet jų išleidžiama tik po 2,8. Populiariausiais autoriais galima būtų laikyti T. Breziną ir K. Niostlinger. Analizuojamuoju periodu buvo išleistos atitinkamai trys ir keturios šių rašytojų knygos vaikams. Abu jie nebuvo žinomi ankstesnės skaitytojų kartos Lietuvoje. Šis faktas gali lemti nedidelį austrų autorių populiarumą tarp Lietuvos skaitytojų.

Dar mažiau Lietuvoje yra žinomi šveicarų rašytojai vaikams. Populiariausiais, remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, galima laikyti S. Hartmaną ir T. Hiartnerį su apysaka „Aš ir mano žmogus: trumpi katino pasakojimai“ bei J. Spyri su apysaka „Heidi“. Abi šios knygos vaikams buvo išleistos 2000 m., vėlesniais metais nebuvo išleista nei viena šveicarų rašytojo knyga vaikams. Galima spėti, kad Lietuvos rinkoje šveicarų literatūros vaikams niša nėra užpildyta. Tokį mažą išleidžiamų knygų vaikams kiekį gali įtakoti ankčiau minėtos priežastys: mažas šveicarų literatūros žinomumas Lietuvoje, pačios Šveicarijos kultūrinis išskirtinumas.

Apibendrintai galima teigti, kad daugiausiai Lietuvoje išleidžiama Vokietijos rašytojų knygų vaikams, mažiausiai – šveicarų autorių. Vokiškų knygų vaikams rinką užpildančios Vokietijos autorių knygos yra skirtos įvairaus amžiaus ir skirtingų pomėgių vaikų grupėms.

3. ANKETINIO TYRIMO „LIETUVOS LEIDĖJŲ NAUDOJIMASIS FONDŲ TEIKIAMA FINANSINE PARAMA“ ANALIZĖ

Siekiant išsiaiškinti, kokiomis lėšomis naudodamiesi Lietuvos leidyklos ir leidėjai leidžia vokiškos grožinės literatūros vertimus į lietuvių kalbą, šiame darbe buvo atlikta leidyklų, leidžiančių vokišką grožinę literatūrą, anketinė apklausa.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, ar Lietuvos leidyklos naudojasi fondų teikiama finansine parama leisdamos grožinės literatūros vertimus, o jei nesinaudoja, tai kokios yra to priežastys.

Tyrimo uždaviniai:

- nustatyti, kokią dalį leidyklos leidžiamos grožinės literatūros sudaro vokiška grožinė literatūra;
- nustatyti, koks yra leidyklų leidžiamos vokiškos grožinės literatūros repertuaras;
- išsiaiškinti, ar Lietuvos leidėjai naudojasi fondų teikiama finansine parama knygoms leisti;
- išsiaiškinti, kodėl Lietuvos leidėjai nesinaudoja fondų teikiama finansine parama knygoms leisti;
- išsiaiškinti, kiek leidėjams žinoma apie fondų teikiamas finansines paramas knygoms leisti.

Tyrimo metodika. Tikslui pasiekti buvo iškelti minėti uždaviniai ir pasirinktas anketinės apklausos tyrimo metodas. Anketos klausimai buvo sudaryti, siekiant išsiaiškinti leidyklų leidžiamą vokišką grožinės literatūros knygų vertimų į lietuvių kalbą repertuarą ir nustatyti, kokiomis lėšomis jis yra leidžiamas. Apklausiant respondentus siekta išsiaiškinti, kur leidėjai sužino apie fondų teikiamą finansinę paramą knygoms leisti ir ar gaunamas informacijos kiekis yra pakankamas.

Tyrimo objektas – Lietuvos leidyklos, 2000–2005 m. išleidusios vieną ir daugiau vokiškos grožinės literatūros knygą lietuvių kalbą.

Tyrimo imtis. Anketavimui taikytas tikslinis atrankos būdas. Tyrimui pasirinktos Lietuvos leidyklos, kurios 2000–2005 m. išleido vokišką grožinės literatūros knygų vertimų į lietuvių kalbą. Bibliografijos ir knygotyros centro leidžiamos Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, Lietuvoje minėtais metais vokiškų knygų vertimų išleido 40 Lietuvos leidyklų. Anketos buvo išplatintos 30 leidėjų. Dėl pačių leidyklų pateikiamų kontaktų trūkumo arba esamų neteisingų kontaktų, 10 leidėjų anketos nebuvo pateiktos.

Visoms minėtoms leidykloms anketos buvo pateiktos lapkričio 24 dieną. Anketas paprašyta užpildyti per dvi savaites iki gruodžio 5 dienos. Dvidešimt keturios anketos buvo išsiųstos elektroniniu paštu, 6 respondentai apklausti savo darbo aplinkoje. Anketos buvo išsiųstos pakartotinai toms leidykloms, iš kurių negauta atsakymų. Visų atsakiusiųjų į klausimus respondentų skaičius sudarė 40%.

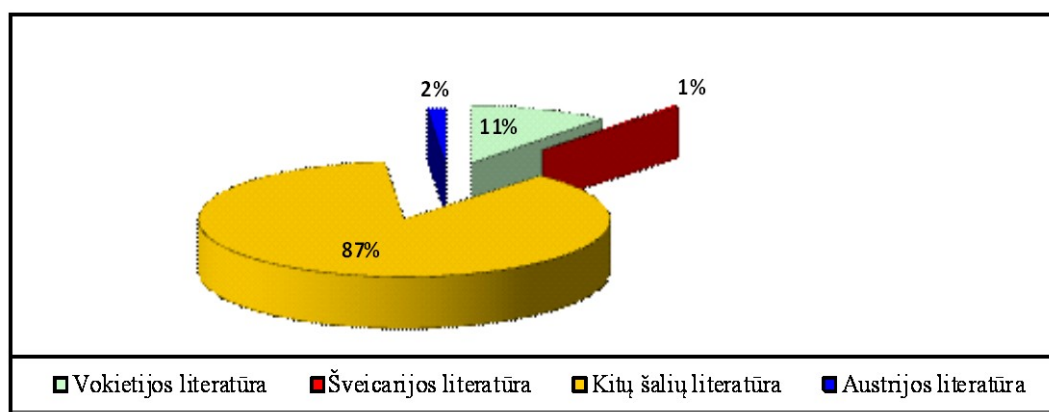
Anketa sudaryta iš bendrųjų ir specifinių klausimų. Joje buvo pateikta 16 klausimų, iš kurių 4 atviri ir 12 uždary. Atsakant į klausimus reikėjo pažymėti vieną arba kelis teisingus atsakymus.

Anketoje buvo suformuluoti tokie klausimai:

- kokią dalį leidžiamos verstinės grožinės literatūros sudaro vokiškai kuriančių autorių knygų vertimai;
- kas įtakoja vokiškų grožinės literatūros knygų pasirinkimą;
- kokių epochų vokiška literatūra yra leidžiama;
- ar leidykla naudojami fondų teikiama finansinė parama vokiškos grožinės literatūros vertimų leidimui; jei nesinaudoja, tai kodėl;
- kokių fondų teikiama finansinė parama leidykla naudojami;
- kokiems fondams yra teikiama pirmenybė;
- kokiais kriterijais vadovaujasi leidykla, pasirinkdama fondą;
- kokie fondai dažniausiai patenkina pateiktas paraiškas finansinei paramai gauti;
- kiek apytiksliai vokiškos grožinės literatūros vertimų išleidžiama gavus finansinę paramą iš fondų;
- iš kur leidykla sužino apie fondus ir jų teikiamą paramą;
- ar pakanka informacijos apie fondų teikiamą paramą knygoms leisti.

Visos leidyklos, kurioms buvo pateiktos anketos, 2000–2005 m. išleido bent po vieną vokiškos grožinės literatūros kūrinio vertimą, pasirinktinai Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos arba bet kurių dviejų ar visų trijų šalių autorių. Apklausos duomenimis, vokiška literatūra Lietuvos leidyklose sudaro nuo 0,4% iki 20% visos leidžiamos grožinės verstinės literatūros. Leidyklų repertuare vyrauja daugiausiai Vokietijos autoriai, mažiausiai leidžiama Šveicarijos rašytojų grožinės literatūros kūriniai (žr. 13 diagramą).

13 diagrama. Vokiškos grožinės literatūros pasiskirstymas pagal rašytojų kilmės šalį

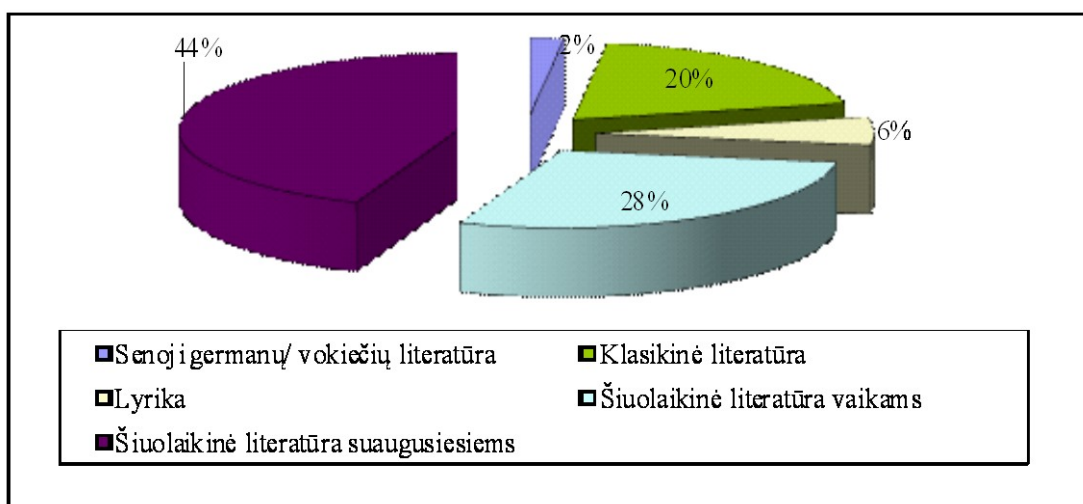

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

Leidėjų atsakymai patvirtino Lietuvos spaudos statistikos duomenis, kuriais remiantis išaiškėja, kad vokiškos grožinės literatūros vertimai sudaro vidutiniškai 13% visos Lietuvoje leidžiamos verstinės grožinės literatūros. Vokietijos rašytojų knygos sudaro apie 11%, austrų autorių kūriniai – apie 2%, o šveicarų rašytojų kūriniai – apie 1% visos Lietuvoje leidžiamos verstinės grožinės literatūros.

Penktuoju klausimu siekta išsiaiškinti, kokia grožinė literatūra yra Lietuvos leidyklų leidžiama dažniausiai: senoji germanų / vokiečių literatūra, klasikinė, šiuolaikinė literatūra vaikams, šiuolaikinė literatūra suaugusiesiems, lyrika. Anketos rezultatai rodo, kad Lietuvos leidyklos daugiausiai leidžia šiuolaikinių rašytojų knygas (žr. 14 diagramą).

14 diagrama. Vokiškos grožinės literatūros repertuaro pasiskirstymas

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

Prie šiuolaikinių vokiškai kuriančių rašytojų galima priskirti XX a. ir XXI a. Vokietijos, Austrijos ir Šveicarijos autorius. Šių rašytojų knygos suaugusiesiems sudaro didžiausią dalį leidyklų leidžiamo vokiškų knygų repertuaro – 44%. Kiek mažiau, vidutiniškai 28% vokiškų knygų repertuaro, sudaro šiuolaikinių autorių kūriniai vaikams. Šie autoriai dominuoja daugumos leidyklų leidžiamų knygų repertuare. Svarbu pažymėti, kad Lietuvoje leidžiamos dažniausiai XX a. pradžios ir vidurio vokiškai kuriančių autorių knygos, kaip pvz.: Ė. M. Remarko, T. Mano, A. Deblino, O. Proislerio, taip pat G. Graso, P. Ziuskindo, E. Jelinek, Fr. Diurenmato ir kitų autorių kūriniai. Tačiau patys moderniausi knygas suaugusiesiems vokiškai kuriantys rašytojai nėra gerai žinomi Lietuvoje. Vokietijos knygos apdovanojimus pelnę Julija Frank (Julia Franck), Katarina Haker (Katharina Hacker), Arno Gaigeris (Arno Geiger) kol kas nėra verčiami į lietuvių kalbą. Skaitytojams nėra žinomi Tomo Glaviniko (Thomos Glavinic), Tomo fon Štainekerio (Thomas von Steinaecker), I. Šulco, Pėterio Štamo (Peter Stamm) ir kitų šiuolaikinių autorių darbai. Tuo tarpu tarp vokiškų knygų vaikams, išleistų lietuvių kalba, galima rasti ir šiuolaikinių rašytojų, populiarių

ir savo šalyse, kaip K. Funke ar T. Brezina. Šiuolaikiniai vokiškai kuriantys autoriai beveik nėra žinomi. Priežasčių, kodėl jų kūriniai nėra verčiami į lietuvių kalbą, gali būti kelios. Viena jų gali būti, kad šie rašytojai kol kas nėra žinomi Lietuvoje ir leisti jų knygas yra rizikinga, ypač jei šių knygų leidimui negaunama finansinės paramos iš fondų. Kita priežastis galėtų būti ta, kad Lietuvos rinkoje vyrauja populiarioji literatūra, dėl to ieškoti ir leisti jaunos nežinomos užsienio šalių autorius, kuriančius ne „masiniam skoniui“, nėra pelninga. Kita vertus, leidėjus domina gerai žinomų ir vis dar paklausių XX a. vokiškų knygų leidimas.

Dvi leidyklos pažymėjo, kad prioritetą teikia klasikų kūriniais, o viena leidykla – lyrikai. Tyrime lyrika nebuvo išskirta į klasikinę ir šiuolaikinę, nes jos apskritai yra išleidžiamas nedidelis skaičius, palyginus su prozos kūriniais. Anketos duomenimis, lyrika sudaro tik 6% visų išleidžiamų vokiškų knygų vertimų Lietuvoje.

Gana didelę vokiškų knygų repertuaro dalį sudaro klasikų kūriniai, apie 20%. Prie jų priskiriami tokių laikotarpių kaip „Audros ir veržimosi“, „Veimaro klasikos“, žymiausių švietimo epochos ir XIX a. atstovų kūriniai. Klasika tapę kūriniai yra leidžiami nuolatos, jie turi susiformavusį skaitytojų ratą, taip pat įeina į privalomos literatūros sąrašus mokyklose, universitetuose. Todėl klasikinė vokiška literatūra yra nuolatos leidžiama, vidutiniškai kas keleri metai pasirodo pakartotiniai leidimai.

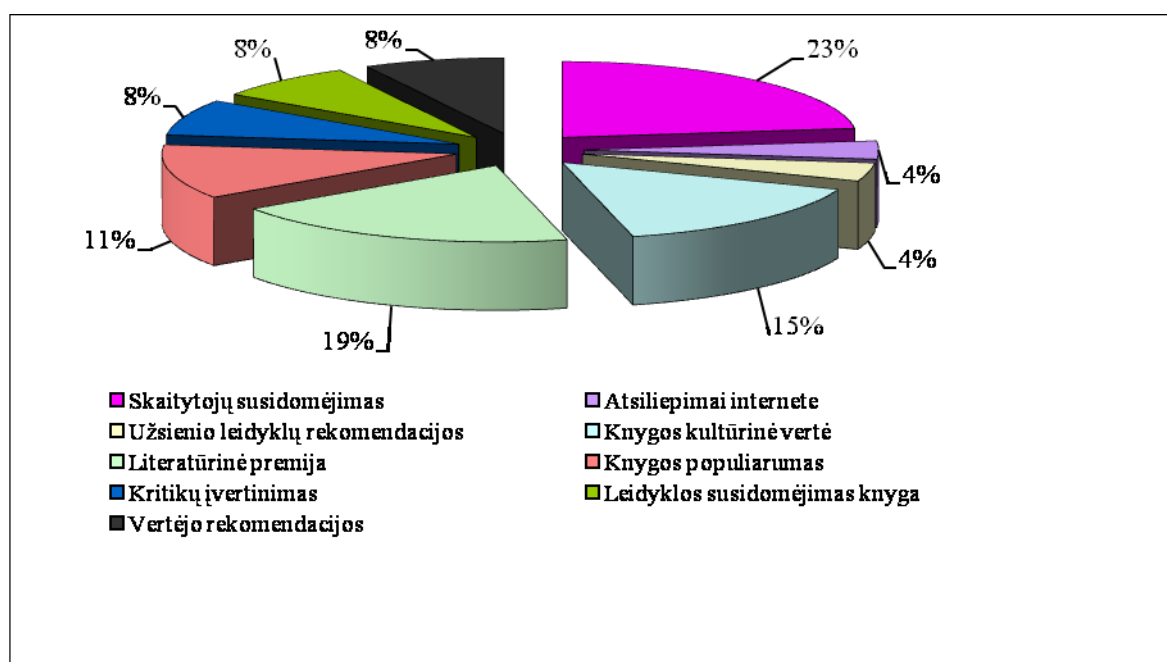
Anketos duomenimis Lietuvos leidyklos yra mažiausiai suinteresuotos leisti senąją germanų ar senąją vokiečių literatūrą. Pastaroji sudaro tik apie 2% viso Lietuvoje leidžiamo vokiškų knygų srauto.

Tokių vokiškų knygų repertuaro pasiskirstymą lemia tai, kad leidėjai vokiškos grožinės literatūros repertuarą formuoja atsižveldami daugiausiai į skaitytojų susidomėjimą leidžiama knyga (žr. 15 diagramą).

Dauguma apklaustų leidyklų pažymėjo, kad skaitytojų domėjimasis tam tikra vokiška literatūra yra pagrindinis faktorius, lemiantis, ar knyga bus leidžiama. Tendenciją, kad tarp populiariausių ir skaitytojų perkamiausių knygų vyrauja šiuolaikinių autorių grožinė literatūra, įtakoja tai, kad leidėjai dažniausiai pasirenka leisti paklausių šiuolaikinių vokiškai kuriančių autorių grožinę literatūrą suaugusiesiems arba vaikams, o ne klasiką ar senąją germanų arba vokiečių literatūrą.

Pasirenkant knygą be skaitytojų nuomonės ypatingai svarbu yra tai, ar knyga yra gavusi literatūrinę premiją, ar nėra gavusi. Knyga, gavusi literatūrinę premiją, atrodo svaresnė, lyginant su kitomis knygomis. Atitinkamai galima numanyti, kad apdovanotų knygų literatūrinė, meninė, kultūrinė vertė yra didesnė, nei literatūrinio įvertinimo nesulaukusių knygų, juo labiau, kad knygos kultūrinė vertė yra vienas svarbiausių faktorių, lemiančių, ar verta leisti pasirinktą knygą.

15 diagrama. Vokiškos grožinės literatūros pasirinkimą lemiantys faktoriai

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

Leidyklos pažymėjo, kad be minėtų faktorių, knygos pasirinkimą įtakoja knygos populiarumas kitose užsienio valstybėse. Kuo didesnio populiarumo knyga sulaukia užsienio valstybėse, tuo mažiau rizikinga leisti šią knygą Lietuvoje. Rizikos laipsnis šiuo atveju vis tiek išlieka, nes kitose valstybėse paklausi knyga nebūtinai tampa perkama Lietuvos skaitytojų. Tačiau anketos duomenimis, dauguma Lietuvos leidėjų atsižvelgia į šį faktorių.

Leidyklos paminėjo, kad šiek tiek įtakos pasirenkant, kurią knygą verta leisti, turi literatūros kritikų vertinimas, taip pat vertėjų rekomendacijos. Panašios įtakos leidėjų apsisprendimui turi jų pačių susidomėjimas knyga.

Mažiausiai įtakos knygos pasirinkimui, leidėjų nuomone, turi užsienio leidyklų rekomendacijos ir pasiūlymai bei internete randami atsiliepimai apie knygas.

Reikia pastebėti, kad vertėjų ir kritikų rekomendacijos didžiausios įtakos turi leidykloms, kurios per metus išleidžia mažiau nei 10 knygų. Galima daryti prielaidą, kad šios leidyklos yra suinteresuotos leisti ne komercinę, o kultūriškai vertingą literatūrą ir remiasi profesionalų nuomone apie knygas. Daugiau knygų išleidžiančioms leidykloms didžiausios įtakos turi Lietuvos skaitytojų poreikis tam tikrai literatūrai bei jau išleistos knygos populiarumas užsienio šalyse. Tai rodo, kad leidyklos suinteresuotos leisti paklausias, gerai perkamas knygas.

Pagrindinis šio anketinio tyrimo tikslas, kaip minėta, yra išsiaiškinti, ar leidyklos naudojasi fondų teikiama finansine parama leisti vokiškos grožinės literatūros vertimus į lietuvių kalbą.

Anketinio tyrimo duomenimis, fondų teikiama finansine parama knygoms leisti naudojasi 42% leidyklų. 58% leidyklų nesikreipia į fondus dėl finansinės paramos. Apklausos duomenimis,

išleidžiamų per metus knygų kiekis neįtakoja leidyklos pasirinkimo kreiptis ar nesikreipti į fondą dėl paramos.

Pagrindinės priežastys, dėl kurių leidyklos nesikreipia į fondus dėl paramos yra šios:

- trūksta informacijos apie fondų teikiamą paramą;
- abejojama finansinės paramos gavimo realumu;
- pakanka savų finansinių išteklių;
- paramos gavimas reikalauja per daug pastangų.

Minėtos priežastys vyrauja visų nesikreipiančių į fondus leidyklų atsakymuose, tačiau ypatingai pabrėžiamas informacijos apie fondus trūkumas. Kartais į fondus dėl paramos nesikreipiama dėl leidžiamos knygos pobūdžio. Komercinio pobūdžio knygos paprastai finansinės paramos negauna. Dėl šios priežasties leidyklos atitinkamoms knygoms neteikia prašymų paramai gauti. Reikia pastebėti, kad leidyklos, kurių repertuare mažai minėto pobūdžio knygų, į fondus dėl finansinės paramos kreipiasi dėl kiekvienos arba daugumos savo leidžiamų vokiškų knygų.

Kaip minėta, anketos duomenimis į fondus dėl finansinės paramos vokiškų knygų leidybai kreipiasi 42% leidyklų. Tik viena iš šių leidyklų teigė, kad visas knygas, tame tarpe ir vokiškos grožinės literatūros leidimus, leidžia tik su finansine parama, gauta iš fondų. Kitose leidyklose vokiškos knygos, išleistos su finansine parama iš fondų, sudaro nuo 20% iki 70% visų vokiškų grožinės literatūros knygų. Leidyklų teigimu, paremtų knygų leidimų skaičius svyruoja priklausomai nuo pasirinkto vokiškų knygų repertuaro. Knygos, kurios priskiriamos laisvalaikio literatūrai, populiariesiems skaitiniams ir nėra laikomos literatūriškai ar kultūriškai reikšmingomis, paprastai negauna finansinės paramos iš fondų. Paskutiniaisiais metais vyraujant tendencijai leisti pastarąsias knygas, paramą gaunančių vokiškų knygų skaičius mažėja.

Fondai, į kuriuos dažniausiai kreipiamasi paramos, pagal prioriteto tvarką yra:

- Goethe's institutas;
- Pro Helvetia;
- Kultūra 2000;
- Lietuvos respublikos Kultūros ministerija;
- Lietuvos respublikos Kultūros ir sporto rėmimo fondas;
- Forum Humanum;
- Robert-Bosch fondas;

Leidyklos kreipdavosi dėl finansinės paramos į Atviros Lietuvos visuomenės fondą, Kultur-Kontakt Austria, tačiau šiuo metu minėti fondai paramos knygų leidybai Lietuvoje nebeteikia. Pastarojo fondo prioritetai pasikeitė ir paramos skyrimas Lietuvai nutrūko.

Atlikto tyrimo duomenimis į užsienio valstybių institucijas, kurios gali suteikti finansinės paramos, leidyklos kreipiasi dažniausiai.

Goethe's institutas yra Vokietijos Federacinės Respublikos kultūros institutas, veikiantis ne tik Lietuvoje, bet ir daugelyje kitų užsienio valstybių. Jo pagrindinis veiklos tikslas yra skatinti tarpkultūrinį bendradarbiavimą, mokyti vokiečių kalbos užsienyje ir pristatyti Vokietijos visuomeninį, politinį ir kultūrinį gyvenimą. Atlikdamas svarbią informacijos apie Vokietijos kultūrą skleidimo misiją, Goethe's institutas vykdo rėmimo programą „Vokiškos literatūros vertimas į užsienio kalbas“. Ši programa skiria finansinę paramą grožinės ir mokslinės literatūros kūrinių leidybai, kurią gali gauti užsienio šalių leidyklos. Goethe's institutas šia programa „siekia atkreipti užsienio leidėjų dėmesį į vokiečių autorius“ [51] ir taip supažindinti vokiečių kalbos nemokančius skaitytojus su vokiška literatūra.

Finansinė parama gali būti suteikta reikšmingiems šiuolaikinių Vokietijos autorių poezijos ir prozos kūriniams, šiuolaikiniams dramos kūriniams, kokybiškai vaikų ir jaunimo literatūrai, svarbiems vokiečių literatūros klasikos kūriniams. Viena svarbiausių finansinės paramos suteikimo sąlygų – „tekstas turi būti verčiamas iš originalo kalbos“ [51], t.y. iš vokiečių kalbos.

Leidyklos, leidžiančios Vokietijos autorių grožinės literatūros kūrinius, pažymėjo, kad Goethe's institutas finansinę paramą skiria didžiajai daliai leidžiamos Vokietijos autorių grožinės literatūros.

Šveicarijos autorių grožinę literatūrą aktyviai remia Šveicarijos kultūros rėmimo fondas Pro Helvetia. Šio fondo svarbiausias tikslas yra sudaryti geriausias sąlygas kurti šveicarų kultūrą ir ją skleisti užsienyje. Pro Helvetia fondas taip pat vykdo šveicarų grožinės literatūros vertimų į užsienio kalbas rėmimo programą. Parama yra skiriama grožinės literatūros vertimams. Fondas neprisiima kitų su knygos išleidimu susijusių išlaidų [42].

Tyrime dalyvavusios leidyklos, kaip vieną iš svarbiausių fondų, suteikiančių finansinę paramą vokiškų knygų leidimui, paminėjo Europos Sąjungos struktūrinių fondų programą „Kultūra 2000“.

Pagrindiniai minėtos programos tikslai yra skatinti kultūrinį dialogą ir Europos tautų kultūros bei istorijos pažinimą, taip pat kūrybiškumą ir menininkų darbų mobilumą, europinės reikšmės kultūros propagavimą. „Kultūra 2000“ leidybos srityje paprastai dengia vertėjo honorarą. Finansavimas nėra skiriamas darbams, kurie gauna paramą vertimo išlaidoms padengti iš kitų šaltinių [15].

Programa „Kultūra 2000“ buvo numatyta kaip penkiametė programa 2000–2004 m., skirta skatinti kultūrinius projektus. Ši programa, į kurią aktyviai įsijungė ir Lietuvos leidyklos, buvo pratęsta, o nuo šių metų pradėjo veikti naujoji programa „Kultūra“, skirta 2007–2013 m.

Anketos duomenimis, minėta Europos Sąjungos programa suteikia finansinę paramą didelei daliai Lietuvoje leidžiamų vokiškos grožinės literatūros kultūriškai vertingų ar reikšmingų kūrinių.

Leidėjų nuomone, Lietuvos kultūros institucijos remia mažą dalį verstinės grožinės literatūros, tame tarpe ir vertimų iš vokiečių kalbos. Lietuvos respublikos Kultūros ministerija iš

valstybės biudžeto gaunamais pinigais gali paremti tik didelę reikšmę Lietuvos kultūrai turinčių knygų leidybą. Nors Kultūros ministerijos priimtuose „Knygų leidybos rėmimo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų nuostatose“ numatoma remti ir vertimus į lietuvių kalbą, pirmenybė teikiama orginaliajai šiuolaikinių lietuvių autorių grožinei kūrybai [33]. Dėl šios priežasties sudėtinga gauti paramą verstinės grožinės literatūros leidimams, tame tarpe ir grožinės literatūros vertimams iš vokiečių kalbos.

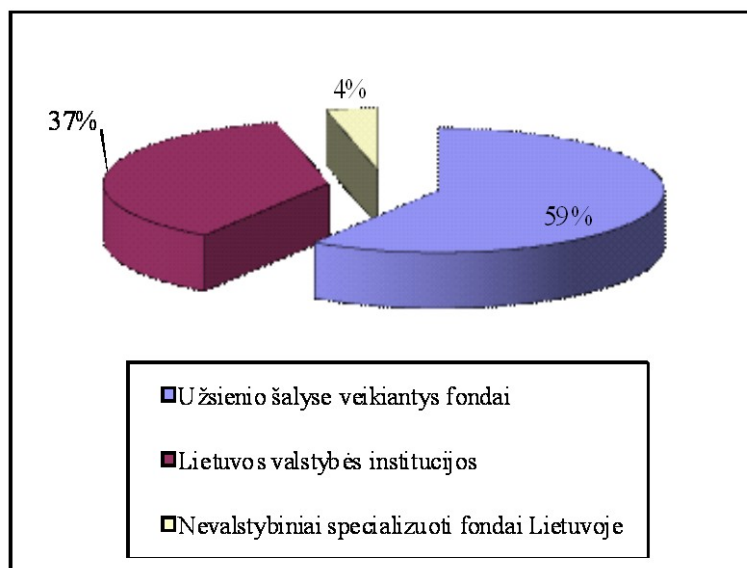
Leidybą Lietuvoje taip pat remia Lietuvos respublikos Kultūros ir sporto rėmimo fondas. Šis fondas teikia gerokai mažesnę paramą nei Kultūros ministerija, tačiau gali finansuoti stambius leidybinius projektus. Fondas pirmenybę literatūros srityje teikia literatūros sklaidos projektams, užsienio grožinės literatūros vertimų leidimams, lietuvių literatūros vertimams [9]. Šis fondas dažniau nei Kultūros ministerija suteikia paramą ir vokiškos grožinės literatūros vertimams į lietuvių kalbą.

Viena iš apklaustų leidyklų paramos kreipėsi ir į Udo Kelerio (Udo Keller) fondą „Forum humanum“. Šis fondas skiria finansinę paramą tarpdisciplininiais ir tarpreliginiams projektams. Fondas remia tiek atskirus asmenis, tiek ir projektus. Vienas iš pagrindinių fondo tikslų yra skatinti skleisti dvasinį ir kultūrinį palikimą [16].

Kelis grožinės literatūros kūrinių vertimus taip pat yra parėmęs Roberto Bošo (Robert Bosch) fondas, skatinantis Vokietijos kultūros sklaidą užsienio šalyse ir remiantis tarpkultūrinius projektus [43].

Anketinio tyrimo duomenimis, leidyklos pirmenybę kreipimuisi dėl finansinės paramos teikia užsienio šalyse veikiančioms fondams (žr. 16 diagramą).

16 diagrama. Leidyklų prioritetai fondams, teikiantiems finansinę paramą

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

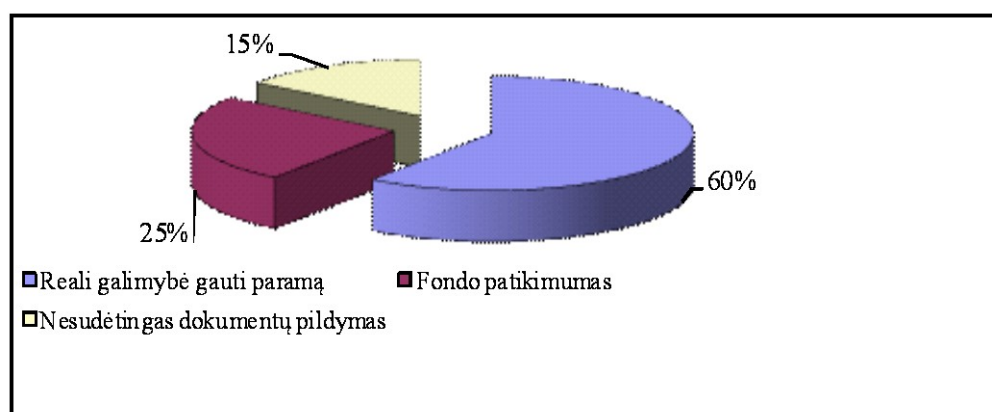
59% leidyklų pirmenybę teikia užsienio valstybėse veikiančioms fondams: Goethe' s institutui, kai leidžiamos Vokietijos autorių knygos, Pro Helvetia, kai leidžiamos Šveicarijos autorių knygos. Leidėjų teigimu, minėti fondai dažniausiai patenkina pateiktas paraiškas. Europos sąjungos programai „Kultūra 2000“ taip pat dažnai yra teikiamos paraiškos dėl finansinės paramos knygų leidimui. Didžiosios dalies leidėjų nuomone, jei paraiškos dėl finansinės paramos nepatenkina pirmieji fondai, dažniausiai ją patenkina programa „Kultūra 2000“ ir atvirkščiai. Tai galioja ne komercinėms, o literatūrinę ar kultūrinę vertę turinčioms knygoms. Ankstesniais metais leidėjų paraiškos dažnai buvo teikiamos vienam didžiausių Austrijos kultūros centrų „Kultur-kontakt Austria“, kurio veiklos sritys yra kultūros sklaida ir tarpkultūrinio dialogo kūrimas [31]. Šis centras patenkino didelę dalį paraiškų dėl finansinės paramos austrų autorių knygų vertimams Lietuvoje, tačiau pasikeitus rėmimo programos prioritetams, Lietuvoje leidžiamoms austrų autorių knygoms finansinės paramos nebesuteikia.

37% leidėjų pirmenybę teikia ne užsienio fondams, bet Lietuvos valstybinėms institucijoms, visų pirma Lietuvos respublikos Kultūros ministerijai, taip pat Lietuvos respublikos Kultūros ir sporto rėmimo fondui. Pastarasis, leidėjų teigimu, finansinę paramą suteikia didesniai skaičiui vokiškų knygų vertimų nei Kultūros ministerija.

Anksčiau finansinę paramą leidybai teikė ir Atviros Lietuvos fondas. Kiti specializuoti nevalstybiniai fondai nėra populiarūs Lietuvoje.

Priežastys, dėl kurių leidėjai pirmenybę teikia skirtingiems fondams yra įvairios (žr. 17 diagramą).

17 diagrama. Pagrindiniai kriterijai, pasirenkant fondą / instituciją dėl finansinės paramos

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

Svarbiausias kriterijus pasirenkant, kuriam fondui teikti paraiškas dėl finansinės paramos gavimo, yra reali galimybė gauti paramą. Šį kriterijų kaip svarbiausią paminėjo net 60% tyrime dalyvavusių leidyklų. Remiantis anketiniais duomenimis, pastebima, kad realiausia galimybė gauti

finansinę paramą leisti vokiškų knygų vertimus į lietuvių kalbą yra iš jau minėtų užsienio šalyse veikiančių fondų, o šis faktorius labiausiai įtakoja leidėjus, renkantis, kuriam ar kuriems fondams pateikti paraiškas dėl finansinės paramos.

Kiek mažiau leidėjams rūpi fondo patikimumas. Galima numanyti, kad leidėjams svarbiausia gauti finansavimą knygos išleidimui, o ne pačio fondo veiklos „skaidrumas“. Panaši situacija yra ir dėl dokumentų pateikimo sudėtingumo. Vos du leidėjai pažymėjo, kad nesirenka atskirų fondų dėl to, kad sudėtinga surinkti ir pateikti visus reikalingus dokumentus dėl finansinės paramos, dokumentų paruošimas reikalauja per daug laiko ir darbo sąnaudų. Daugumai leidyklų šis faktorius neturi lemiamos įtakos renkantis paramą leidybai teikiantį fondą.

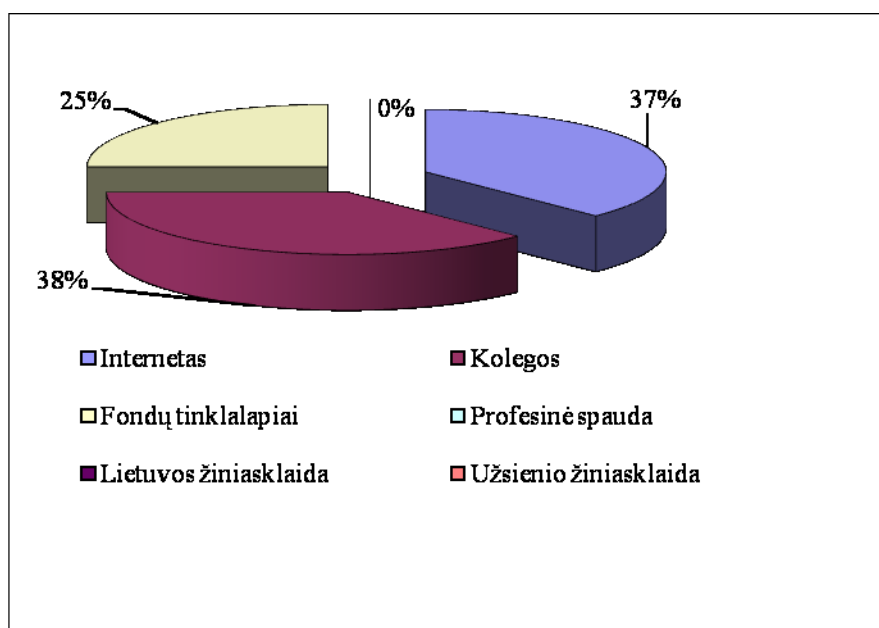
Didelė problema norint pateikti paraiškas fondams dėl finansinės paramos yra informacijos trūkumas. Tai pažymėjo visos apklausoje dalyvavusios leidyklos. Leidėjų nuomone, trūksta pačios svarbiausios informacijos apie fondų teikiamą paramą:

- iki kada turi būti pateiktos paraiškos;
- kokie užsienio fondai teikia finansinę paramą;
- kokie fondai / institucijos teikia finansinę paramą Lietuvoje;
- kokie yra projektų vertinimo kriterijai;
- kokie dokumentai turi būti pateikti, norint gauti finansinę paramą.

Leidyklos pažymėjo, kad susistemintos informacijos apie fondų teikiamą paramą nėra, o internetiniuose puslapiuose pateikiama informacija dažnai nėra tiksli, trūksta aiškumo.

Informacijos apie fondų teikiamą paramą leidyklos gauna iš įvairių šaltinių (žr. 18 diagramą).

18 diagrama. Informacijos apie fondų teikiamą finansinę paramą šaltiniai

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

Didžioji dalis informacijos apie fondų teikiamą finansinę paramą knygų leidybai yra gaunama iš kolegų. Informacijos apie fondus paieškai taip pat svarbus internetas, pačių fondų tinklalapiai. Nei Lietuvos žiniasklaidos priemonės, tokios kaip televizija, radijas, spauda, nei užsienio žiniasklaidos priemonės nėra leidėjams informacijos šaltinis. Tokia pati situacija yra ir su profesine spauda, t.y. profesinėje spaudoje nėra ieškoma arba ji nepateikia informacijos apie fondų teikiamą paramą leidybai. Lietuvoje tai pasireiškia dėl profesinės spaudos leidėjams trūkumo. Užsienio šalių profesinė spauda taip pat nėra informacijos šaltinis Lietuvos leidėjams.

Apibendrinant anketos duomenis, galima teigti, kad vokiška grožinė literatūra leidyklose sudaro apie 0,4–20% visos leidžiamos verstinės grožinės literatūros. Labiausiai pasirinkimą, kokią vokišką knygą leisti, įtakoja skaitytojų susidomėjimas rašytoju bei jam skirta literatūrinė premija. Didžiausią dalį Lietuvoje išleidžiamų vokiškų knygų vertimų sudaro šiuolaikinių rašytojų knygos suaugusiems ir vaikams.

Tik mažiau nei pusė Lietuvos leidėjų naudojami fondų teikiama finansine parama leisti šiems vokiškų knygų vertimams į lietuvių kalbą. Didžiausios įtakos tam turi leidžiamų vokiškų knygų reperturo didžiąją dalį sudaranti populiarioji grožinė literatūra, kuri nėra remiama.

Dažniausiai parama yra gaunama iš užsienio šalių fondų, kurie remia vertimus iš vokiečių kalbos į lietuvių kalbą, taip siekdami skleisti vokišką kultūrą kitose šalyse, tame tarpe ir Lietuvoje. Lietuvos institucijos nėra suinteresuotos remti grožinės literatūros vertimus ir finansinę paramą suteikia tik ypatingai kultūriškai svarbioms knygoms. Dėl šios priežasties leidyklos dažniau renkasi užsienio šalių fondus, tokius kaip Goethe's institutą, Pro Helvetia, taip pat Europos sąjungos struktūrinių fondų programą „Kultūra 2000“.

Nors parama yra suteikiama 20–70% visų vokiškų knygų vertimų į lietuvių kalbą, didžioji dauguma leidėjų pažymėjo, kad trūksta informacijos apie užsienio ir Lietuvos fondų ar institucijų teikiamą finansinę paramą leidybai, o tai apsunkina paraiškų teikimo „mechanizmą“. Informacijos leidėjai dažniausiai ieško internetiniuose puslapiuose arba fondų tinklalapiuose, tačiau daugiausiai jos gauna iš kolegų.

IŠVADOS

Grožinės literatūros bei knygos sąvokos nėra galutinai susiformavusios ir vis dar yra diskutuotinos. Tiek grožinės literatūros, tiek knygos apibrėžimai yra suvokiami ir pateikiami skirtingai, priklausomai nuo norimų išryškinti požymių. Knyga šiame magistro darbe yra suprantama kaip neperiodinis leidinys, didesnis negu 3 spaudos lankai, arba 48 puslapiai. Grožinės literatūros knyga apibrėžiama kaip per meninį stilių išryškėjančios kūrybinės išgalios, užrašytos / atspausdintos popieriuje.

Knygų leidyba yra savitos specifikos verslas, kuriuo viena vertus siekiama gauti pelno, antra vertus – ieškoma galimybių išleisti išliekamąją vertę turinčių knygų. Ekonominiai veiksniai įtakoja leidybos verslą, kuris priklausomai nuo rinkos sąlygų išgyvena bumą, kaip pavyzdžiui 1990 m., arba nuosmukį, kaip įvyko 2000 m.. Vokiškų grožinės literatūros knygų vertimų į lietuvių kalbą leidyba Lietuvoje yra įtakojama tų pačių ekonominių veiksnių, kaip ir visa grožinės literatūros leidyba Lietuvoje. Dėl šios priežasties išleidžiamų per metus vokiškų knygų pavadinimų skaičius yra proporcingas visos grožinės literatūros knygų pavadinimų skaičiui. Vidutinis vokiškos knygos tiražas atitinka vidutinį Lietuvoje išleidžiamų grožinės literatūros knygų tiražą. Ypatingai ryškiai sąryšis su grožinės literatūros knygų leidybos tendencijomis pastebimas Vokietijos autorių knygų leidyboje, nes būtent šios šalies knygų, lyginant su Austrija ir Šveicarija, Lietuvoje yra išleidžiama daugiausiai. Be to Vokietijos autorių knygų leidyba Lietuvoje turi galias tradicijas, besitęsiančias nuo Mažosios Lietuvos laikų. Mažiausiai yra išleidžiama Šveicarijos autorių knygų. Nagrinėjant Lietuvos leidybos situaciją nuo 1990 m., galime išvelgti tiražų mažėjimo ir knygų pavadinimų skaičiaus didėjimo tendencijas. Šios tendencijos vyrauja ir vokiškų knygų vertimų į lietuvių kalbą leidyboje. Daugėjant skirtingų pavadinimų, skaitytojai yra supažindinami su didesniu skaičiumi vokiškosios literatūros atstovų, kas leidžia teigti, kad Lietuvos skaitytojai yra supažindinami su didele dalimi šiuolaikinių vokiškai kuriančių rašytojų, leidžiami anksčiau drausti rašytojų kūriniai.

2000–2005 m. Lietuvoje buvo išleisti iš viso 275 vokiškai kuriančių autorių grožinės literatūros knygų vertimai į lietuvių kalbą, iš jų 132 knygos suaugusiesiems ir 143 knygos vaikams. Nors visuotinai pripažinto apibrėžimo, kas yra „knygos vaikams“ nėra, juo suprantami kūriniai skirti vaikams, t.y. asmenims, neturintiems 18 metų. Minėtu laikotarpiu išleistų vokiškų knygų repertuaras tiek vaikams, tiek suaugusiesiems yra gausus. Vokiškas knygas suaugusiesiems tuo laikotarpiu išleido 30 skirtingų leidyklų, knygas vaikams – 17 leidyklų. Kiekybiškai abiejose amžiaus grupėse pirmauja leidyklos „Alma littera“ ir „Vaga“, išleidusios po daugiau nei 10 knygų kiekvienoje amžiaus grupėje, dauguma leidyklų per šešerių metų laikotarpį išleido tik po 1–2 vokiškas knygas. Dauguma vokiškų knygų yra leidžiama pavienės. 27 vokiškos knygos

suaugusiesiems buvo išleistos 13 leidyklų leidžiamų tęstinių knygų serijų. Nei viena jų nebuvo skirta išskirtinai vokiškai kuriančių autorių kūrybai. Daugiausiai vokiškų knygų suaugusiesiems (9) išleista leidyklos „Alma littera“ serijoje „XX amžiaus auko fondas“. 55 vokiškos knygos vaikams buvo išleistos 15 skirtingų tęstinių knygų serijų, dvi jų – „Amanda X“ ir „Karlo Majaus palikimas“ – skirtos vokiškai kuriančių autorių, atitinkamai J. Frydricho ir K. Majaus, knygoms. Daugiausiai vokiškų knygų vaikams (12) išleista leidyklos „Alma littera“ serijoje „Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!“.

Vidutinis vokiškų knygų tiražas atitinka vidutinį Lietuvoje leidžiamų grožinės literatūros knygų tiražą. Ypač mažais tiražais paprastai leidžiamos eilėraščių knygos, didžiausiais – populiariausių knygų sąrašuose esantys vokiškai rašančių autorių kūriniai, taip pat Lietuvoje ypatingai populiarių rašytojų, kaip H. Hesės ir E. M. Remarko, romanai. Romanai yra vyraujantis žanras tarp vokiškų knygų suaugusiesiems. Tarp vokiškų knygų vaikams daugiausiai randama apysakų. Abu minėti žanrai yra panašūs, skiriasi jų sudėtingumo lygis. Dėl turinio paprastumo ir trumpumo, apysaka yra priimtinesnė vaikams, nei suaugusiesiems. Daugeliu atveju, apysaką galima laikyti trumpu romanu. Žanriniai skirtumai įtakoja knygų apimtį. Dėl šios priežasties vidutinė knygų suaugusiesiems apimtis yra 150–250 puslapių, vidutinė knygų vaikams apimtis – 80–150 puslapių. Dėl žanrinių ypatumų mažiausios apimties yra eilėraščių ir citatų rinktinės. Knygos apimties specifika yra būdinga visoms grožinės literatūros knygoms. Apimtimi bendrame kontekste ypač ryškiais ypatybėmis vokiška grožinė literatūra neišsiskiria.

Tokios poligrafinės ypatybės, kaip šrifto dydis, paraščių plotis, popieriaus gramatūra, iliustracijų kiekis taip pat įtakoja knygos apimtį. Tai ypač svarbu siekiant padaryti reikiamą knygos apimtį, kuri šalia knygos viršelio apipavidalinimo yra vienas iš svarbesnių veiksnių, atkreipiančių pirkėjų dėmesį.

Tačiau bene pats svarbiausias faktorius, įtakojantis knygos populiarumą, yra knygos autorius. Pagal 2000–2005 m. išleistų knygų skaičių, populiariausi vokiškai kuriantys autoriai yra H. Hesė, Ė. M. Remarkas, S. Kubelka, Št. Cveigas, Fr. Diurenmatas. Iš vokiškai rašančių autorių vaikams dažniausiai leidžiami yra O. Proisleris, H. Ulrich, Knister, L. Velskopf-Henrich, K. Majus. Dauguma minėtų autorių yra leidžiami Lietuvoje ne tik pastaraisiais metais, tačiau žinomi dabar jau vyresnėms skaitytojų kartoms. Patys moderniausi vokiškai kuriantys autoriai Lietuvoje beveik nėra leidžiami.

Taigi vokiškų knygų leidyba 2000–2005 m. priklausė nuo bendros to meto Lietuvos leidybinės situacijos. Vyraujančios tendencijos, kaip knygų pavadinimų didėjimas ir tiražų mažėjimas, jaučiamas ir vokiškų knygų leidyboje. Tendencija leisti pavienes knygas, įtakoja leidėjus atidžiau rinktis, kurias knygas leisti, kaip apipavidalinti, kad jos patrauktų kuo daugiau

pirkėjų. Dėl šios priežasties Lietuvoje dažnai leidžiami jau turinčių savo skaitytojų ratą vokiškai kuriančių rašytojų kūriniai arba populiariausiųjų sąrašuose esančios knygos.

Vokiškų knygų repertuaro pasirinkimas turi didelės įtakos knygų populiarumui tarp skaitytojų. Populiarioji grožinė literatūra paprastai yra geriau perkama, nei literatūrinę vertę turinčios knygos, skirtos siauram skaitytojų ratui. Dėl šios priežasties leidyklos, siekiančios leisti ne tik populiariają grožinę literatūrą, ieško įvairių finansavimo šaltinių.

Išanalizavus anketinio tyrimo duomenis paaiškėjo, kad finansine parama, gaunama iš užsienio ar Lietuvos fondų bei institucijų, naudojasi beveik pusė apklausoje dalyvavusių leidėjų. Fondų teikiama parama nesinaudojantys leidėjai teigė, kad leidžiamoms vokiškoms knygoms užtenka savų lėšų arba leidžiamas repertuaras neatitinka fondų keliamų kriterijų. Daugelis leidyklų fondų teikiama finansine parama nesinaudoja dėl informacijos trūkumo.

Finansinę paramą siekiantys gauti leidėjai, dažniausiai kreipiasi į Goethe's institutą, Šveicarijos kultūros rėmimo fondą „Pro Helvetia“, Europos sąjungos struktūrinių fondų programą „Kultūra 2000“. Šie fondai, siekdami skleisti vokiškąją kultūrą užsienio šalyse bei skatinti tarpkultūrinį bendradarbiavimą, paremia didelę dalį vertimų iš vokiečių kalbos. Tokios Lietuvos institucijos, kaip Lietuvos respublikos Kultūros ministerija bei Lietuvos respublikos Kultūros ir sporto rėmimo fondas, finansinę paramą vokiškų knygų vertimams suteikia pakankamai retai.

Lyginant Lietuvos spaudos statistikos duomenis, apie Lietuvoje išleidžiamų knygų skaičių, ir anketinės apklausos duomenis, išryškėja, kad vokiškų knygų vertimų srautas sudaro apie šeštadalį visų Lietuvoje leidžiamų grožinės literatūros vertimų. Skirtingose leidyklose išleidžiamų vokiškų knygų skaičius yra nevienodas. Didžiausią jų skaičių į rinką pateikia kiekybiškai daugiausiai knygų Lietuvoje išleidžiančios leidyklos „Alma littera“, „Vaga“, „Tyto alba“.

Vokiškai kuriančių rašytojų knygų leidyba Lietuvoje nepraranda savo reikšmės. Remiantis Lietuvos spaudos statistikos duomenimis, knygų pavadinimų skaičius, tiek vokiškų knygų suaugusiems, tiek vaikams, kiekvienais metais auga. Skaitytojams pateikiamos ne tik populiariausiųjų knygų sąrašuose esančios knygos, bet ir mažiau žinomų rašytojų kūriniai. Gaudamos finansinę paramą iš fondų, leidyklos turi galimybę skaitytojus supažindinti su svarbiausiais vokiškosios literatūros atstovais ir jų kūriniais.

Summary

THE PUBLICATION OF BOOKS WRITTEN BY GERMAN-WRITING AUTHORS IN 2000-2005 IN LITHUANIA

by Raminta Kerpiškytė

Institute of Documentation and Book Science,
Faculty of Communication,
Vilnius University

Every year the number of books under different titles published in Lithuania gradually increases. The tendencies prevailing in the publication of books have influence on the publication of German-written books translated into Lithuanian. This process is affected by the same factors having impact on the publication of books in Lithuania in general, i.e. economic and social factors.

The subject-matter of this Master's paper is *The Publication of Books Written by German-writing Authors in 2000-2005 in Lithuania*. The paper deals with the translations of fiction literature created in the German language and published in Lithuania within the years 2000-2005. The fiction works created by German, Austrian, and Swiss authors are attributed to the group of German-written literature. The earlier-mention period has been chosen in order to find out the tendencies in the publishing business in Lithuania during the first years of the 21st century with a special attention given to the German-written literature. Also, up to now the main attention has been paid to the general publishing situation in Lithuania ignoring the country of origin of an author. In particular, the Lithuanian publications of fiction works in translation have not been analyzed in detail.

The main aim of this paper is to explore the variety of German-written fiction books published in Lithuania in the years 2000-2005 and to look deeper into the peculiarities of publication work. The following objectives are set in order to achieve the aim: to define the conception of fiction literature and the book; to introduce an overview of the German-written literature history; to make an analysis of the publishing industry in Lithuania since 1990 drawing a special attention to the publication of books of German, Austrian, and Swiss authors; to collect data on the Lithuanian translations of the German-written fiction literature published in Lithuania in around 2000-2005 and, based on this data, make an analysis of its variety; to reveal tendencies in the sphere of publication of German-written books in Lithuania; to determine the part of books written by German-writing authors among the published fiction works in general; to identify funds financing the publication of such books.

The methods of analysis and synthesis have been used for the purpose of the research. The method of analyses employed to process data about the variety of German-written books published in 2000-2005. The sources for the data were the yearly statistical chronicle *The Lithuanian Publishing Statistics* published by The Centre of the Bibliography and Book Science under Martynas Mažvydas National Library of Lithuania and the Lithuanian Integrated Library Information System Union Catalogue. The method of synthesis employed to summarize the available data about the publication of German-written books and its tendencies in Lithuania. With the aim to identify the funds financing the translation of the German-written fiction books into Lithuanian and their publication, the publishing houses of Lithuania have been questioned.

For the attainment of the objectives, documents in the Lithuanian and foreign languages, encyclopedias, reference books, and scientific articles have been used.

The results received after the analysis of collected data show that the number of publications of German-written books in translation is constantly growing. Contemporary German-written books for adults and children constitute the majority of published books. The authors of the beginning and middle of the 20th century prevail among the contemporary German-written literature. The latest German-written fiction literature is published in Lithuania. The popular fiction literature is published using the author's own funds, and the publication of other German-written fiction literature is financed by such foreign funds as the Goethe Institute, Pro Helvetia, Culture 2000. Sometimes editions receive support from the institutions of the Republic of Lithuania. The German-written fiction literature constitutes the sixth part of all fiction literature in translation published in Lithuania. Based on volumes and prevailing editions tendencies, the German-written fiction literature meets the standards for the fiction literature published in Lithuania. In terms of literary form, the majority of German-written fiction books published during the above-mention period and intended for adults were novels and short stories for children. Editions of 1000-3000 are the most common. Poetry books are published in the smallest amounts, and the largest editions are those of books written by authors enjoying great popularity abroad and in Lithuania, as well as books highly valued by readers and reviewers. The prices of the German-written literature books do not differ from the prices generally set for fiction books published in Lithuania. Based on data for 2000-2005, the largest number of published literature works belongs to the authors of Germany, and the smallest part belongs to the authors of Switzerland.

BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SARAŠAS

1. ANDRIJAUSKAS, Antanas. *Kultūrologijos istorija ir teorija*. Vilnius: Vilniaus Dailės akademijos leidykla, 2003. 634 p. ISBN 9986-571-91-X.
2. AURYLA, Vincas. Vaikų literatūra. In *Vaikų literatūros centras* [interaktyvus], 2007 [žiūrėta 2007 m. lapkričio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ei.libis.lt:8080/arc/2002-10-25/0/84aa0c12148a6286a273949945323cee>>.
3. BARK, Joachim ... [at all]. *Epochen der deutschen Literatur*. Stuttgart: Ernst Klett Verlag, 1999. 788 p. ISBN 3-12-347490-9.
4. BARNER, Wilfried ... [at all]. *Geschichte der deutschen Literatur von 1945 bis zur Gegenwart*. München: C. H. Beck, 1994. 1116 p. ISBN 3-406-38660-1.
5. BÄRMANN; Michael; ir ZELLER; Rosmarie. Deutschsprachige Literatur. In *Historisches Lexikon der Schweiz* [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2007 rugsėjo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://hls-dhs-dss.ch/textes/d/D11201.php>>.
6. BEUTIN, Wolfgang ... [at all]. *Deutsche Literaturgeschichte. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*. Stuttgart: J. B. Metzler, 1994. 627 p. ISBN 3-476-01286-7.
7. BOHN, Volker. *Deutsche Literatur seit 1945. Texte und Bilder*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1995. 448 p. ISBN 3-518-38985-8.
8. *Brockhaus enzyklopedie in vierundzwanzig Bänden*. Mannheim: F. A. Brockhaus, 1987. t. 4. 704 p.
9. BUOŽYTĖ, Kornelija. Leidybos rėmimas Lietuvoje. *Knygotyra*, 2004, t. 42, p. 200–218. ISSN 0204-2061.
10. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* [elektroninis išteklius]. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2002. 1 elektron. opt. diskas. ISBN 9986-668-35-2.
11. *Damals* [interaktyvus]. Stuttgart: Dt. Verl.-Anst., 1969–2007. [žiūrėta 2007 gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <www.damals.de>. ISSN 0011-5908.
12. DAUJOTYTĖ, Viktorija. *Tekstas ir kūrinys*. Vilnius: Kultūra, 1999. 279 p. ISBN 9986-435-07-2.
13. *DUDEN. Deutsches Universalwörterbuch*. Mannheim: Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus AG, 2001. 1892 p. Prieš antr. Aut.: Annette Klosa ... [at all]. ISBN 3-411-05504-9.
14. EAGLETON, Terry. *Įvadas į literatūros teoriją*. Vilnius: Baltos lankos, 2000. 271 p. ISBN 9955-00-039-2.
15. ES programa „Kultūra 2000“ [interaktyvus]. Vilnius: Europos kultūros programos centras [žiūrėta 2007 m. spalio 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.durys.org/apie_culture.htm>.

16. *Förderung* [interaktyvus]. Hamburg: Udo Keller Stiftung Forum humanum [žiūrėta 2007 m. spalio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.forum-humanum.org/index.php?sub=foerderung&seite=foerderung>>.
17. GENYS, Arvydas. Su kuo pasikalbėti? („Vyturio“ leidyklos serijos AD SE IPSUM prasmė). In *Mokslo Lietuva* [interaktyvus] [žiūrėta 2007 m. lapkričio 4d.]. Prieiga per internetą: <http://ic.lms.lt/ml/179/su_kuo.htm>.
18. GÖSCHEL, Heinz ... [et al.]. *Meyers neues Lexikon: in achtzehn Bänden*. Leipzig: Bibliographisches Institut, 1972. 704 p. t. 2.
19. HILLER, Helmut. *Wörterbuch des Buches*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 1991. 354 p. ISBN 3-465-02511-3.
20. JELNIKOVAS, Michailas P. Knygos fenomenas (Teorinis-gnoseologinis aspektas). *Knygotyra*, 2006, t. 46. p. 36–52. ISSN 0204-2061.
21. *Kad vaikas ir knyga taptų draugais* [interaktyvus]. Vilnius: Mamos dienoraštis, 2006 [žiūrėta 2007 m. lapkričio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.mamosdienorastis.lt/index.php?id=d-l-skaitymo-kopecios>>.
22. KALADIENĖ, Onutė. Serialai paauglėms. *Tarp knygų*, 2007, nr. 2, p. 11–12. ISSN 0868-8826.
23. KAUNAS, Domas. Vokiečių literatūros kūrinių vertimai į Lietuvių kalbą Mažosios Lietuvos spaudoje. *Knygotyra*, 2004, t. 43, p. 169–182. ISSN 0204-2061.
24. KIŠŪNAITĖ, Roma. Otfrydas Proisleris mylimas ir Lietuvoje. *Tarp knygų*, 2003, nr. 11, p. 25–29. ISSN 0868-8826.
25. KIŠŪNAITĖ, Roma. Vaikų knygos kūryba ir leidyba 2002-aisiais. *Tarp knygų*, 2003, nr. 5, p. 16–17. ISSN 0868-8826.
26. KIŠŪNAITĖ, Roma. Verstinių vaikų knygų leidyba Lietuvoje 1991–2000 metais. *Tarp knygų*, 2003, nr. 2, p.18–21. ISSN 0868-8826.
27. KIŠŪNAITĖ, Roma. Vokietijos vaikai renkasi klasiką. *Tarp knygų*, 2001, nr. 9, p. 20–21. ISSN 0868-8826.
28. *Knygotyra: enciklopedinis žodynas*. Vilnius: Alma littera, 1997. 413 p. Redaktorių kolegija: Kaunas, Domas ... [et al.]. ISBN 9986-02-352-1.
29. *Knygotyra: vadovėlis*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006. 400 p. Redaktorių kolegija: Kaunas, Domas ... [et al.]. ISBN 9986-19-928-X.
30. KRASNOVAS, Aleksandras. Apysaka. In *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Vilnius, 2001, t. 1, p. 650. ISBN 420-01485-8.
31. *Kultur-Kontakt Austria* [interaktyvus]. Wien: Kultur-Kontakt Austria, 2007 [žiūrėta 2007 m. spalio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.kulturkontakt.or.at/KulturKontakt.aspx?target=104785>>.

32. KUNZE, Karl; ir OBLÄNDER, Heinz. *Grundwissen Deutsche Literatur*. Vilnius: Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos Leidybos centras, 1992. 48 p.
33. *Leidyba* [interaktyvus]. Vilnius: Lietuvos respublikos kultūros ministerija, 2007 [žiūrėta 2007 m. spalio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lrkmlt.lt/index.php/lt/39816/>>.
34. *Lettre internationale* [interaktyvus]. Berlin: Lettre internationale, 1988–2007 [žiūrėta 2007 gruodžio 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lettre.de/>>. ISSN 0945-5167.
35. *Lietuvos spaudos statistika (1919/1989, 1990–2006)*. Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Bibliografijos ir knygotyros centras, 1990–2007. ISSN 1392-2238.
36. *Literatur, österreichische* [interaktyvus]. Wien: Verlagsgemeinschaft Österreich-Lexikon [žiūrėta 2007 m. rugsėjo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://aeiou.iicm.tugraz.at/aeiou.encyclop.l/1763333.htm>>.
37. *Literaturen* [interaktyvus]. Berlin: Friedrich Berlin Verlag, 2001–2007 [žiūrėta 2007 gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.literaturen.de/>>. ISSN 1616-3451.
38. MALINAUSKIENĖ, V. Apie „Baltas lankas“. *Tarp knygų*, 1999, nr. 12, p. 22–24. ISSN 0868-8826.
39. MISIŪNAS, Remigijus. *Knygų leidyba pasaulyje*. Vilnius: Versus aureus, 2003. 167 p. ISBN 9955-9613-3-3.
40. *Paraiškų teikėjams* [interaktyvus]. Vilnius: Lietuvos respubliko kultūros ir sporto rėmimo fondas, 2005 [žiūrėta 2007 m. spalio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ksrf.lt/index.php/m/Meniu/a/MeniuKlik/id/227>>.
41. *Patogu pirkti* [interaktyvus]. Vilnius: UAB „Patogu pirkti“, 2007 [žiūrėta 2007 m. gruodžio 15 d.]. Prieiga per internetą: <www.patogupirkti.lt>.
42. *Pro Helvetia* [interaktyvus]. Zürich: Pro Helvetia, 2007 [žiūrėta 2007 m. spalio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.pro-helvetia.ch/index.cfm?pub=1>>.
43. *Robert Bosch Stiftung* [interaktyvus]. Stuttgart: Robert Bosch Stiftung [žiūrėta 2007 m. spalio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.bosch-stiftung.de/content/language1/html/437.asp>>.
44. RÖSCH, Hoffmann. *Grundlagen Stile Gestalten der deutschen Literatur. Eine geschichtliche Darstellung*. Berlin: Cornelsen, 2000. 636 p. Rösch Hoffmann. ISBN 3-464-63801-4.
45. RUDYTĖ, Marta. Vasara su gera knyga. *Tarp knygų*, 2007, nr. 2, p. 10–11. ISSN 0868-8826.
46. SMITH, Datus C.; *Knygų leidybos pradmenys*. Vilnius: Alma littera, 1994. 203 p. ISBN 9986-02-050-6.
47. *Super.lt internetinė parduotuvė* [interaktyvus]. Vilnius: UAB „Naujosios komunikacijos prekyba“, 2007 [žiūrėta 2007 m. lapkričio 4d.]. Prieiga per internetą: <www.super.lt>.
48. *Suvestinis katalogas LIBIS* [interaktyvus]. Vilnius: Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2006 [žiūrėta 2007 m. lapkričio 20 d.]. Prieiga per internetą: <www.libis.lt>.

49. *Vaiko teisių konvencija* [interaktyvus]. Vilnius: Nusikaltamumo prevencijos Lietuvoje centras, 1995 [žiūrėta 2007 m. lapkričio 4d.]. Prieiga per internetą: <http://www.nplc.lt/nj/Dokumentai/Uzs_teis_aktai/vaiko%20teisiu%20konvencija.htm>.
50. TUMELIS, Juozas ... [et al.]. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001-. 11 t. ISBN 420-01485-8.
51. *Vokiškos literatūros vertimų į užsienio kalbas rėmimo programa* [interaktyvus]. Vilnius: Goethe-Institut, 2007 [žiūrėta 2007 m. spalio 14 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.goethe.de/ins/lt/vil/wis/uef/ltindex.htm>>.
52. ZINKEVIČIENĖ, Julija. Knygos vaidmens kaita visuomenėje. *Knygotyra*, 2005, t. 44, p. 267–275. ISSN 0204-2061.
53. ZINKUS, J. ... [et al.]. *Lietuviškoji tarybinė enciklopedija*. Vilnius: Mokslas, 1976–1985. 13 t.

PRIEDAI

1 Priedas. Lietuvoje išleistos Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos autorių knygos 2000–2005 m.

1 lentelė.

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
1.	Bachmann	Ingeborg	Malina	Intelektualinis romanas	–	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	2000	258	9986-39-154-7	2,0	Austrija
2.	Brezina	Thomas	Kaulų krantas	Detektyvinė apysaka vaikams	–	Egmont Lietuva	2000	127	9986-22-417-9	2,0	Austrija
3.	Brezina	Thomas	Faraono pabėgimas	Detektyvinė apysaka vaikams	–	Egmont Lietuva	2000	128	9986-22-417-9	2,0	Austrija
4.	Brezina	Thomas	Klaikusiai sraigtasparnis	Nuotykinė apysaka vaikams	–	Egmont Lietuva	2000	125	9986-22-557-4	2,0	Austrija
5.	Zweig	Stefan	Fušė: politikos veikėjo portretas	Biografinis romanas	–	Tyto alba	2000	221	9986-16-156-8	2,5	Austrija
6.	Kafka	Franz	Duomenų nerasta	–	–	–	2000	–	–	3,0	Austrija
7.	Nöstlinger	Christine	Gretutė Zakmajer: vienos šeimos istorija	Apysaka vaikams	10+	Alma littera	2000	191	9986-02-904-X	3,0	Austrija
8.	Rilke	Rainer Maria	Pasakojimai apie gerąjį Dievą	Apsakymai vaikams	–	Ardor	2000	93	9986-434-41-6	3,0	Austrija
9.	Dürrenmatt	Friedrich	Justicija	Romanas	–	Saulabrolis	2000	189	9986-814-42-1	2,0	Šveicarija
10.	Hartmann Härtner	Sven Thomas	Aš ir mano žmogus: trumpi katino pasakojimai	Apysakos vaikams	–	Lietus	2000	79	9986-431-59-X	3,0	Šveicarija
11.	Jenny	Zoe	Žiedadulkių kambarys	Romanas	Garsiausios XX a. pabaigos knygos	Tyto alba	2000	102	9986-16-173-8	3,0	Šveicarija
12.	Spyri	Joana	Heidi	Apysaka	Iliustruota	Alka	2000	234	9986-459-74-5	5,0	Šveicarija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
					didžioji klasika						
13.	Belis	Michaelis	Duomenų nerasta	–	–	–	2000	–	–	3,0	Vokietija
14.	Carels	Maeve	Dukrelė	Romanas	Sfinksas	Alma littera	2000	272	9986-02-799-3	3,0	Vokietija
15.	Ende	Michael	Džimas Saga ir pašėlęs Tryliktukas	Pasaka	–	Vyturys	2000	268	5-7900-0948-4	2,0	Vokietija
16.	Fels	Ludwig	Misteris Džo	Romanas	XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	2000	309	9986-02-842-6	3,0	Vokietija
17.	Grass	Günter	Mano šimtmetis	Romanas	XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	2000	272	9986-02-879-5	2,0	Vokietija
18.	Grimm Grimm	Jacob Wilhelm	Duomenų nerasta	–	–	–	2000	–	–	10,0	Vokietija
19.	Grimm Grimm	Jacob Wilhelm	Duomenų nerasta	–	–	–	2000	–	–		Vokietija
20.	Grimm Grimm	Jacob Wilhelm	Duomenų nerasta	–	–	–	2000	–	–		Vokietija
21.	Hauff	Wilhelm	Gražiausios Haufo pasakos	Pasakos	–	Vaiga	2000	166	9955-407-14-X	4,0	Vokietija
22.	Härtling	Peter	Duomenų nerasta	–	–	–	2000	–	–	4,0	Vokietija
23.	Hesse	Hermann	Stiklo karoliukų žaidimas	Filosofinis romanas	XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	2000	495	9986-02-784-5	4,0	Vokietija
24.	Hesse	Hermann	Sidharta	Romanas	–	A. Adamonytės firma „Trigrama“	2000	182	9986-9253-5-5	3,0	Vokietija
25.	Hesse	Hermann	Po ratu	Romanas	–	Alma littera	2000	158	9986-9253-5-5	3,0	Vokietija
26.	Hohlbein Hohlbein	Heike Wolfgang	Velniūkštis	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2000	125	9986-02-797-7	3,0	Vokietija
27.	Holtz-	Gerhard	Alfonzas Bailius:	Nuotykinė	–	Alma littera	2000	149	9986-02-835-3	3,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
	Baumert		pašėlusios vieno nevykėlio istorijos	apysaka vaikams							
28.	Kästner	Erich	Dvynukės	Romanas vaikams	10+	Alma littera	2000	143	9986-02-940-6	4,0	Vokietija
29.	Kirst	Hans Hellmut	„Valkirijos“ operacijos žlugimas: didysis pasikėsinimas į Hitlerį	Biografinis romanas	–	Mintis	2000	333	5-417-00814-1	2,5	Vokietija
30.	Kornfeld	Paul	Blanša, arba Studija sode	Psichologinis romanas	–	Tyto alba	2000	582	9986-16-168-1	2,0	Vokietija
31.	Lebert	Benjamin	Crazy	Autobiografinis romanas	–	Vaga	2000	196	5-415-01507-8	3,0	Vokietija
32.	Lechleitner	Norbert	Sielos sparnai: 111 netikėtų išmintingų pasakojimų, pakylėjančių kasdienybę	Pasakojimas, alegorija	Ad se ipsum	Vyturys	2000	157	5-7900-0951-4	3,0	Vokietija
33.	Lukas	–	Ketveri metai pragare	Autobiografinis romanas	–	Presvika	2000	176	9955-424-28-1	2,5	Vokietija
34.	May	Karl	Vinetu. D. 2	Nuotykinis romanas	Karlo Majaus palikimas	Vaiga	2000	447	9955-407-11-5	3,0	Vokietija
35.	May	Karl	Vinetu. D. 3	Nuotykinis romanas	Karlo Majaus palikimas	Vaiga	2000	448	9955-407-12-3	2,5	Vokietija
36.	Mann	Klaus	Mefistas: vienos karjeros romanas	Romanas	–	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	2000	292	9986-39-149-0	2,0	Vokietija
37.	Schlink	Bernhard	Skaitovas	Psichologinis romanas	–	Vaga	2000	214	5-415-01522-1	2,0	Vokietija
38.	Tengler	Bruno	Pagaliau taika: apie klajones po Rytprūsius ir Lietuvą, 1945-1951	Atsiminimai	–	Rotas	2000	110	9986-661-82-X	0,2	Vokietija
39.	Thoma	Ludwig	Duomenų nerasta	–	–	–	2000	–	–	3,0	Vokietija
40.	Ullrich	Hortense	Baubų vieta palovy	Apsakymai vaikams	–	Lietuvos rašytojų s-	2000	155	9986-39-145-8	2,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
						gos l-kla					
41.	Süskind	Patrick	Balandis	Psichologinis romanas	–	Vaga	2000	110	5-415-01481-0	3,0	Vokietija
42.	Gestrein	Norbert	Duomenų nerasta	–	–	–	2001	–	–	0,6	Austrija
43.	Handke	Peter	Duomenų nerasta	–	–	-	2001	–	–	2,0	Austrija
44.	Nöstlinger	Christine	Pirmadienį viskas kitaip	Apysaka	10+	Alma littera	2001	127	9986-02-997-X	4,0	Austrija
45.	Welsh	Renate	Vampyriukas neturi likti vienas	Apysaka	–	Alma littera	2001	252	9986-02-966-X	3,0	Austrija
46.	Welsh	Renate	Drakono sparnai	Apysaka	10+	Alma littera	2001	112	9986-02-967-8	3,0	Austrija
47.	Faes	Urs	Ombra	Romanas	XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	2001	166	9955-08-031-0	2,5	Šveicarija
48.	Hage	Volker	Max Frisch	Biografija	Biografija	Baltos lankos	2001	165	9955-00-029-5	0,7	Šveicarija
49.	Walser	Robert	Jakobas fon Guntenas; Plėšikas	Romanas	–	Vaga	2001	237	5-415-01563-9	1,0	Šveicarija
50.	Bobrowski	Johannes	Duomenų nerasta	–	–	–	2001	–	–	0,7	Vokietija
51.	Bröger	Achim	Tu man patinki	Apysaka vaikams	Iš „Mažojo Vyturio“ kuprinės	Mažasis Vyturys	2001	190	9955-05-003-9	3,0	Vokietija
52.	Duk	Kerner	Duomenų nerasta	–	–	–	2001	–	–	2,0	Vokietija
53.	Friedrich	Joachim	Amanda ir sekliai	Nuotykinė apysaka vaikams	Amanda X	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	2001	204	9986-39-184-9	2,0	Vokietija
54.	Friedrich	Joachim	Bela ir bildukas	Nuotykinė apysaka vaikams	Amanda X	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	2001	165	9986-39-185-7	2,0	Vokietija
55.	Goethe	Johann Wolfgang von	Duomenų nerasta	–	–	–	2001	–	–	1,0	Vokietija
56.	Grimm	Jacob	Pasakos	Pasakos	–	Charvest	2001	243	985-13-0133-7	2,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
	Grimm	Wilhelm									
57.	Hauff	Wilhelm	Pasakos	Pasakos	–	Charvest	2001	242	985-13-0291-0 5-17-001941-6	4,0	Vokietija
58.	Hesse	Hermann	Sapnas apie fleitą: literatūrinės pasakos	Pasakos	–	Mens sana	2001	158	9986-9201-6-7	2,0	Vokietija
59.	Hesse	Hermann	Skaitymai minutėms: mintys iš knygų ir laiškų	Citatos	–	A. Adamonytės firma „Trigrama“	2001	319	9955-477-00-8	3,0	Vokietija
60.	Hesse	Hermann	Stiklo karoliukų žaidimas	Filosofinis romanas	XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	2001	495	9986-02-784-5	3,0	Vokietija
61.	Hoffmann	Ernest Theodor Amadeus	Duomenų nerasta	–	–	–	2001	–	–	3,5	Vokietija
62.	Kästner	Erich	Duomenų nerasta	–	–	–	2001	–	–	3,0	Vokietija
63.	Keun	Irmgard	Mergaitė, su kuria draudžiama draugaut	Humoristinė apysaka vaikams	Iš „Mažojo Vyturio“ kuprinės	Mažasis Vyturys	2001	156	9955-05-018-7	3,0	Vokietija
64.	Korschunow	Irina	Nuo birželio iki birželio	Psichologinis romanas	Pažintys	Tyrai	2001	239	9955-01-109-2	2,5	Vokietija
65.	Krüger	Michael	Himelfarbo sugrįžimas	Psichologinis romanas	–	Tyto alba	2001	132	9986-16-204-1	1,0	Vokietija
66.	Kubelka	Susanna	Persprogės korsetas	Romanas	–	Alma littera	2001	415	9955-08-032-9	3,0	Vokietija
67.	Lenz	Siegfried	Arnės palikimas	Romanas	–	Pasviręs pasaulis	2001	159	9955-435-08-9	1,0	Vokietija
68.	May	Karl	Uolų tvirtovė	Nuotykinis romanas	Karlo Majaus palikimas	Vaiga	2001	400	9955-407-37-9	2,5	Vokietija
69.	Remarque	Erich Maria	Stotis ties horizontu	Romanas	–	Presvika	2001	204	9955-424-56-7,	3,0	Vokietija
70.	Remarque	Erich Maria	Gema	Romanas	–	Presvika	2001	197	9955-424-57-5	3,0	Vokietija
71.	Spang	Günter	Duomenų nerasta	–	–	–	2001	–	–	1,5	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
72.	Spillmann	Joseph	Narsūs ir ištikimi	Istorinis romanas	–	Ardor	2001	338	9986-434-47-5	2,0	Vokietija
73.	Zimmermann Zimmermann	Hans-Günther Irene	Matematika plius meilės kančios	Apysaka vaikams	Iš „Mažojo Vyturio“ kuprinės	Mažasis Vyturys	2001	172	9955-05-002-0	3,0	Vokietija
74.	Zimmermann	Irene	Meilė, sumaištis, klasės išvyka	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2001	142	9986-02-995-3	3,0	Vokietija
75.	Canetti	Elias	Susižvalgymai: 1931-1937 metų gyvenimo istorija	Autobiografinis romanas	–	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	2002	346	9986-39-201-2	1,5	Austrija
76.	Nöstlinger	Christine	Gretutei rūpi Hansiukas	Apysaka vaikams	10+	Alma littera	2002	165	9955-08-079-5	3,0	Austrija
77.	Wagesse	Kalr Heinrich	Ir nutiko... : negirdėtos istorijos apie Betliejaus vaikelį	Apsakymai vaikams	–	Katalikų pasaulis	2002	47	9986-04-194-5	–	Austrija
78.	Dürrenmatt	Friedrich	Įtarimas	Detektyvinis romanas	–	Charibdė	2002	143	9986-745-50-0	3,0	Šveicarija
79.	Dürrenmatt	Friedrich	Labirintas: medžiagos I-III; Bokšto statyba: medžiagos IV-IX	Esė	–	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	2002	478	9986-39-252-7	–	Šveicarija
80.	Limacher	Roland	Mano tėvo namas	Romanas	–	Vaga	2002	109	5-415-01628-7	1,0	Šveicarija
81.	Suter	Martin	Duomenų nerasta	–	–	–	2002	–	–	1,0	Šveicarija
82.	Duomenų nerasta	–	–	–	–	–	2002	–	–	–	Šveicarija
83.	Classen	Andrea	Vyrai, kuriuos buvo verta mylėti	Romanas	Meilės gėlės	Alma littera	2002	318	9986-02-891-4	2,5	Vokietija
84.	Courths-Mahler	Hedwig	Man nevalia tavęs mylėti	Romanas	Meilės gėlės	Alma littera	2002	237	9986-02-953-8	2,5	Vokietija
85.	Faro	Marlene	Ornitologė	Romanas	–	Vaga	2002	232	5-415-01557-4	1,0	Vokietija
86.	Friedrich	Joachim	4 1/2 draugo ir septintojo agurko paslaptis	Detektyvinis romanas vaikams	–	Vaga	2002	133	5-415-01464-0	1,5	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
87.	Friedrich	Joachim	4 1/2 draugo	Detektyvinis romanas vaikams	–	Vaga	2002	139	5-415-01466-7	1,5	Vokietija
88.	Friedrich	Joachim	Cirkas, priklausantis Baronei, ir papūgos prakeiksmas	Nuotykinė apysaka vaikams	Amanda X	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	2002	179	9986-39-238-1	2,0	Vokietija
89.	Hesse	Hermann	Knulpas: trys istorijos iš Knulpo gyvenimo	Romanas	–	Alma littera	2002	111	9955-08-154-6	2,5	Vokietija
90.	Hesse	Hermann	Mažame mieste	Novelės	–	Alma littera	2002	380	9955-08-216-X	3,0	Vokietija
91.	Keller	Claudia	Dovanoju tau savo vyrą	Romanas	–	Alma littera	2002	333	9955-08-156-2	3,0	Vokietija
92.	Kästner	Erich	Fabianas: vieno moralisto istorija	Satyrinis politinis romanas	„Baltų lankų“ rinktinė proza	Baltos lankos	2002	196	9955-429-64-X	2,0	Vokietija
93.	Knauss	Sibylle	Evos pusseserė	Romanas	–	Naujoji Rosma	2002	261	9955-06-048-4	2,0	Vokietija
94.	Krüger	Michael	Keistas grožis tylos	Eilėraščiai	–	Egalda	2002	141	9986-522-21-8	0,2	Vokietija
95.	Kubelka	Susanna	Šiandien madam pareis vėliau	Romanas	–	Alma littera	2002	412	9986-02-146-4	3,0	Vokietija
96.	Lachauer	Ulla	Duomenų nerasta	–	–	–	2002	–	–	2,0	Vokietija
97.	Muhr	Ursula	Sumanioji varlė: gražiausios žvėrelių istorijos	Apsakymai vaikams	–	UAB „Lektūra“	2002	53	9986-854-68-7	2,5	Vokietija
98.	Nechtwey	Uwe	Duomenų nerasta	–	–	–	2002	–	–	1,0	Vokietija
99.	Noll	Ingrid	Mano mylimųjų galvos	Detektyvinis romanas	–	Vaga	2002	350	5-415-01603-1	1,0	Vokietija
100.	Preussler	Otfried	Plėšikas Hocenplocas: istorija apie Kaspariuką, kurią papasakojo Otfrydas Proisleris	Nuotykinė apysaka vaikams	–	Alma littera	2002	127	9955-08-123-6	3,0	Vokietija
101.	Preussler	Otfried	Plėšikas Hocenplocas ištrūksta į laisvę	Nuotykinė apysaka vaikams	–	Alma littera	2002	123	9955-08-152-X	3,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
102.	Preussler	Otfried	Ponas Klingzoras truputį mokėjo burti	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2002	109	9955-08-143-0	2,5	Vokietija
103.	Preussler	Otfried	Raganiukė	Apysaka	–	Alma littera	2002	137	9955-08-161-9	2,5	Vokietija
104.	Preussler	Otfried	Smuklė „Plėšiko lindynė miške“	Nuotykinė apysaka vaikams	–	Alma littera	2002	126	9955-08-177-5	3,0	Vokietija
105.	Remarque	Erich Maria	Duomenų nerasta	–	–	–	2002	–	–	3,0	Vokietija
106.	Schmied	Wieland	Vyno diena ašočiuose	Eilėraščiai	–	Egalda	2002	71	9986-522-18-8	0,5	Vokietija
107.	Schmitter	Elke	Ponia Sartoris	Psichologinis romanas	–	Vaga	2002	165	5-415-01656-2	1,5	Vokietija
108.	Sudermann	Hermann	Mano jaunystės vaizdų knyga	Autobiografinis romanas	–	Šilutės H. Zudermano kraštotyros klubas	2002	235	–	–	Vokietija
109.	Treichel	Hans-Ulrich	Tristano akordas	Romanas	XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	2002	142	9955-08-212-7	3,0	Vokietija
110.	Ullrich	Hortense	Nevalia bučiuoti raganų	Dienoraštinė apysaka vaikams	–	Alma littera	2002	127	9955-08-138-4	3,0	Vokietija
111.	Ullrich	Hortense	Verta kankintis dėl meilės	Dienoraštinė apysaka vaikams	–	Alma littera	2002	166	9955-08-238-0	3,0	Vokietija
112.	Zimmermann Zimmermann	Irene Hans-Ulrich	Šaunioji trijulė Žiurkėno pėdsakais	Nuotykinė apysaka vaikams	–	Vaga	2002	162	5-415-01499-3	1,2	Vokietija
113.	Zimmik	Reiner	Būgnininkai	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2002	62	9955-08-208-9	3,0	Vokietija
114.	Donnelly	Elfie	Sudie, seneli, ištariau aš tyliai	Apysaka vaikams	10+	Alma littera	2003	127	9955-08-329-8	3,0	Austrija
115.	Mayer-Skumanz	Lene	Duomenų nerasta	–	–	–	2003	–	–	4,0	Austrija
116.	Nöstlinger	Christine	Gretutė, mano mažutė	Apysaka vaikams	10+	Alma littera	2003	239	9955-08-315-8	3,0	Austrija
117.	Wyss	Johann Rudolf	Duomenų nerasta	–	–	–	2003	–	–	2,0	Šveicarija
118.	Ahrens	Hanna	Atokvėpiai ir šventės iš dangaus	Skaitiniai	Sibi et suis = Sau ir	Mažasis Vyturys	2003	140	9955-05-052-7	3,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
					saviškiams						
119.	Döblin	Alfred	Berlynas. Aleksandro aikštė: Franco Biberkopfo gyvenimo istorija	Socialinis romanas	–	Vaga	2003	436	5-415-01681-3	1,5	Vokietija
120.	Egbeme	Choga Regina	Už auksinių gročių: aš gimiau hareme	Romanas	–	Mūsų knyga	2003	206	9955-573-17-1	2,0	Vokietija
121.	Freund	Peter	Laura ir Aventeros paslaptis	Fantastinis romanas vaikams	–	Alma littera	2003	455	9955-08-396-4	3,0	Vokietija
122.	Friedrich	Joachim	Duomenų nerasta	–	–	–	2003	–	–	2,0	Vokietija
123.	Funke	Cornelia	Vagių karalius	Apysaka vaikams	Pasaulinis bestseleris	Alma littera	2003	381	9955-08-406-5	3,0	Vokietija
124.	Goethe	Johann Wolfgang von	Faustas: tragedija	Eiliuota drama	–	Tyto alba	2003	–	9986-16-140-1	3,0	Vokietija
125.	Grass	Günther	Krabo žingsniu	Novelė	XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	2003	157	9955-08-341-7	2,0	Vokietija
126.	Grimm Grimm	Jacob Wilhelm	Raudonkepurė	Stebuklinė pasaka	–	Egmont Lietuva	2003	41	9986-22-060-2	3,0	Vokietija
127.	Kästner	Erich	Dvynukės	Romanas vaikams	10+	Alma littera	2003	143	9986-02-940-6	2,0	Vokietija
128.	Krüger	Michael	Prieš pat perkūniją	Poezija	–	Aidai	2003	87	9955-445-66-1	0,7	Vokietija
129.	Kubelka	Susanna	Ofelija mokosi plaukti	Erotinis romanas	–	Alma littera	2003	362	9986-02-543-5	3,0	Vokietija
130.	Kubelka	Susanna	Pagaliau per keturiasdešimt: (pasaulis priklauso savim pasitikinčiai moteriai)	Romanas	–	Alma littera	2003	253	9955-08-360-3	3,0	Vokietija
131.	Kunze	Reiner	Moneta visomis kalbomis	Poezija	–	UAB "Marandas"	2003	166	9955-9620-2	0,2	Vokietija
132.	Mann	Thomas	Juozapas maitintojas	Filosofinis istorinis romanas	–	Alma littera	2003	573	9955-08-375-1	2,0	Vokietija
133.	Mörsch	Gabriele	Mano vaikai norėjo gyventi: tragiška vokiečių ir egiptiečio šeimos istorija	Autobiografinis romanas	–	Homo liber	2003	173	9955-449-48-9	2,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
134.	Noll	Ingrid	Vaistinė	Romanas	–	Vaga	2003	230	5-415-01675-9	2,5	Vokietija
135.	Prasske	Brunhilde	Uždrausta meilė	Papročių romanas	–	UAB "Jotema"	2003	303	9955-527-46-3	2,0	Vokietija
136.	Preussler	Otfried	Mažasis vandenys	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2003	135	9955-08-250-X	3,0	Vokietija
137.	Preussler	Otfried	Vaiduokliukas	Pasaka	–	Alma littera	2003	137	9955-08-279-8	3,0	Vokietija
138.	Preussler	Otfried	Raganiukė	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2003	137	9955-08-161-9	2,5	Vokietija
139.	Preussler	Otfried	Krabatas, arba Treji metai užburtame malūne	Siaubo apysaka vaikams	10+	Alma littera	2003	270	9955-08-393-X	3,0	Vokietija
140.	Preussler	Otfried	Bėk, Zenta, bėk!	Paveikslų knyga vaikams	–	Alma littera	2003	28	9955-08-415-4	3,0	Vokietija
141.	Raspe	Rudolf Erich	Barono Miunhauzeno nuotyčiai	Nuotykinis humoristinis pasakojimas vaikams	–	ANBO	2003	100	9986-507-16-2	2,0	Vokietija
142.	Schimmang	Jochen	Vienos meilės istorija	Romanas	–	Alma littera	2003	267	9955-08-195-3	3,0	Vokietija
143.	Ullrich	Hortense	Nevalia būti raganų	Dienoraštinė apysaka vaikams	–	Alma littera	2003	127	9955-08-138-4	3,0	Vokietija
144.	Ullrich	Hortense	Verta kankintis dėl meilės	Dienoraštinė apysaka vaikams	–	Alma littera	2003	166	9955-08-238-0	3,0	Vokietija
145.	Ullrich	Hortense	Du bučiniai – geriau	Dienoraštinis romanas vaikams	–	Alma littera	2003	126	9955-08-316-6	3,0	Vokietija
146.	Ullrich	Hortense	Painiava Siaubo parke: slaptas Flipės dienoraštis	Dienoraštinis romanas vaikams	–	Alma littera	2003	126	9955-08-387-5	3,0	Vokietija
147.	Ullrich	Hortense	Mylimos tik geltonplaukės	Dienoraštinė apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2003	148	9955-08-370-0	3,0	Vokietija
148.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Kelias tremtin	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2003	343	9955-08-344-1	3,0	Vokietija
149.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Harka	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2003	365	9955-08-268-2	3,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
150.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Juodųjų kalnų ola	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2003	505	9955-08-418-9	3,0	Vokietija
151.	Busta	Christine	Druskos sodai	Eilėraščiai	Aidai. Poezija	Aidai	2004	79	9955-445-84-X	1,0	Austrija
152.	Haushofer	Marlen	Siena	Romanas	–	Tyto alba	2004	223	9986-16-371-4	2,0	Austrija
153.	Kafka	Franz	Procesas	Novelės	„Baltų lankų“ rinktinė proza	Baltos lankos	2004	291	9955-584-62-9	2,0	Austrija
154.	Musil	Robert	Žmogus be savybių (1 tomas)	Intelektualinis romanas	–	Vada	2004	591	–	2,0	Austrija
155.	Paltinger	Casimir	Mija ir Avelės istorija	Apysaka vaikams	–	Vaga	2004	55	5-415-01378-4	1,0	Austrija
156.	Stein- Fischer	Evelyne	Falling in love	Romanas vaikams	N–14	Vaga	2004	124	5-415-01720-8	2,0	Austrija
157.	Kristof	Agota	Storas sąsiuvinis; Įrodymas; Trečiasis melas	Romanas	XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	2004	405	9955-08-483-9	2,0	Šveicarija
158.	Marti	Kurt	Da geht ein Mensch = Štai eina žmogus = Dert geit e Mönch = Va ain žmogus	Eilėraščiai	–	Saulės delta	2004	158	9955-522-50-X	0,7	Šveicarija
159.	Widmer	Urs	Motinos mylimasis	Romanas	–	Vaga	2004	141	5-415-01717-8	1,5	Šveicarija
160.	Bienek Walder	Christian Vanessa	Netikri pasimatymai ir tikra meilė	Apysaka vaikams	Meilės UAB	Alma littera	2004	150	9955-08-632-7	2,5	Vokietija
161.	Bienek Walder	Christian Vanessa	Meilė, skausmas ir rūgštytės	Apysaka vaikams	Meilės UAB	Alma littera	2004	148	9955-08-620-3	2,5	Vokietija
162.	Brückner	Julia	Slaptasis tunelis	Romanas vaikams	Atostogos Donerfelso pilyje	Vaga	2004	115	5-415-01727-5	2,0	Vokietija
163.	Chidolue	Dagmar	Ledi Pank	Romanas vaikams	N–14	Vaga	2004	164	5-415-01724-0	2,0	Vokietija
164.	Friedrich	Joachim	Erikas ir boksininkė avis	Nuotykinė apysaka vaikams	Amanda X	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	2004	183	9986-39-343-4	2,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
165.	Geist	Edwin	Duomenų nerasta	–	–	-	2004	–	–	1,5	Vokietija
166.	Hauptmann	Gaby	Ieškau vyro impotento bendram gyvenimui	Romanas	–	Vaga	2004	347	5-415-01741-0	1,5	Vokietija
167.	Hilliges Hilliges	Ilona Maria Peter	Baltoji ragana: mano nuotykių Afrikoje	Autobiografinis romanas	–	Mūsų knyga	2004	283	9955-573-76-7	2,0	Vokietija
168.	Joop	Wolfgang	Vilko kailyje	Romanas	–	Vaga	2004	316	5-415-01722-4	1,0	Vokietija
169.	Knister	–	Ragana Lilė apverčia mokyklą aukštyn kojomis	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2004	86	9955-08-482-0	5,0	Vokietija
170.	Knister	–	Ragana Lilė beria burtus	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2004	85	9955-08-563-0		Vokietija
171.	Korschunow	Irina	Vavušeliai su žaliais plaukais	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2004	139	9955-08-575-4	3,0	Vokietija
172.	Kresswitz	Nina	Vyrukas desertui	Romanas	–	Mūsų knyga	2004	230	9955-14-001-1	2,0 23,0	Vokietija
173.	Kubelka	Susanna	Ofelija mokosi plaukti	Erotinis romanas	–	Alma littera	2004	362	9986-02-543-5	1,5	Vokietija
174.	Kubelka	Susanna	Šiandien madam pareis vėliau	Romanas	–	Alma littera	2004	412	9986-02-146-4	2,0	Vokietija
175.	Kubelka	Susanna	Pagaliau per keturiasdešimt: (pasaulis priklauso savim pasitikinčiai moteriai)	Romanas	–	Alma littera	2004	253	9955-08-360-3	3,0	Vokietija
176.	Kürth	Ildiko von	Laisva!	Romanas	Madame	Alma littera	2004	175	9955-08-554-1	3,0	Vokietija
177.	Lebert	Benjamin	Šis paukštis yra varnas	Romanas	–	Vaga	2004	109	5-415-01711-9	1,5	Vokietija
178.	Minte- König	Bianka	Meilė mobiliu telefonu	Apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2004	165	9955-08-564-9	3,0	Vokietija
179.	Minte- König	Bianka	Raganystės ir meilės burtai	Apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2004	166	9955-08-593-2	3,0	Vokietija
180.	Minte- König	Bianka	Meilės viktorina ir arklio bučinys	Apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2004	187	9955-08-647-5	3,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
181.	Noll	Ingrid	Gaidys nebegyvas	Detektyvinis romanas	–	Vaga	2004	233	5-415-01740-2	1,0	Vokietija
182.	Prokop	Gert	Seklys Pinkis	Detektyvinis romanas vaikams	–	Alma littera	2004	293	9955-08-259-3	3,0	Vokietija
183.	Reider	Katja	Triufelis ir Rozalija; Rozalija ir Triufelis: Katjos Reider pasakojimas apie laimę su Juttos Bucker iliustracijomis	Pasakojimas vaikams	–	Versus aureus	2004	64	9955-601-36-1	1,5	Vokietija
184.	Remarque	Erich Maria	Naktis Lisabonoje	Romanas	Klasika	Tyto alba	2004	286	9986-16-338-2	3,0	Vokietija
185.	Sommer-Bodenburg	Angela	Mažasis vampyras išsikrausto	Nuotykinė apysaka vaikams	–	Versus aureus	2004	134	9955-601-06-X	1,7	Vokietija
186.	Sommer-Bodenburg	Angela	Mažasis vampyras išvažiuoja	Nuotykinė apysaka vaikams	–	Versus aureus	2004	138	9955-601-19-1	1,6	Vokietija
187.	Sommer-Bodenburg	Angela	Mažasis vampyras ūkininko sodyboje	Nuotykinė apysaka vaikams	–	Versus aureus	2004	135	9955-601-34-5	1,5	Vokietija
188.	Süskind	Patrick	Kvepalai: vieno žudiko istorija	Romanas	XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	2004	213	9986-02-105-7	3,0	Vokietija
189.	Ullrich	Hortense	Kas pabučiuos paskutinis!..	Dienoraštinė apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2004	147	9955-08-416-2	5,0	Vokietija
190.	Ullrich	Hortense	Vieno bučinio negana	Dienoraštinė apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2004	140	9955-08-462-6	3,0	Vokietija
191.	Ullrich	Hortense	... O kas myli mane?	Dienoraštinė apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2004	157	9955-08-515-0	5,0	Vokietija
192.	Ullrich	Hortense	Nevalia bučiuoti raganų	Dienoraštinė apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2004	127	9955-08-138-4	2,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
193.	Ullrich	Hortense	Verta kankintis dėl meilės	Dienoraštinė apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2004	166	9955-08-238-0	2,0	Vokietija
194.	Ullrich	Hortense	Mylimos tik geltonplaukės	Dienoraštinė apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2004	148	9955-08-370-0	2,0	Vokietija
195.	Völler	Eva	Ak, ta neištikimybė	Romanas	–	Mūsų knyga	2004	256	9955-573-97-X	2,0	Vokietija
196.	Waberer	Keto von	Sesuo	Romanas	–	Vaga	2004	141	5-415-01743-7	1,5	Vokietija
197.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Juodųjų kalnų ola	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2004	503	9955-08-418-9	3,0	Vokietija
198.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Sugrįžimas pas dakotus	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2004	540	9955-08-581-9	3,0	Vokietija
199.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Harka	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2004	365	9955-08-268-2	2,0	Vokietija
200.	Wendelken	Barbara	Trys Paulos ir pilies vaiduoklis	Detektyvinė apysaka vaikams	Detektyvas vaikams	Vaga	2004	117	5-415-01753-4	1,5	Vokietija
201.	Zimmermann Zimmermann	Irene Hans-Günther	Meilė, sumaištis, klasės išvyka	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2004	142	9986-02-995-3	2,0	Vokietija
202.	Broch	Hermann	Duomenų nerasta	–	–	–	2005	–	–	2,0	Austrija
203.	Janisch Bansch	Heinz Helga	Alkanas kaip meška	Gyvulinė pasaka	–	Nieko rimto	2005	24	9955-683-01-5	2,0	Austrija
204.	Janisch Bansch	Heinz Helga	Namie	Eilėraštis vaikams	–	Nieko rimto	2005	26	9955-9543-9-6	2,0	Austrija
205.	Jelinek	Elfriede	Pianistė	Romanas	–	Eridanas	2005	375	9986-97-104-7	2,0	Austrija
206.	Meyrink	Gustav	Golemas	Siaubo romanas	Klasika	Tyto alba	2005	254	9986-16-406-0	2,5	Austrija
207.	Musil	Robert	Žmogus be savybių (2 tomas)	–	–	Vada	2005	449	–	2,0	Austrija
208.	Schnitzler	Arthur	Plačiai užmerktos akys	Novelės	–	Algimantas	2005	254	9986-509-83-1	1,0	Austrija
209.	Zweig	Stefan	Vakarykštis pasaulis:	Autobiografinis	Klasika	Tyto alba	2005	470	9986-16-407-9	2,0	Austrija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
			europiečio prisiminimai	romanas							
210.	Leutenegger	Gertrud	Ninevė	Romanas	Šveicarų romanas	Vaga	2005	117	5-415-01791-7	1,2	Šveicarija
211.	Suter	Martin	Lila, Lila	Romanas	–	Versus aureus	2005	285	9955-601-76-0	1,3	Šveicarija
212.	Arold	Marliese	Draugystė su arkliais	Pasakojimas vaikams	Skaitiniai: skaitymo kopėčios	Alma littera	2005	54	9955-08-867-2	3,0	Vokietija
213.	Arold	Marliese	Delfinukui gresia pavojus	Pasakojimas vaikams	Skaitiniai: skaitymo kopėčios	Alma littera	2005	54	9955-08-866-4	3,0	Vokietija
214.	Bach	Tamara	Mergina iš Marso	Romanas	N-14	Vaga	2005	157	5-415-01779-8	2,0	Vokietija
215.	Baltscheit	Martin	Pinos laišakai	Apysaka vaikams	–	Gimtasis žodis	2005	74	9955-16-038-1	1,5	Vokietija
216.	Bernuth	Christa von	Balsai	Psichologinis detektyvas	–	Mintis	2005	349	5-417-00874-5	1,2	Vokietija
217.	Bienek	Christian	Mišelė XXL	Apysaka vaikams	–	Gimtasis žodis	2005	213	9955-512-94-6	1,5	Vokietija
218.	Beniek Walder	Christian Vanessa	Meilė ir atostogos	Apysaka vaikams	Meilės UAB	Alma littera	2005	172	9955-08-828-1	2,5	Vokietija
219.	Beniek Walder	Christian Vanessa	Meilė – trumparegė	Apysaka vaikams	Meilės UAB	Alma littera	2005	149	9955-08-932-6	2,5	Vokietija
220.	Blobel	Brigitte	Meilė tarsi pragaras	Romanas vaikams	–	Alma littera	2005	230	9955-08-764-1	2,5	Vokietija
221.	Both	Sabine	Persikraustymas ant devinto debesies	Apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2005	158	9955-08-876-1	3,0	Vokietija
222.	Bröger	Achim	Pica ir Oskaras eina į mokyklą	Apysaka vaikams	–	Gimtasis žodis	2005	70	9955-512-99-7	1,5	Vokietija
223.	Bröger	Achim	Pica ir Oskaras	Apysaka vaikams	–	Gimtasis žodis	2005	71	9955-512-98-9	1,5	Vokietija
224.	Bröger	Achim	Pica ir Oskaras ieško nuotykių	Apysaka vaikams	–	Gimtasis žodis	2005	71	9955-16-001-2	1,5	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
225.	Brückner	Julia	Durys į nežinią	Romanas vaikams	Atostogos Donerfelso pilyje	Vaga	2005	116	5-415-01778-X	1,5	Vokietija
226.	Carstens	Wilfried	Duomenų nerasta	–	–	–	2005	–	–	2,0	Vokietija
227.	Färber	Werner	Pasakojimai apie mažąjį ponį	Paveikslėlių knyga vaikams	Skaitiniai: skaitymo kopėčios	Alma littera	2005	34	9955-08-865-6	3,0	Vokietija
228.	Freund	Peter	Laura ir Sidabrinės Sfinksės mįslė	Fantastinis romanas vaikams	–	Alma littera	2005	462	9955-08-983-0	3,0	Vokietija
229.	Funke	Cornelia	Šiurpiomis vaiduoklių pėdomis	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2005	126	9955-08-879-6	2,5	Vokietija
230.	Funke	Cornelia	Užburta klasė	Pasakojimas vaikams	Skaitiniai: skaitymo kopėčios	Alma littera	2005	33	9955-08-896-6	3,0	Vokietija
231.	Funke	Cornelia	Drakono raitelis	Fantastinė apysaka vaikams	–	Alma littera	2005	431	9955-08-982-2	3,0	Vokietija
232.	Geisler	Dagmart	Duomenų nerasta	–	–	–	2005	–	–	2,0	Vokietija
233.	Genazino	Wilhelm	Skėtis šiai dienai	Romanas	–	Alma littera	2005	150	9955-08-763-3	2,0	Vokietija
234.	Goethe	Johann Wolfgang von	Faustas	Eiliuota drama	–	Žaltvykslė	2005	200	9986-06-074-5	1,0	Vokietija
235.	Hauptmann	Gaby	Eržilų paradas	Romanas	–	Vaga	2005	293	5-415-01781-X	2,0	Vokietija
236.	Hesse	Hermann	Kurortininkas; Kelionė į Niurnbergą	Autobiografinė apysaka	–	Alma littera	2005	182	9955-08-699-8	3,0	Vokietija
237.	Hoffmann	Ernst Theodor Amadeus	Spragtukas ir pelių karalius	Stebuklinė pasaka	–	Nieko rimto	2005	91	9955-683-02-3	2,0	Vokietija
238.	Jansen	Hanna	Pavogta vasara	Romanas vaikams	N-14	Vaga	2005	166	5-415-01769-0	1,2	Vokietija
239.	Jaud	Tommy	Visiškas idiotas	Romanas	–	Vaga	2005	251	5-415-01808-5	1,5	Vokietija
240.	Keller	Claudia	Žaidimas su ugnimi	Romanas	Madame	Alma littera	2005	286	9955-08-716-1	3,0	Vokietija
241.	Kiefer	Gabriele	Kiaulė, mėgstanti spagečius	Pasaka	–	Gimtasis žodis	2005	32	9955-16-023-3	1,5	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
242.	Knister	–	Ragana Lilė pas piratus	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2005	109	9955-08-731-5	3,0	Vokietija
243.	Knister	–	Ragana Lilė tampa sekle	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2005	106	9955-08-869-9	3,0	Vokietija
244.	Knister	–	Ragana Lilė ir Kalėdų burtai	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2005	92	9955-08-969-5	3,0	Vokietija
245.	Korschunow	Irine	Nauji vavušelių nuotyčiai	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2005	142	9955-08-843-5	3,0	Vokietija
246.	Kubelka	Susanna	Persprogės korsetas	Romanas	–	Alma littera	2005	415	9955-08-032-9	2,0	Vokietija
247.	Kubelka	Susanna	Ofelija mokosi plaukti	Erotinis romanas	–	Alma littera	2005	362	9986-02-543-5	1,5	Vokietija
248.	Lange	Hartmut	Duomenų nerasta	–	–	–	2005	–	–	2,0	Vokietija
249.	Meyer	Kai	Vandens karalienė: pirmoji trilogijos dalis	Fantastinis romanas vaikams	–	Alma littera	2005	204	9955-08-816-8	3,0	Vokietija
250.	Minte- König	Bianka	Meilė mobiliu telefonu	Apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2005	165	9955-08-564-9	2,0	Vokietija
251.	Minte- König	Bianka	Raganystės ir meilės burtai	Apysaka vaikams	Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	2005	166	9955-08-593-2	2,0	Vokietija
252.	Ondracek	Claudia	Pilies vaiduokliukas mokykloje	Pasakojimas vaikams	Skaitiniai: skaitymo kopėčios	Alma littera	2005	28	9955-08-864-8	3,0	Vokietija
253.	Oster	Jutta	Vietoj šokolado, arba Visa, kas gali mus pradžiuginti	Citatos	–	Alma littera	2005	80	9955-08-787-0	5,0	Vokietija
254.	Oster	Jutta	Tau pavyks!	Citatos	–	Alma littera	2005	80	9955-08-786-2	5,0	Vokietija
255.	Preussler	Otfried	Herbė su didele skrybėle: pasaka apie nykštukus, kurią pasekė ir iliustravo Otfrydas Proisleris	Pasakos	–	Alma littera	2005	125	9955-08-617-3	3,0	Vokietija
256.	Preussler	Otfried	Herbė ir jo draugas Cvotelis: dar viena pasaka apie nykštukus, kurią pasekė ir iliustravo Otfrydas Proisleris	Pasakos	–	Alma littera	2005	137	9955-08-709-9	3,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
257.	Preussler	Otfried	Mažasis vandenis	Pasaka-apsaka	–	Alma littera	2005	135	9955-08-250-X	2,0	Vokietija
258.	Preussler	Otfried	Raganiukė	Pasaka-apsaka	–	Alma littera	2005	137	9955-08-161-9	3,0	Vokietija
259.	Preussler	Otfried	Ponas Klingzoras truputį mokėjo burti	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2005	109	9955-08-143-0	3,0	Vokietija
260.	Preussler	Otfried	Vaiduokliukas	Apysaka vaikams	–	Alma littera	2005	137	9955-08-279-8	2,0	Vokietija
261.	Reider	Katja	Pasakojimai apie ponius	Pasakojimas vaikams	Skaitiniai: skaitymo kopėčios	Alma littera	2005	39	9955-08-868-0	3,0	Vokietija
262.	Remarque	Erich Maria	Trys draugai	Romanas	Klasika	Tyto alba	2005	503	9986-16-126-6	4,0	Vokietija
263.	Remarque	Erich Maria	Dangus neturi išrinktųjų	Romanas	–	Žaltvykslė	2005	255	9986-06-131-8	1,0	Vokietija
264.	Schiller	Friedrich	Vilius Telis	Istorinė drama	Mokinio skaitiniai	Žaltvykslė	2005	177	9986-06-107-5	1,0	Vokietija
265.	Schulz	Gesine	Fernandas dingo	Detektyvinė apysaka vaikams	Privati detektyvė Bilė Pinkernel	Vaga	2005	141	5-415-01820-4	1,5	Vokietija
266.	Sommer-Bodenburg	Angela	Mažasis vampyras ir didžioji meilė	Nuotykinė apysaka vaikams	–	Versus aureus	2005	116	9955-601-43-4	1,5	Vokietija
267.	Ullrich	Hortense	1000 priežasčių (ne)įsimylėti	Apysaka vaikams	Sumaištis, bučiniai, katastrofos	Alma littera	2005	159	9955-08-679-3	3,0	Vokietija
268.	Ullrich	Hortense	1000 priežasčių (ne)bučiuoti	Apysaka vaikams	Sumaištis, bučiniai, katastrofos	Alma littera	2005	167	9955-08-788-9	3,0	Vokietija
269.	Ullrich	Hortense	Painiava Siaubo parke: slaptas Flipės dienoraštis	Dienoraštinis romanas vaikams	–	Alma littera	2005	126	9955-08-387-5	2,0	Vokietija
270.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Jaunasis vadas	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2005	445	9955-08-675-0	3,0	Vokietija
271.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Juodųjų kalnų ola	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2005	503	9955-08-418-9	2,0	Vokietija
272.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Harka	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2005	365	9955-08-268-2	2,0	Vokietija

Eil. Nr.	Pavardė	Vardas	Knygos pavadinimas	Žanras	Serija	Leidykla	Leidimo metai	Puslapių skaičius	ISBN	Tiražas tūks.	Šalis
273.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Anapus Misūrio	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2005	461	9955-08-840-0	3,0	Vokietija
274.	Welskopf-Heinrich	Liselotte	Kelias tremtin	Nuotykinis romanas	–	Alma littera	2005	343	9955-08-344-1	3,0	Vokietija
275.	Wendelken	Barbara	Trys Paulos ieško Kuniberto	Detektyvinė apysaka vaikams	Detektyvas vaikams	Vaga	2005	126	5-415-01800-X	1,5	Vokietija

(Surinkta remiantis Lietuvos spaudos statistika)

2 priedas. Leidyklų, išleidusių vokiškas knygas 2000–2005 m., sąrašas

2 lentelė. Leidyklos, išleidusios vokiškas knygas suaugusiems, 2000–2005 m.

Leidyklos pavadinimas	Knygų skaičius
Alma litera	33
Vaga	19
Tyto alba	10
Baltos lankos	4
Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	4
Mūsų knyga	4
Presvika	3
A. Adomanytės firma „Trigrama“	2
Aidai	2
Mintis	2
Evalda	2
Vada	2
Žaltvykslė	2
Algimantas	1
Ardor	1
Charibdė	1
Eridanas	1
Homo liber	1
Mažasis Vyturys	1
Naujoji Rosma	1
Pasviręs pasaulis	1
Rotas	1
Saulabrolis	1
Saulės delta	1
Šilutės H. Zudermano kraštotyros klubas	1
Tyrai	1
UAB „Jotema“	1
UAB „Marandas“	1
Versus aureus	1
Vyturys	1

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

3 lentelė. Leidyklos, išleidusios vokiškas knygas vaikams, 2000–2005 m.

Leidyklos pavadinimas	Knygų skaičius
Alma littera	87
Vaga	13
Gimtasis žodis	6
Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	5
Versus aureus	5
Egmont Lietuva	4
Vaiga	4
Nieko rimto	3
Mažasis vyturys	3
Charvest	2
Alka	1
ANBO	1
Ardor	1
Katalikų pasaulis	1
Lietus	1
Mens sana	1
UAB „Lektūra“	1
Vyturys	1
Žaltvyklė	1

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

3 priedas. Knygų serijų, kurioms priklausė 2000–2005 m. išleistos vokiškos knygos, sąrašas

4 lentelė. Knygų serijos, kurioms priklausė 2000–2005 m. išleistos vokiškos knygos
suaugusiesiems

Serija	Leidyklos pavadinimas	Knygų skaičius
XX amžiaus aukso fondas	Alma littera	9
Klasika	Tyto alba	4
„Baltų lankų“ rinktinė proza	Baltos lankos	2
Madame	Alma littera	2
Meilės gėlės	Alma littera	2
Ad se ipsum	Vyturys	1
Aidai. Poezija	Aidai	1
Biografija	Baltos lankos	1
Garsiausios XX a. pabaigos knygos	Tyto alba	1
Pažintys	Tyrai	1
Sfinksas	Alma littera	1
Sibi et suis = sau ir saviškiams	Mažasis vyturys	1
Pasaulio romanas	Vaga	1

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

5 lentelė. Knygų serijos, kurioms priklausė 2000–2005 m. išleistos vokiškos knygos vaikams

Serijs	Leidyklos pavadinimas	Knygų skaičius
Šaunioms mergaitėms – šaunios knygos!	Alma littera	12
10+	Alma littera	9
Skaitiniai: skaitymo kopėčios	Alma littera	6
Meilės UAB	Alma littera	4
N–14	Vaga	4
Amanda X	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	4
Iš „Mažajo vyturio“ kuprinės	Mažasis vyturys	3
Karlo Majaus palikimas	Vaiga	3
Atostogos Donerfelso pilyje	Vaga	2
Detektyvas vaikams	Vaga	2
Sumaištis, bučiniai, katastrofos	Alma littera	2
Pasaulinis bestseleris	Alma littera	1
Mokinio skaitiniai	Žaltvykslė	1
Iliustruota didžioji klasika	Alka	1
Privati detektyvė Bilė Pinkernel	Vaga	1

(Sudaryta remiantis surinktais duomenimis)

4 priedas. Anketos pavyzdys

LIETUVOS LEIDĖJŲ NAUDOJIMASIS FONDŲ TEIKIAMA FINANSINE PARAMA ANKETINIS TYRIMAS

Gerbiamieji,

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studentė Raminta Kerpiškytė rengia magistro tiriamąjį darbą tema „Vokiškai kuriančių rašytojų knygų leidyba Lietuvoje 2000–2005 metais“. Darbo vadovas – doc. dr. R. Misiūnas.

Šis klausimynas sudarytas siekiant išsiaiškinti, ar leidėjai naudojami fondų teikiama finansine parama knygų leidybai, atkreipiant dėmesį į vokiškai kuriančių autorių (Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos rašytojų) grožinės literatūros knygas.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, ar Lietuvos leidyklos naudojami fondų teikiama finansine parama leisdamos grožinės literatūros vertimus, o jei nesinaudoja, tai kokios yra to priežastys; kokių fondų teikiama finansine parama naudojami leisdami šias knygas; kur leidėjai ieško informacijos apie fondų teikiamą paramą.

Dėkoju už pagalbą!

Pagarbiai,

Raminta Kerpiškytė

VU KF Leidybos specialybės magistrantūros II kursas.

1. Ar Jūsų leidykla leidžia vokiškai rašančių autorių grožinės literatūros knygas:

- Vokietijos .....% (žiūrėti 3 klausimą);
- Austrijos .....% (žiūrėti 3 klausimą);
- Šveicarijos .....% (žiūrėti 3 klausimą);
- Neleidžia.

2. Kodėl neleidžiate vokiškai rašančių autorių grožinės literatūros kūrinių:

- Nėra paklausos;
- Ruošiama spaudai artimiausiu metu;
- Leidome anksčiau;
- Žadame išleisti ateityje;

Kita:.....

3. Kokią apytiksliai dalį (per metus) leidžiamos verstinės literatūros sudaro vokiškai rašančių autorių kūryba?.....

4. Kas Jus įtakoja pasirinkti leisti vokiškai rašančių autorių grožinės literatūros knygas (sužymėkite prioritetų didėjimo tvarka):

- Skaitytojų susidomėjimas rašytoju;

- Rašytojui skirta literatūrinė premija;
- Knygos tapimas bestseleriu;
- Kritikų įvertinimas knygai;
- Knygos kultūrinė vertė;

Kita:.....

5. Kokią vokišką grožinę literatūrą leidžiate dažniausiai (sužymėkite prioritetų didėjimo tvarka):

- Senoji germanų / vokiečių literatūra;
- Vokiečių klasikai;
- Lyrika;
- Šiuolaikinių rašytojų knygos vaikams;
- Šiuolaikinių rašytojų knygos suaugusiesiems;

Kita:.....

6. Ar naudojate fondų teikiama finansine parama vokiškoms knygoms leisti?

- Taip (žiūrėti 8 klausimą);
- Ne.

7. Kodėl nesinaudojate fondų teikiama finansine parama:

- Pakanka savų finansinių išteklių;
- Trūksta informacijos apie fondų teikiamą paramą;
- Abejojama finansinės paramos gavimo realumu;
- Nepasitikima savo jėgomis teikiant paraiškas;

Kita:.....

8. Kokių fondų parama naudojate:

- Lietuvos Respublikos kultūros ministerija;
- Lietuvos Respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondas;
- Goethe Institut;
- Kultur-Kontakt Austria;
- Pro Helvetia;

Kita:.....

9. Kokioms vokiškų autorių knygoms leisti nesikreipte į fondus dėl finansinės paramos?

.....

.....

10. Kokiems fondams teikiate pirmenybę (sužymėkite prioritetų didėjimo tvarka):

- Lietuvos valstybės institucijoms;
- Lietuvoje veikiančioms nevalstybinėms specializuotiems fondams;
- Užsienio šalyse veikiančioms fondams;
- Privačiam sektoriui;

11. Kokiais kriterijais vadovaujate pasirinkdami fondą (sužymėkite prioritetų didėjimo tvarka):

- Reali galimybė gauti paramą;
- Fondo patikimumas;
- Nesudėtingas dokumentų pateikimas;

Kita:.....

12. Kurie fondai dažniausiai patenkina pateiktas paraiškas finansinei paramai gauti?

.....

.....

13. Kiek apytiksliai visų išleistų vokiškų knygų sudaro išleistos su gauta iš fondų finansine parama?.....

14. Ar užtenka informacijos apie fondų teikiamą finansinę paramą vokiškai rašančių autorių grožinės literatūros knygoms?

- Taip;
- Ne (žiūrėti 16 klausimą).

15. Kokios informacijos trūksta:

- Apie užsienio fondų teikiamą finansinę paramą leidybai;
- Iki kada yra pateikimos paraiškos;
- Kokie yra projektų vertinimo kriterijai;

Kita:.....

.....

16. Iš kur sužinojote apie fondų teikiamas finansines paramas knygoms leisti:

- Iš žiniasklaidos priemonių (televizija, radijas, spauda):
- Iš internetinių puslapių;
- Iš fondų tinklalapių;
- Iš kolegų;
- Iš profesinės spaudos;
- Kita.....